ROST

Revistă de cultură creştină şi politică

Olga Greceanu
prima femeie care a predicat în biserică

Chipurile succesului şi reforma românească
de Claudiu Târziu

Transumanismul. Spre o nouă utopie a ororii?
de Alexandru Racu

Evola şi ale sale „Orientări“
de Dragoş Moldoveanu

Arătările Mântuitorului după Înviere
de Pr. Gheorghe Calciu

an VIII ● nr. 87 ● mai 2010 ● 4 lei ● 3 €

www.rostonline.org

Coperta I: Olga Greceanu, în tinerețe

sumar

numărul 87 • mai 2010

EDITORIAL
Chipurile succesului şi reforma românească
de Claudiu Târziu.....3

MARTORI AI VEACULUI
2% pentru Asociația ROST.....4

Idei, vorbe, fapte.....5

POLITICA, LA DESCUSUT
No Băsescu Day, Yes Năstase night
de Viorel Patrichi.....11

Rusia lui Putin
de Mihail Albişteanu.....20

Cutia Pandorei a anticipatelor
de Dan Dungaciu.....23

Pentru o politică de tip creştin (IV)
de Paul Ghiţiu.....25

REPERE
Olga Greceanu – pictoriță, scriitoare şi predicatoare ortodoxă
de Adina Nanu.....31

Cerul pe dinăuntru – Portret Olga Greceanu
de Liliana Ursu.....44

DECANTĂRI
Transumanismul. Spre o nouă utopie a ororii?
de Alexandru Racu.....48

O carte despre poezia temnițelor comuniste
de Răzvan Codrescu.....57

Mitologiile Occidentului
de Constantin Mihai.....59

Vasile Paraschiv: în numele victimelor comunismului
de Mircea Stănescu.....61

Alexandru Mihăilă – între magie şi iubire
de Viorel Patrichi.....63

Evola şi ale sale „Orientări“
de Dragoş Moldoveanu.....66

HISTORIA
10 iunie 1944. O palmă usturătoare dată de români aviației americane
de Daniel Focşa.....68

VIA SACRA
Arătările Mîntuitorului după Înviere
de Pr. Gheorghe Calciu.....79

ANIVERSARĂ
Prietenul Marcel Petrişor
de Lucian D. Popescu.....87

LA ROST
Despre „a trece în neființă“
de ÎPS Bartolomeu Anania.....92

Liberalismul taliban
de Alexandru Racu.....93

OFERTĂ

Revista ROST caută distribuitori în toată țara: biserici de mir, mănăstiri, firme locale de difuzare a presei, librării şi persoane particulare. Oferim comision atractiv. Pentru detalii, luați legătura cu directorul publicației, Claudiu Târziu, la telefon 0740.103.621 ori pe e-mail revistarost@gmail.com.

ROST
Revistă de cultură creştină şi politică

Fondată 2002

Revistă națională editată de Asociația ROST

DIRECTOR
Claudiu TÂRZIU
tel.: 0740.103.621
revistarost@gmail.com

SENIOR EDITORI
Răzvan CODRESCU
Paul GHIȚIU

REDACȚIA
Mihail ALBIŞTEANU
Pr. Antonio ARONEASA
Constantin MIHAI
Pr. Marcel RĂDUȚ SELIŞTE

COLABORATORI PERMANENȚI
Ierom. Savatie BAŞTOVOI
Daniel FOCŞA
Stelian GOMBOŞ
Paul S. GRIGORIU
Silviu MAN
Dragoş MOLDOVEANU
Paul NISTOR
Cristi PANTELIMON
Viorel PATRICHI
Alexandru RACU
Teodora ROŞCA
Paul Gabriel SANDU
Constantin N. STRĂCHINARU

CORECTURĂ
Nicu BUTNARU

EDIȚIE INTERNET
www.rostonline.org
Ionuț TRANDAFIRESCU

CORESPONDENȚĂ
OP 23, CP 27 – Bucureşti

Tipografia DOCUPRINT & Editura BABEL

TIPAR

DIFUZARE & ABONAMENTE
Asociația ROST
tel.: 0740.103.621

ISSN
1583-6312

Reproducerea unor articole apărute în revista ROST este permisă numai cu acordul scris al redacției.
ROST este difuzată în țară şi în comunitățile românești din Europa, SUA şi Canada.

Chipurile succesului şi reforma românească

Partidul Democrat-Liberal se reformează din temelii. Conducerea a hotărît să scoată minusul dintre cuvintele „democrat" şi „liberal". Nu se naşte un plus în loc, ci un rîs homeric. Mai ales că principalul partid „de dreapta" îşi păstrează semnul socialist: trandafirul, în vreme ce peste buzele deschise către discuţiile doctrinare a fost pus degetul. Cam aşa e reforma românească în orice domeniu.

Claudiu Târziu

Dar ce spun eu, vorbă mare, reformă? Ca să reformezi, trebuie să ai viziune, voinţă, pricepere şi... cu cine. Or, chiar la vîrful statului român s-a instalat o gaşcă transpartinică pusă pe jaf şi căpătuială. Fără altă viziune decît aceea de a se menţine la putere, fără altă voinţă decît aceea de a profita de pe urma poziţiilor cîştigate, fără altă pricepere decît aceea de a suge din banul public.

Vi se pare că am o retorică excesivă? Atunci, cum aţi traduce, într-un limbaj adecvat, concluziile interceptărilor telefonice dintre senatorul Cătălin Voicu şi o seamă de magistraţi, poliţişti, politicieni şi oameni de afaceri? Voicu este de la PSD şi s-a făcut util unor colegi de partid, dar asta importă prea puţin, pentru că l-a servit şi pe Costel Căşuneanu, vechi susţinător al preşedintelui Traian Băsescu, şi pe alţii, care nu aveau apartenenţă politică. Omul îşi făcuse o reţea de pile, cunoştinţe şi relaţii şi, contra unei sume „modice", care putea ajunge la cîteva sute de mii de euro, te ajuta să scapi de un dosar penal, să obţii o soluţie favorabilă într-un proces, să cîştigi o licitaţie măsluită, să capeţi un post guvernamental etc. Bun, acest Voicu, de să-l pui la rană. Aşa de bun încît Marean Vanghelie, liderul PSD Bucureşti, şi Viorel Hrebenciuc, sforarul principal al partidului iliescian, au vrut să-l pună ministru de interne. Nu era frumos să facă omul trafic de influenţă prin cîrciumi, sau pe la uşa instituţiilor, ca un bişniţar ordinar, trebuia să aibă ştaiful dat de un fotoliu ministerial. Puţin a lipsit ca dorinţa să i se împlinească.

Voicu, dimpreună cu unii dintre clienţii săi, Costel Căşuneanu şi Marius Locic, precum şi cu un ajutor de nădejde, judecătorul Florin Costiniu (de la Înalta Curte de Casaţie şi Justiţie) au fost arestaţi pentru cîteva zile. Apoi, eliberaţi. Şi toată lumea a răsuflat uşurată. Păi, altfel unde am fi ajuns, domne? Să-i arestăm pe Vanghele, Hrebenciuc sau, Doamne fereşte!, pe Mircea Geoană, preşedintele Senatului – şi el, pare-se, beneficiar al serviciilor lui Voicu? Să arestăm şi să judecăm aşa cum se cuvine sute de poliţişti, judecători şi politicieni corupţi? Nu se poate, că am decapita România.

Li s-a arătat puţin jordia, cît să înţeleagă să-şi pună un opritor la mîna care umblă după bani publici, cît să fie satisfăcută coana mare Comisia Europeană, care acuşica va da un nou Raport pe Justiţie, şi cît să vadă boborul că taica Băsescu n-are mamă, n-are tată şi cu atît mai puţin prieteni cînd e vorba de interesul naţional şi de urgenţa sa primă – lupta anticorupţie.

(continuare în pagina 10)

2% pentru Asociația ROST

Dragi prieteni ai revistei ROST, vă îndemnăm să sprijiniți o organizație civică, nonprofit, neguvernamentală, bazată pe voluntariat şi dedicată binelui public: Asociația „Rost". Prin *direcționarea a 2% din impozitul pe venit*, pe care oricum îl plătiți statului, către Asociația „Rost". În fapt, cereți ca o parte din impozitul plătit să fie cheltuit în favoarea unei organizații care face o lucrare ce vă reprezintă.

După cum ştiți, principala activitate a Asociației "Rost" este editarea revistei de față, dar a fost în prima linie şi în alte chestiuni care țin de interesul general. Mulți ne-ați scris că vă place publicația noastră, iar o parte dintre dumneavoastră v-ați arătat ataşamentul față de ROST cu diferite prilejuri. Vă mulțumim. Anul acesta o puteți face din nou.

E bine să ştiți că editarea revistei ROST este realizată prin efortul *voluntar* al unui grup de preoți, istorici, sociologi, medici, profesori, ziariști, în covîrşitoarea lor majoritate tineri. *Nimeni nu este plătit*. Singura noastră răsplată este munca bine făcută şi bucuria de a vedea că dumneavoastră, cititorii noştri, prețuiți această lucrare. Şi e normal să fie aşa, căci ROST nu este o afacere din care să cîştige cineva, ci un proiect cultural, menit unei resurecții morale şi spirituale a românilor.

Sprijiniți revista ROST, pentru a deveni mai bună, mai consistentă şi pentru a-şi putea păstra independența!

Pentru a direcționa 2% din impozit către Asociația „Rost" – şi implicit către revista ROST – urmați etapele de mai jos.

Notați datele de identificare ale organizației noastre:

Numele: Asociația "Rost"

Codul unic de identificare (codul fiscal): 12495302

Contul bancar în format IBAN: RO25 BACX 0000 0001 0736 3250, deschis la Unicredit Țiriac Bank, Sucursala Orizont – București.

Dacă aveți venituri de la un singur angajator (un loc de muncă şi un salariu), completați, „Cerere privind destinația sumei reprezentînd pînă la 2% din impozitul anual" pe care o descărcați de pe site-ul Ministerului Finanțelor. La **Capitolul B** veți trece datele Asociației „Rost" indicate mai sus. La rubrica „Suma" treceți suma reprezentînd 2% din impozitul pe care îl datorați pe venit. Dacă nu ştiți suma, lăsați rubrica liberă, căci va fi completată de Administrația Financiară.

Cereți firmei/instituției unde sînteți angajați o copie după formularul 210 „Fişa Fiscală privind impozitul pe veniturile din salarii". Anexați formularul la Cererea 230.

Cele două documente se depun la registratura Administrației Financiare sau se trimit prin poştă, cu scrisoare recomandată.

Dacă anul trecut ați avut venituri din mai multe surse, utilizați, **„Declarație specială privind veniturile realizate"** (o veți primi acasă, prin poştă, de la Administrația Financiară sau o puteți descărca de pe site-ul Ministerului Finanțelor).

La **Capitolul III,** „Destinația sumei reprezentînd 2% din impozitul pe venitul anual datorat", punctul 2, „Sponsorizare entitate nonprofit" completați cu datele Asociației „Rost" indicate mai sus. La rubrica „Suma" puneti echivalentul a 2% din impozitul pe venit datorat sau lasați liber, căci va completa Administrația Financiară. Documentul se depune la registratura Administrației Financiare sau se trimite prin poştă, cu scrisoare recomandată.

Important! Data pînă la care trebuie să depuneți declarația pe venit este 15 mai 2010.

Idei, vorbe, fapte

Cazul Danion Vasile

În plin Postul Paştilor, tânărul teolog Danion Vasile a iscat o mare tulburare în Biserică pe tema calendarului. În mai multe ieşiri publice, el a susținut că Biserica Ortodoxă Română este apostată din pricina adoptării calendarului pe „stil nou“, că sîntem sub anatemele Sinoadelor din vechime, că, din această pricină, credincioşii din BOR se pot mîntui numai prin excepție, că marii noştri duhovnici mutați la Domnul Cleopa Ilie şi Arsenie Boca au mințit în privința calendarului nou... Pledoaria sa este una vădit anti-BOR şi pro-stilistă. Cu alte cuvinte, dacă vrei mîntuire, ieşi din BOR şi intri în una din facțiunile de „stil vechi“. Lucru la care se pare că i-a şi îndemnat pe unii preoți, care l-au invitat să conferențieze în oraşele lor. Grav este că, în demersul său, Danion Vasile s-a folosit de numele părintelui Iustin Pârvu, starețul Mănăstirii Petru Vodă, şi de citate trunchiate şi/sau interpretate în manieră proprie din Părinți ai Bisericii şi din unii intelectuali mărturisitori interbelici. Atitudinea lui Danion Vasile compromite şi campania pentru cunoaşterea şi canonizarea

Danion Vasile

sfinților din temnițele comuniste, în care s-a implicat. Dacă BOR, din care fac parte aceşti sfinți, este apostată, nici ei nu sînt sfinți. Cum poate susține Danion două idei care se anulează reciproc?

O serie de persoane, între care preoți şi teologi mireni, şi de organizații au criticat poziția lui Danion în termeni duri. La acestea, Danion a dat un răspuns, care, în opinia mea, mai mult îl acuză decît îl scuză.

Dacă Danion este cinstit sufleteşte, cum îl credem, şi a devenit unealta unui curent zelotist şi schismatic din greşeală sau dintr-o rîvnă fără judecată, nădăjduim să primească de Sus puterea de a-şi recunoaşte eroarea şi de a redeveni un bun lucrător în via Domnului.

Site-ul „Război întru Cuvânt” a publicat o analiză ale cărei concluzii ni se par pertinente şi de natură să pună punct discuției pe tema calendarului:

- să înțelegem ca schimbarea calendarului a fost o decizie nepotrivită Tradiției ortodoxe, provenită dintr-un duh ne-patristic de înnoire, dar că...
- esențială este păstrarea Pascaliei rînduită de Sfinții Părinți şi sobornicitatea prăznuirii,
- că trebuie să ne opunem atît tentativelor ecumeniste de schimbare a datei Paştilor cît şi derivelor zelotist-schismatice, ambele fiind pericole care duc la acelaşi rezultat, părăsirea Bisericii şi trădarea Predaniei,
- că Biserica Ortodoxă Română are Pascalia rînduită de Sfinții Părinți si este Biserica deplină, cu Har deplin, cu Taine depline, cu ierarhi martiri (episcopul Grigorie Leu e doar unul dintre ei), preoți sfinți mărturisitori (Ilie Lăcătuşu, Daniil-Sandu Tudor, Gherasim Iscu, Ilarion Felea, Marcu Dumitru, Gheorghe Calciu şi cîți alții...), martiri (Mircea Vulcănescu, Valeriu Gafencu ş.a.) şi mari cuvioşi (Cleopa, Paisie Olaru, Arsenie Boca, Ioanichie Bălan etc, etc, etc. – nenumărați!) şi mari duhovnici contemporani (Iustin Pârvu,

Arsenie Papacioc, Adrian Făgeţeanu) toţi aceştia fiind roade vădite ale Duhului care nu se împiedică de un calendar care e greşit în parte,
- că Duhul sfinţeşte chiar şi cu acest calendar greşit, dovadă fiind sfinţirea Agheasmei Mari de la Bobotează,
- că dacă vrem să avem, cu adevărat, parte cu Sfinţii Închisorilor, trebuie să le urmăm pilda pînă la capăt, rămînînd în Biserică şi lăsînd putregaiul ecumenist să se taie singur din Trupul lui Hristos. ***(C.T.)***

Despre excelenţa rebutului în politică

Dl Ghişe Ioan (PNL), senator român în viaţă, pretinde un statut aparte, un respect aparte, un tratament aparte. De ce? Pentru că e senator. Pentru că, pus pe o listă de partid şi, mai nou, pe o listă de candidaţi uninominali, dar tot de partid - ale cărei decizii le şi aplică - a ajuns într-una din cele mai jalnice instituţii ale României – Parlamentul (după manifestare, după judecata mass-media şi după receptarea populară), altfel, culmea instituţională a democraţiei reprezentative.
Dl Ghişe nu e singurul. Majoritatea parlamentarilor români simt cum - de îndată ce trec pentru prima oară poarta Parlamentului - asupra lor coboară o pulbere magică ce-i transformă din oameni în supraoameni, din nimeni, în semizei. Şi, odată transformaţi, se poartă ca atare şi cu semenii lor şi cu legile acestora, peste care trec plini de măreţie. Semi-docţi, sferto-docţi, ba unii chiar analfabeţi, repetenţi civic şi moral, rebuturi profesionale, oportunişti şi fripturişti, mincinoşi, hoţi ... devin într-o clipă la *créme de la créme*, aristocraţi sau, în formularea apdatată, VIP-uri.
Ca fost colaborator-turnător s-a albit; ca primar al Braşovului (1996-2004) a susţinut că este oprimat politic de chiar colegii lui de partid - sau de alianţă -, consilieri majoritari în consiliul local, şi împiedicat să facă ceva pentru oraş. Drept care omul trăgea o conferinţă de presă şi le spunea cetăţenilor: „Nu pot, că nu mă lasă ăştia". Din eroism sau masochism,

Ioan Ghişe

faptul că n-a putut prima oară nu l-a împiedicat să mai vrea odată. Şi iar nu a putut. Întrebaţi braşovenii!
Între 1990 şi 1996, consilier local şi deputat. Din 2004 deputat. Din 2008, senator. Vreo urmă, ceva? Poate de melc. Asta dacă nu le punem la socoteală pe cele din studiourile lui Vântu şi Voiculescu. Dar acolo era în misiune. Şi oricum, au dezinfectat.
Campion în fiecare an al chiulului parlamentar.
Investitor: a mărturisit în direct că a investit 30.000 de euro în campania electorală şi că nu vrea anticipate. Nu ne-a spus şi cum intenţionează să scoată profit din această investiţie. Altruist, a investit pentru a se putea lupta în Parlament? Păi dacă chiuleşte, cum să se lupte? Sau ştie şi face el ceva ce noi nu ştim? Şi pac, pac, pac (vorba lui Gigi) banii se întorc mulţi, mult mai mulţi.
Supărat, mereu încruntat, mereu nemulţumit; un justiţiar, un moralist, un plictisit de câtă inteligenţă şi dreptate are el şi n-au ceilalţi. Posesor al unui simţ al justiţiei olog şi al unei morale stafidite.

Momentul său de glorie, scânteia pentru care merită premiul de excelență, îl constituie însă recentele declarații despre diferența dintre oameni şi parlamentari, despre atacul mişelesc la statura parlamentarului, despre ticăloşia procurorilor şi îngerească nevinovăție a colegului Voicu; chintesență a mârlăniei, obrăznici ei, cinismului, aroganței şi disprețului care sunt pare-se natural alăturate unor (Multor? Celor mai multe? - Voi spuneți, eu doar scriu!) situații de ales al poporului. ***(P.G.)***

Devoratorul de timp

Dacă a văzut că nu-i reuşesc decât parțial alte şmecherii (atenție pentru cei înclinați să privească cu îngăduință şi haz şmecheria!) - cum ar fi sectarismul catolic, protestant, neoprotestant, filosofic etc. - diavolul a făcut, în ultimul secol şi jumătate, două mişcări importante: a acoperit viața omului cu magia realizărilor tehnicii şi l-a pus să muncească cât mai mult pentru a le avea. Amândouă sunt direcții tactice de dezvoltare a unei aceleiaşi strategii: devorarea timpului personal, ocuparea lui cu orice altceva decât gândul la Dumnezeu, astfel încât, atunci când ajungem la capătul vieții să nu găsim în urmă nimic pe care să ne sprijinim; să rămână după noi doar neantul indiferenței şi al păcatelor.

Pentru aceasta el a creat şi aşezat peste lumea reală o lume virtuală în care ne plimbă printr-un palat fabulos plin de cele mai neînchipuite bogății, plăsmuiri pe care cei dinainte nu au putut nici măcar să şi le imagineze. Ne plimbă şi ne spune: „Uite, toate astea pot fi ale tale, iar tu stăpânul acestui palat şi al acestei lumi. Haide, ai curajul, curiozitatea, dorința, plăcerea de a le avea şi folosi şi nu vei mai fi un simplu om, un muritor de rând, ba poate chiar nici muritor, căci ce rost are să ne gândim la moarte."

Şi, uite aşa, deschidem de exemplu televizorul şi ne uităm în fața acestuia ore în şir, iar dacă vrem să ne ridicăm şi să plecăm constatăm fie că nu putem să ne ridicăm, fie că ceva ne trage cu putere înapoi, ca să vedem mai departe, sau să mai vedem o poveste care nu e a noastră, nu ne aduce nimic, nu ne ajută cu nimic. Şi tot aşa alergăm să ne cumpărăm maşini tot mai performante, computere, note-bookuri, *iphone* etc. etc. etc., pe care trebuie să le avem pentru că sunt mai teribile decât cele pe care tocmai le-am cumpărat.

Dar pentru ca să le ai, trebuie să munceşti. Vrei mai mult şi mai multe, trebuie să stai mai mult la serviciu, să fii mai loial, mai devotat, mai supus, mai sclav, să ai chiar mai multe servicii, să fii o fiară cu cei asemeni cu tine, să-i dai la o parte, la o adică chiar să-i distrugi pe cei care-ți stau în cale. Sau trebuie să furi, să loveşti, să mutilezi, să ucizi.

Dar timpul tău totuşi trece: fie la televizor, fie la computer, fie alergând după altă maşină, după altă casă, după alte „scule", după alte „țoale", fie risipindu-l prin cluburi, prin locuri fancy, adică de „fițe"; fie la locul (locurile) de unde îți procuri banii pentru a putea avea toate cele de mai sus. Iar el, diavolul, ne priveşte mulțumit zbaterea nemaiavând a face nimic: noi singuri ne mâncăm timpul, ne autodevorăm, aşa că nu ne mai rămâne răgaz să ne schimbăm, să ne căim, să-l ascultăm pe Hristos şi să-L urmăm.

Ce nu ştie însă întunericitul, singura lui nelinişte, este însă cât timp mai avem - pentru că pe asta o ştie doar Dumnezeu. Şi astfel putem, ca şi tâlharul de pe cruce, să ne mântuim chiar în ultima clipă, atunci când el crede că deja soarta ne este pecetluită, că timpul ni s-a oprit. Dar, atenție! Să nu ne bazăm pe asta. Pentru că acest moment nici noi nu-l ştim, nu putem amâna mereu refuzul vrăjilor diavolului şi recuperarea timpului nostru.

Căci, amintiți-vă: doar un tâlhar de pe cruce s-a mântuit. Celălalt nu. ***(P.G.)***

Expoziție şi conferință la Chişinău despre martirii închisorilor comuniste

Expoziția foto-documentară „Pe drumul Învierii" a fost deschisă la Biblioteca municipală „Onisifor Ghibu" din Chişinău duminică, 28 martie a.c., în prezența unei delegații destul de numeroase a Asociației „Rost":

Claudiu Târziu, preşedinte, Iulian Capsali, vicepreşedinte, Cătălin Maghiar, George Strungă şi Veronica Dumitraşcu. Asistenţa a fost şi ea pe măsură, peste 200 de persoane, în mare parte studenţi.
În aceeaşi zi şi acelaşi loc, începînd cu ora 14.00, părintele Teofan Popescu, de la Mănăstirea Putna, şi Claudiu Târziu au susţinut conferinţa „Crucea - semn al dragostei şi al Învierii“.
Evenimentele au fost organizate de ASCOR Chişinău, în colaborare cu Asociaţia ROST.
Expoziţia „Pe drumul Învierii“ conţine fotografii şi documente privitoare la modul în care au suferit pentru credinţă în timpul comunismului (fiind hărţuite de Securitate şi întemniţate) şase personalităţi exemplare ale Bisericii Ortodoxe Române: arhimandrit Arsenie Papacioc, ieromonah Arsenie Boca, ieroschimonah Daniil - Sandu Tudor, preot Gheorghe Calciu, Ioan Ianolide şi Valeriu Gafencu (Sfîntul Închisorilor).
Expoziţia a fost iniţiată, în anul 2008, de Asociaţia ROST, iar materialele provin în special din arhivele fostei Securităţi.
Pînă acum, expoziţia a fost vernisată la Bucureşti, Constanţa, Iaşi, Vaslui, Brăila, Galaţi, Slobozia şi Tecuci. La Chişinău a putut fi vizitată timp de o săptămînă. Presa locală a relatat evenimentul. Le adresăm mulţumiri speciale, pentru cum au făcut-o, celor de la Radio Vocea Basarabiei şi Radio Europa Liberă. În lunile următoare, va fi deschisă din nou la Iaşi (fiindcă este solicitată), la Tg. Neamţ, Piatra Neamţ, Suceava, Bacău. ***(R.R.)***

Un documentar TVR despre Gabriel Constantinescu

Regimurile comuniste instaurate în ţările din sfera de influenţă sovietică au secerat vieţile a sute de mii de eroi din rândul celor ce au luptat pentru dreptul la libertatea de conştiinţă şi exprimarea neîngrădită a credinţei.
Dacă, odată cu eliberarea de sub regimurile dictatoriale şi atee, unele dintre Bisericile ortodoxe surori au oferit martirilor săi din perioada comunistă graţia de a intra în galeria sfinţilor, la 20 de ani de la evenimentele din decembrie 1989 jertfa românilor continuă să fie puţin cunoscută, chiar şi la nivelul opiniei publice. Pentru a suplini această lipsă, TVR a difuzat sîmbătă, 10 aprilie, de la ora 7.55, în cadrul emisiunii Semne, documentarul “Eroii neştiuţi de lîngă noi”, realizat de Rafael Udrişte. Emisiunea a adus în atenţia telespectatorului român biografia şi mesajul testamentar ale unui demn mărturisitor al rezistenţei anticomuniste, regretatul Gabriel Constantinescu (1921-2010), fost ofiţer în Armata Regală şi întemeietor, în ianuarie 1991, al revistei sibiene Puncte cardinale.
Emisiunea a premers parastasului de 40 de zile al celui evocat (oficiat miercuri 14 aprilie, de la ora 12.00, la Catedrala Episcopală „Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena“ din Sibiu). În emisiune au avut intervenţii Răzvan Codrescu, scriitor, părintele Constantin Necula, Facultatea de Teologie Ortodoxă din Sibiu, prof. Radu Mărculescu, supravieţuitor al gulagului. ***(R.U.)***

A doua decapitare a Poloniei

Preşedintele Poloniei, Lech Kaczynski şi alţi cîţiva lideri ai ţării au murit, în dimineaţa lui 10 aprilie, într-un accident aviatic. Delegaţia poloneză era în drum spre Katyn, pentru a comemora 70 de ani de la uciderea a peste 22.500 de ofiţeri şi intelectuali polonezi de către poliţia politică a URSS. Astfel, tragedia capătă o încărcătură simbolică uriaşă: o altă decapitare a Poloniei. Varianta oficială, lansată înaintea oricărei anchete, este că accidentul a avut loc din pricina unei erori de pilotaj. Imediat însă a apărut bănuiala că e vorba de un asasinat odios comis de Rusia. Să fie liderii ruşi atît de lipsiţi de inteligenţă încît să se expună singuri, printr-un asemenea gest criminal, oprobiului public internaţional? Sau să fie atît de cinici şi de nepăsători (mai ales în condiţiile în care preşedintele Lech Kaczynski nu era iubit nici de SUA, nici de UE) încît să transmită astfel un mesaj tuturor celor care îi mai supără? Vom vedea. Oricum, e o probă de cinism că premierul rus Vladimir Putin, fost

Lech Kaczynski

general KGB, a fost numit şef al comisiei de anchetă a evenimentului.
Iată lista oficialilor uciși în acest accident: Lech Kaczynski - preşedintele Poloniei, Maria Kaczynska - soția preşedintelui Lech Kaczynski, Ryszard Kaczorowski - în perioada 1989-1990 a fost ultimul preşedinte al Poloniei în exil, Jerzy Szmajdzinski - vicepreşedintele Camerei inferioare a Parlamentului polonez, candidat la alegerile prezidențiale din 2010, Wladyslaw Stasiak - directorul biroului de presă al Preşedinției, Aleksander Szczyglo - preşedintele Biroului Național de Securitate, Pawel Wypych - secretar de stat al Cancelariei prezidențiale, Mariusz Handzlik - subsecretar al administrației prezidențiale, Andrzej Kremer - ministru adjunct al Afacerilor Externe, Franciszek Gagor - şeful Statului Major al armatei poloneze, Andrzej Przewoznik - vicepreşedinte şi secretarul Comisiei pentru comemorarea vicrimelor masacrului de la Katin a premierului în perioada 1994-1998, Grzeogrz Dolniak - membru al Camerei inferioare a Parlamentului, Przemyslaw Gosiewski - membru al Camerei inferioare a Parlamentului, Zbigniew Wassermann - membru al Camerei inferioare a Parlamentului, Janusz Kochanowski - avocatul polonez al poporului, Slawomir Skrzypek - guvernatorul Băncii Centrale a Poloniei, Janusz Kurtyka - preşedintele Institutului Polonez pentru Memoria Națională, Tadeusz Ploski - preot romano-catolic.
Lech Kaczynski şi fratele său geamăn, Jaroslaw, fost premier (care, din fericire, nu era în aeronava prăbuşită) sînt cei care au consolidat economic Polonia în ultimii ani, astfel încît aceasta e singura țară din UE care nu a suferit de pe urma recesiunii mondiale. Sub conducerea lor şi prin politica Partidului Lege şi Justiție, ai cărui lideri au fost, Polonia s-a impus pe plan internațional, neacceptînd să fie la remorca nici unui supra-stat şi cerîndu-şi drepturile. Frații Kaczynski s-au remarcat printr-o viziune conservatoare şi o apropiere netă de Biserică.
Polonia este în doliu. Şi ar trebui să fie toate statele care se vor libere şi care au văzut, în ultima vreme, un model în Polonia.
Dumnezeu să-i odihnească pe cei uciși şi să-i întărească pe cei rămaşi! ***(C.T.)***

Dreapta a cîştigat alegerile în Ungaria

Fidesz, partidul de centru-dreapta al lui Viktor Orban, a cîştigat primul tur al alegerilor parlamentare din Ungaria, cu 53% din voturi. Urmează socialiştii, cu aproape 20%, partidul de extremă dreapta Jobbik, cu un prognozat 17%, şi Partidul ecologist LMP cu 6% din voturi.
Liderul Fidesz, care a fost prim-ministru între 1998 şi 2002, a promis să restabilească dezvoltarea economică şi reducerea impozitelor.
Ungaria a devenit prima națiune a Uniunii Europene care a apelat la Fondul Monetar Internațional pentru asistență în 2008. ***(A.P.)***

Rusia revine în forță în Asia centrală

Recentele evenimente din Kîrghistan prezintă interesante similitudini cu evenimentele din decembrie 1989 din România, în ceea ce priveşte motivațiile şi zvonurile colportate.

Astfel, exact ca în cazul Ceauşeştilor, a fost acuzată întrega familie a preşedintelui Bakiev: el, fratele său şi cei doi fii ar fi criminali care au tras în popor şi au amplasat bombe în oraş, în timp ce soţia „trăia în lux", acoperită de diamante. Ne amintim de cei „60.000 de morţi" şi de „toaletele din aur" pe care, aşa cum se spunea în decembrie 1989, le-ar fi avut familia Ceauşescu. Dacă Nicolae Ceauşescu avea „conturi în străinătate", preşedintele Bakiev „a golit conturile ţării". Încă o similitudine, poate cea mai importantă, care atestă modelul rusesc în cele două mişcări de stradă: ca altădată Iliescu şi Roman, noul guvern de la Bişkek a sunat imediat la Moscova după instrucţiuni. Să ne amintim, în trecere, că actualul premier Putin era în decembrie 1989 ofiţer KGB. Se pare că oamenii şi funcţiile vin şi pleacă, dar metodele Moscovei se păstrează. ***(M.A.)***

Big Brother revine

Scandalul documentelor de identitate cu cip de anul trecut a fost doar începutul erei limitării libertăţilor persoanei şi a urmăririi permanente a cetăţenilor de către stat. Guvernul vrea ca, printr-un serviciu pe internet denumit eRomania, pentru care a cheltuit 500 de milioane de dolari, să ne creeze tuturor cîte o „umbră electronică", pînă la sfîrşitul anului 2011. Fiecare vom fi siliţi să ne identificăm printr-o semnătură electronică, pe care o putem obţine, contra cost, benevol anul acesta şi obligatoriu la anul, prin completarea datelor din buletin. Această semnătură va avea o dublă menire: 1. oficial, va ajuta cetăţenii şi companiile să-şi plătească uşor dările către stat; 2. va ajuta statul să-şi monitorizeze cetăţenii - orice demers personal, care va presupune interacţiunea directă sau indirectă cu orice oficialitate sau chiar şi cu alte persoane fizice ori juridice (vînzări, cumpărări, taxe şi impozite, amenzi de circulaţie, cumpărarea unor obiecte prin comandă pe internet etc), va fi consemnat electronic şi va putea fi urmărit de autorităţi. Oficialităţile care vor avea acces la datele personale ale cetăţenilor vor fi grupate pe şapte niveluri de securitate (grade de acces la datele din „umbrele electronice"), spune Gabriel Sandu, ministrul Comunicaţiilor, pentru Gândul. Reprezentanţii Ministerului de Interne se vor afla în nivelul de top, împreună cu cei ai ANAF, urmaţi de Ministerul Muncii, Sănătăţii, Învăţământului. ***(Z.G.)***

Editorial

(urmare din pag. 3)

Dacă nu ţine de foame circul ăsta, măcar poate mai estompează incompetenţa guvernului şi ne reaprinde speranţa că se va schimba ceva în bine şi la noi.

După o vreme, presa va tăcea asupra cazului Voicu, lumea va uita, iar Reţeaua sau, mai bine zis Reţelele – doar nu ne amăgim că baronii locali sînt mai fraieri decît senatorul PSD – vor funcţiona liniştite în continuare.

Noile generaţii vor lua aminte şi vor năzui către modelele incontestabile de succes în viaţă: Cătălin Voicu & Co. Chipurile acestor maeştri ai combinaţiilor cîştigătoare de bănet fără muncă vor deveni icoane ale tinerilor români. La început, portretele lor vor înnobila şcolile, iar, cînd se va coace timpul, vor fi tipărite pe bancnotele naţionale sau, cine ştie?, poate chiar pe ale Uniunii Europene.

Vedere de pe Centura politicii

No Băsescu Day, Yes Năstase night!

Viorel Patrichi

După sărbătorile de iarnă, am plecat în „Țara de dincolo de negură". Totul era amorțit şi alb, nu se mai vedeau nici gunoaiele, înghețase până şi mişcarea, iar România era blocată la mantinelă. Aşa arată o țară administrată lamentabil timp de 20 de ani plus deceniul groazei lui Ceaşcă. Maşinile nu mai circulau fiindcă fuseseră hăcuite perdelele de protecție a şoselelor. M-am dus la gară, dar trenul a plecat cu o întârziere de două ore! „Bine, domnule, înțeleg să ajungă trenurile cu mari întârzieri, deşi zăpada nu-i cât casa. Dar cum să plece cu două ceasuri după ora stabilită?" La care conductorul mi-a dat un răspuns fabulos: „Macazili e dă vină, domnu... Crapă macazili dă ger". „Spuneți-le şefilor să meargă în Siberia să vadă cum de nu le crapă macazul acolo la minus 50 de grade, iar vara să se ducă în Africa de Sud ca să priceapă de ce nu deraiază locomotivele din cauza dilatării şinelor".

Voi repeta până la uitare: nu este de vină România pentru gestionarea frauduloasă a țării în aceste două decenii. Iar a-l acuza pe Emil Boc de proasta guvernare a dezastrului mi se pare cel puțin deplasat. Micu Pirania, dacă va reuşi să iasă din acest rotisor şi dacă nu-l aruncă şomerii în groapa de la Roşia Montană, va fi cel mai credibil candidat la preşedinție peste patru ani. Altfel, Partidu Bocilor va pierde Transilvania şi, inevitabil, va scăpa frâiele guvernării. Şi ar fi păcat. O scriu apăsat: cu toți Bercenii lor, aceşti oameni, chiar dacă mulți vin din eşalonul al treilea al Partidului Comunist, par mai pragmatici decât cei 15.000 de „specialişti" ai Țapului şi nu fură chiar şi cloşca de pe ouă, ca flăcăii din Partidu lu Mucles.

Stă bine la timonă... deocamdată

Cosmopolitismul nu are efect în România la nivelul omului obişnuit, deşi ne-a jucat multe feste în istorie. L-au confundat băieții subțiri cu sincronismul. Asemenea ficiori au observat că stângiştii din Italia au marcat „Ziua fără Berlusconi" pe 5 decembrie 2009. Italienii nu au intrat în fibrilație. Ideea a fost preluată de stângiştii din Franța, care au ieşit şi ei în stradă pentru a marca „Ziua fără Sarkozy". Inutil, chiar dacă personajul nu mai are şanse la al doilea mandat. Francezii se vor trezi dacă socialiştii vin cu o propunere autohtonă. Aşa că unii blogangii dîn Bucureşti şi-au propus să iasă şi ei pentru „No Băsescu Day!" S-au adunat vreo 50. Cu cartonul de gât. Dar Marinelu

stă bine la timonă. A ieşi acum cu flacăra violet şi cu „No Băsescu Day!" prin Bucureşti este total neinspirat. Dacă regimul Băsescu-Boc va risipi banii împrumutaţi sau preluaţi de la Uniunea Europeană, fără investiţii în economia reală, care să producă bani şi locuri de muncă, atunci România este pierdută. Iar situaţia va fi mai gravă decât în deceniul groazei. Măcar Ceauşescu a investit în tehnologii, fie şi depăşite, dar a lăsat nişte fabrici în urmă, pe care le-au tocat urmaşii 20 de ani. Gata! Moştenirea bătrânului s-a dus. O luăm de la capăt. Aici Marinelu poate juca două cărţi diferite: dezastrul sau ieşirea la liman. Nu cred că va prefera prima alternativă.

„Să purcedem fără conducători charismatici!"

„No Băsescu day!" i-a adus alături pe Adrian Năstase şi pe Zoe Petre, deşi s-au ferit să apară. „Salut ideea bloggerilor care au iniţiat această «mişcare». Este o formă de protest pe care o apreciez şi cu care vreau să mă solidarizez. E un exemplu preluat din Franţa şi Italia. Primul pas, iniţiat de voi, pe bloguri, e excelent. (...) Şi, da. Voi purta ceva violet pe 2 aprilie. Şi sunt convins că vom fi foarte mulţi în PSD care vom purta fără frică această culoare, mai ales după Congres", scria Adrian Năstase pe blogul dumisale. S-a ales praful. Dar vine Zoe Petre şi ne trasează strategia post-factum: „Cred că, după experienţa blogurilor şi a promenadei violet, trebuie să tragem câteva concluzii şi să purcedem la câteva acţiuni diferite de cele de până acum.

1. Trecerea din virtual în stradă nu poate fi directă, şi e poate mult mai dificilă decît credeam. Ar trebui să găsim eventual modalităţi de întâlnire lipsite de nostalgia imposibilei reeditări a Pieţii Universităţii. Sau cu totul altceva.

2. Să ne definim clar obiectivele, şi, pornind de aici, mijloacele. Ce vrem? O Românie democratică, fără şefi charismatici, şi o guvernare responsabilă. Pentru asta, e nevoie de refacerea societăţii civile, pe care actuala guvernare a făcut-o praf.

3. Peste cinci ani, există şanse reale de a alege altfel decât în 2008 şi 2009, nu degeaba guvernul Boc acumulează atîtea măsuri stupide şi impopulare. Strigaţi odată „jos forfetarul" şi să vedeţi ce puhoi de aderenţi, cu şi fără blog, se mobilizează. Dacă nu vrem să aleagă iar „Iliescu şi poporul" - eu, una, nu vreau - trebuie să creem un câmp de presiune în jurul PNL, să nu-şi rateze şansa."

Doamnă dragă, dacă vreţi o Românie fără conducători charismatici, eu zic să "purcedeţi" cât mai iute: aveţi toate şansele alături de Nepotu Mătuşii Tamara!

Parcă Marinelu vă poartă paşii şi gândurile peste tot! Sigur tot el v-a atârnat zgardă roşie şi v-a mânat alături de Prostănacu la Timişoara, într-o mişcare lamentabil de neinspirată.

Şi scrie Adrian Năstase pe blogu dumisale că Marinelu vrea să-l lustreze pe Micu Pirania: „Da, la ora aceasta, Emil Boc este personajul cu cea mai înaltă funcţie în stat, care a deţinut funcţii în cadrul Tineretului Comunist. O tânără speranţă, care, iată, confirmă după atâta timp. Spiritul nu l-a părăsit, doar stăpânul s-a schimbat. Având în vedere că iniţiatorul mişcării este Roberta Anastase, pentru mine este clar că unda verde a venit mai din deal de Modrogan. De ce? Răspunsul nu este atât de uşor pe cât aţi putea crede. Băsescu nu ar vrea să scape de Emil Boc pentru mandatul dezastruos de premier. El nu a fost pus acolo să fie premier. El a fost pus acolo în postura de executant şi încasator. Este evident însă că Emil Boc nu mai rezistă mult în postura de scut, iar loviturile încep să treacă prin el şi să fie resimţite de cel care ţine scutul. Dar un scut care te-a servit atâţia ani nu poate să fie aruncat în văzul lumii, tocmai de tine. Aşa că inventezi un pretext pentru a-l înlocui cu altul. Şi ce alt pretext mai bun poţi găsi decât pensionarea prin lege a celor care şi-au oferit serviciile la cel puţin doi stăpâni. Sau poate greşesc eu şi motivul e altul. Un lucru îmi este însă clar. Băsescu vrea să scape de Boc". Fireşte, un asemenea raţionament insultă inteligenţa lui Adrian Năstase. Este chiar amuzant şi, de aceea, nu cred că a scris el. Voi spune din start că legea lustraţiei ar fi tardivă şi fără rost pentru România. Nu a izbutit să aplice o asemenea lege neghioabă nici Polonia fraţilor Kaczynski. Altceva era dacă reuşeam să scoatem o asemenea lege în 1990, dar chiar şi atunci, nu puteai generaliza: toţi activiştii comunişti, toţi ofiţerii de secu-

ritate au fost criminali şi trebuie înlăturaţi din viaţa socială. Ar fi fost o lege anticonstituţională din start. Trebuia luat şi judecat individ cu individ, iar dacă sentinţa judecătorească atesta activitatea lui criminală, putea fi scos din viaţa publică şi chiar condamnat. Am căderea să scriu aşa fiindcă nu am fost nici activist, nici securist, nici turnător şi nici nu am publicat măcar un rând în "Era socialistă" sau la "Scânteia" Partidului Comunist. Fireşte, Emil Boc a fost pionier, fireşte, şi utecist, fireşte... Dar nu era activist comunist remunerat.

Nimeni nu se poate opune reîntregirii

Agitaţie mare în presa rusă. "Nezavisimaia Gazeta" anunţă că Mihai Ghimpu şi-a uimit concetăţenii, declarând că va aboli neutralitatea republicii. Într-un interviu publicat de „Adevărul", Mihai Ghimpu, preşedintele interimar al Moldovei, a declarat că ţara sa ar putea intra în NATO, dacă acest lucru va fi necesar pentru aderarea la Uniunea Europeană. În Transnistria, acest anunţ a fost primit cu precauţie, mai ales că miniştrii Apărării din R. Moldova şi din România, ţară membră NATO, au semnat un acord pentru interacţiunea în spaţiul aerian. Cei de la Tiraspol consideră că Rusia ar trebui să sporească numărul luptătorilor din trupele de menţinere a păcii pentru apărarea regiunii. La Chişinău, au aterizat Emil Boc, şeful Guvernului României, şi Igor Şuvalov, primul adjunct al premierului Federaţiei Ruse. Două vizite semnificative, având în vedere că oaspeţii oficialilor moldoveni au fost reprezentanţii ţărilor care au o anumită influenţă asupra celor două părţi ale republicii dezbinate.

Influenţa României constă în controlarea Chişinăului, iar Rusia controlează Transnistria, crede ziarul rus. Dar, spre deosebire de ordinea de zi neutră a lui Şuvalov - analiza perspectivelor de dezvoltare a CSI -, Boc a înmânat unor cetăţeni ai Moldovei, care locuiesc la frontiera cu România, permise speciale pentru a călători liber la vecinii din Uniunea Europeană. Posesori ai acestor fericite bilete pot fi aproximativ 1.300.000 de locuitori, după informaţiile oferite de unii diplomaţi români. Un asemenea gest din partea românilor este apreciat de moldovenii care au permis deschiderea în Moldova a două consulate româneşti suplimentare (pe lângă cel de la Chişinău) - în oraşele Bălţi şi Cahul.

Timp de zece ani, Rusia a cerut permisiunea să deschidă un consulat suplimentar în Transnistria, unde locuiesc 150.000 de cetăţeni ai Federaţiei Ruse, dar a fost refuzată de autorităţile moldoveneşti. Şi acesta nu este singurul amănunt care atestă gradul şi orientarea simpatiilor societăţii moldoveneşti.

Recent, Mihai Ghimpu declara: Rusia trebuie să-şi retragă trupele de pe teritoriul Moldovei neutre. Dar la 30 martie, în interviul pentru ziarul „Adevărul", el nu a exclus ca acest statut să se schimbe. „Numărul susţinătorilor NATO în Moldova este în creştere", a afirmat el. După opinia lui Ghimpu, astăzi, 30% din cetăţenii moldoveni doresc aderarea la Alianţa Nord-Atlantică. Întrebat dacă Moldova va renunţa la statutul de neutralitate în cazul aderării la Uniunea Europeană, Ghimpu a răspuns că, dacă se va pune o asemenea condiţie de aderare la Alianţă pentru admiterea în UE, atunci cetăţenii ţării vor vota şi pentru NATO. „Pe oameni nu-i interesează dacă se face aderarea prin NATO sau nu. Dacă acesta este obstacolul, atunci trebuie înlăturat", a precizat preşedintele interimar.

„Integrarea Moldovei în NATO merge deja înainte, au lansat-o chiar comuniştii. Mai precis, pe noi nu ne miră declaraţia lui Ghimpu. Declaraţia ar putea fi considerată una particulară, dar acest lucru reflectă clar vectorul mişcării Moldovei, care a fost determinat mai înainte", a comentat, pentru „Nezavisimaia Gazeta", Valeri Iastrebceak, ministrul de Externe al Transnistriei. El a mai atras atenţia că, pe 29 martie, la Bucureşti, miniştrii Apărării Moldovei şi României au semnat un acord privind colaborarea militară a forţelor aeriene şi au analizat pespectivele creării unui batalion mixt moldo-român. Miniştrii au mai declarat că desfăşurarea pe teritoriul României a elementelor scutului american antirachetă este un factor pozitiv pentru securitatea regională.

Valeri Iastrebceak a precizat că Transnistria va analiza declaraţia conducătorului Moldovei cu privire la o posibilă modificare a statutului repu-

blicii, în contextul desfăşurării scutului antirachetă al SUA în România. La Tiraspol, acest lucru este evaluat ca o ameninţare la adresa stabilităţii în regiune. „Ceea ce se întâmplă confirmă actualitatea solicitării noastre către conducerea Federaţiei Ruse, pe care am rugat-o să dubleze contingentul trupelor de menţinere a păcii de pe Nistru“, a spus pentru „Nezavisimaia Gazeta“ ministrul transnistrean. Totodată, el a acordat atenţia cuvenită declaraţiei premierului României: în ajunul vizitei la Chişinău, Emil Boc i-a asigurat pe moldoveni că integrarea Moldovei în România este obiectivul principal al diplomaţiei româneşti. La care Mihai Ghimpu a răspuns: Nimeni nu împiedică Moldova să se unească cu România - nici Bruxelles-ul, nici Rusia, nici Washingtonul, dacă aşa doreşte poporul moldovean.

„Astea sunt jocuri în nisip“, a comentat declaraţiile celor doi politicieni din Moldova şi România Aleksandr Rar, expert în Consiliul German pentru politică externă. După opinia lui, „România nu poate să propună, din proprie iniţiativă, Moldovei să adere la UE şi la NATO. În acest scop, Moldova trebuie să devină un stat stabil, iar deocamdată nu există stabilitate în această ţară. Printre altele, declaraţiile nesăbuite ale conducătorilor celor două ţări pot afecta procesele de integrare din interiorul Moldovei. Iar dacă unirea Transnistriei cu Rusia este o chestiune improbabilă - aceasta ar putea fi a doua regiune Kaliningrad -, atunci problema transnistreană se poate rezolva prin Ucraina lui Ianukovici, ceea ce nu ar fi pe placul Occidentului. Acest lucru este bine înţeles în Europa şi, de aceea, diplomaţia României în relaţiile cu Moldova ar putea să provoace iritare la Bruxelles“.

„La Chişinău, îngheaţă până şi Puşkin“

Este foarte instructiv pentru români să ştie cum gândesc ruşii despre ei. Mai ales că ruşii au încă iluzii că vor putea controla pe vecie viaţa oamenilor dintre Prut şi Nistru. Am preluat un reportaj publicat de Iuri Sneghiriov în “Izvestia”. Chiar dacă este mare, merită citit.

“Moldova traversează o criză politică îndelungată. Parlamentul nu poate nicicum să aleagă un preşedinte. De când a hotărât să intre în opoziţie, Partidul Comuniştilor nu mai participă la şedinţe. Ziarul nostru a scris în detaliu despre situaţia politică din republică („Izvestia“, 24 mar-

tie). În timp ce liderii îşi împărţeau puterea, poporul trecea printr-o iarnă grea. De sub zăpadă, împreună cu gropile din asfalt, au ţipat salariile neachitate, benzina şi curentul electric tot mai scumpe. Cum trăiesc acum moldovenii? Ce speranţe mai au? Iată la ce s-a oprit cronicarul nostru. Această sărbătoare - cea de-a 65-a aniversare a Victoriei - se va marca în Moldova cu lacrimi de indignare în ochi. Pentru toţi cei 14 mii de veterani ai Războiului de Eliberare.

Mai întâi, Parlamentul republicii a hotărât să considere 9 mai nu ziua Victoriei împotriva fascismului, ci doar data la care a luat sfârşit Al Doilea Război Mondial. În al doilea rând, în loc de medalii jubiliare, Guvernul le-a pregătit cruci. Desigur, nu seamănă izbitor cu nişte cruci fasciste, dar veteranii sunt confuzi...

- Imaginaţi-vă, cu ce începe să semene nihilismul? - mă întreabă Valerii Kuzmin, ambasadorul Federaţiei Ruse în Moldova. Ziua în care s-a terminat Cel de-al Doilea Război Mondial este 2 septembrie 1945 - asta ştie orice şcolar. Noi am propus să turnăm medalii pentru veteranii moldoveni în Rusia. Au tot amânat un răspuns. Iar când Ambasada a comandat deja medalia jubiliară, aici au luat măsura să confecţioneze cruci.

Veteranii moldoveni sunt cei care, îndeosebi, au luptat în aceste ţinuturi şi pe urmă au continuat să trăiască pe acest pământ eliberat de sub fascişti. Cei, care au jurat credinţă regelui român Mihai şi care au îngheţat la Stalingrad, împreună cu Paulus, toţi au murit, nu a mai rămas nici unul. Un prieten de-al meu moldovean şi-a depănat amintirile din copilărie: a venit la ei în şcoală bunicul lui, care avea doar o clasă şi le-a povestit despre război.

- Îmi văd de treaba mea, nu supăr pe nimeni - şi-a început povestea veteranul moldovean.

- Au venit românii. M-au luat pe front. Peste două luni am fugit. Iar îmi văd de treabă, nu supăr pe nimeni. Au venit ruşii, m-au luat pe front. Nu puteam să fug. Aşa am ajuns până la Berlin...

Ambasadorul nostru, printre altele, îşi dă doctoratul în istorie şi luptă contra rescrierii istoriei. Nu demult, l-au invitat să ţină un curs la Universitatea Internaţională Liberă din Moldova. Unii consideră această instituţie „o pepinieră a naţionaliştilor“. Ambasadorul nu s-a temut şi s-a dus să lumineze tineretul. Şi nu cu un referat plictisitor. Valeri Ivanovici a încercat să descrie pentru viitorii istorici şi pentru diplomaţi situaţia contemporană din Europa, rolul Rusiei în victoria contra hitlerismului. Dar studenţii, care privesc spre România, ca vechii slavi la zeul soarelui Iarilo, au considerat că nu trebuie să privească îndărăt. Numai înainte! Drumul Moldovei este prin România, spre Uniunea Europeană. Prin venele lor curge sângele vechilor romani. Fiindcă, încă din al doilea veac al erei noastre, au venit aici războinicii romani, sub conducerea împăratului Traian, i-au exterminat pe toţi bărbaţii şi le-au luat femeile. Aşa a apărut naţiunea română. Iar moldovenii constituie o parte inextricabilă a acestei naţiuni. Toate celelalte epoci ale istoriei pot fi uitate... Deşi există în Moldova aşa numitul curent al „moldoveniştilor“. Aceasta este vechea intelectualitate („inteligenţia“), educată în anii stagnării, când Moldova Sovietică era o floare minunată în coroana republicilor frăţeşti. Duminica, după duş, ei se strâng în atelierul minuscul al pictorului Victor Guţu, iau câte o chitară în mână sau câte un pahar de vin rubiniu şi toastează pentru vremurile trecute, când exista adevărata prietenie între popoare. Printre ei sunt istorici care afirmă cu dovezi că primul stat a apărut mai întâi la moldoveni. De aceea, ouăle româneşti nu trebuie să înveţe cloşca moldovenească cum se cloceşte.

Victor Guţu este un pictor minunat. Are musafiri dragi. Ei nu merg nici în amfiteatre, nici pe stradă. Şi vor cânta despre „pădurea însorită“ în pivniţă, în timp ce noua intelectualitate trage minunata Moldovă direct în NATO. Apoi, pe străzi năvălesc demonstranţii. Acolo au ieşit lucrătorii de la garajele troleibuzelor din transportul în comun. Aici sunt lucrătorii de la „Moldcarton“. Chiar şi personalul de la spitalul de psihiatrie trece cu lozinci de la Guvern la Preşedinţie şi înapoi. Şi toţi nu şi-au luat salariile.

Limba din Moldova este mai mult decât o limbă. Este un mod de viaţă. Este politică, la urma urmei. Nu mai este un secret pentru nimeni că războiul din Transnistria a început tocmai din cauza unei provocări prin care se încerca înlo-

cuirea rolului important al limbii lui Tolstoi, Turgheniev, Puşkin... Mai întâi, despre Puşkin. Marele poet a locuit la Chişinău, în perioada 1820-1823. Aici a scris aproximativ 200 de poeme. Printre care şi „Prizonierul din Caucaz“, un capitol din „Evghenii Oneghin“. În epoca sovietică, aici veneau trenuri turistice întregi, cu câte 20 de vagoane fiecare, pline de cetăţeni ai URSS, pentru a deprinde noi cunoştinţe despre marele poet. Astăzi, în muzeu mai vezi puţină lume.

- Noi am trecut la un regim de economisire drastică a căldurii, oftează muzeografa Olga Bataeva, de la casa memorială a lui A.S. Puşkin. Ne-au tăiat bugetul de două ori. Exponatele se umezesc. Uneori mai vin delegaţii oficiale din Rusia. Mai frecvent vin copii din şcolile din Chişinău. Asta depinde de profesorii de literatură. Ambasada rusă a ajutat la repararea acoperişului căsuţei lui Puşkin. Cu toate acestea, înăuntru este umezeală şi e frig. Recent, naţionaliştii au propus scoaterea monumentului poetului din Parcul Puşkin, din centrul Chişinăului, şi instalarea lui în curtea interioară a muzeului. Statuia este cu 10 ani mai tânără, decât cea de la Moscova.

- Slavă Domnului că nu s-a întâmplat aşa, spune Olga Bataeva. Numele marelui poet nu se poate scoate cu dispreţ din istoria Moldovei. Deocamdată...

Aici, Puşkin a intrat într-o lojă masonică. În expoziţia muzeului, există documentele originale ale masonilor. Şi nu departe de casa memorială, celebrul restaurator Leva Zusman din Chişinău a deschis o cafenea cu denumirea masonică „Salonul Misterelor“, unde se pot servi delicioasele urechi de porc cu hrean adevărat.

- Eu sunt uimit cum se raportează oamenii din Moldova la limba rusă, povesteşte un antreprenor patriot. Când am vrut să înregistrez denumirea „Hrenovuha“ în „moldovenască“, m-au refuzat, motivând că această denumire este o ofensă la morala naţională. Numai după o expertiză lingvistică la un centru de etimologie, „hrenovuha“ a fost înregistrat.

Lângă Consulatul rus, este coadă permanent. Vin pe-aici cam 80 de oameni. Chiar dacă s-au înăsprit cerinţele pentru acordarea cetăţeniei ruse. Ca să obţii un paşaport rus, trebuie să dai un test de limbă rusă. De două ori pe lună, vine aici de la Moscova o comisie specială. Dacă testul se dă la Universitatea de limbi slave, atunci costă 150 de euro. La Centrul Cultural Rus costă 50 de euro. În ambele locuri este coadă. Îl întreb pe un rus care şi-a adus fiica să studieze rusa la Universitatea de limbi Slave ce crede despre învăţământ.

- Încă de anul trecut, taxa era 400 de euro. Acum s-a făcut 800. Mai înainte, copiilor buni li se făceau reduceri. Acum este ca într-o reţea de marketing: înscrii un singur elev - primeşti o reducere de 10%. Dacă aduci să se înscrie 10 copii - înveţi gratis. Nu-i de mirare că sala noastră de curs este pe jumătate goală. Aşa că noi ne-am hotărât să ne înscriem la cursuri la Moscova. De aceea, vrei nu vrei, trebuie să înveţi într-o şcoală rusească. Peste drum de Consulat, este librăria de carte rusă „Biblion“. Este ca o locuinţă cu două camere la parter, s-a scos mobila de prisos şi în locul ferestrelor, au făcut o vitrină. Preţurile unor volume echivalează cu câteva salarii. Iată că intră nişte cetăţeni rusofoni - nu, nu ca să răsfoiască, dar ca să admire albumele care costă 2000 de lei. Fiindcă majoritatea cărţilor sunt ambalate etanş în celofan pentru ca marfa să se păstreze. Iar alături strălucesc vitrinele adevărate ale unei librării cu cărţi româneşti. Acolo, un album asemănător, dar în limba română, poate fi cumpărat cu 100 de lei (1 euro este egal cu 16,75 lei). Deci care limbă se poate învăţa mai bine în Moldova? Iată ce „hrenovuha“ (înjurătură) se obţine...

Descendenţii lui Suvorov sunt oameni deosebiţi

De la Chişinău la Bender (Tighina) faci o oră cu maşina. Aici este deja Transnistria. Pe fosta linie a frontului se menţin trupele ruseşti de menţinere a păcii - ultimele din spaţiul post-sovietic. De pe drumurile sparte din Moldova dai în drumurile şi mai sparte din Transnistria. Pe indicatoare, în locul literelor latine sunt litere ruseşti. Peste tot sunt lozinci. Transnistria se pregăteşte să întâmpine cea de-a 20-a aniversare a independenţei sale. Pe care, e adevărat, au recunoscut-o

doar Abhazia, Karabah şi Osetia de Sud. Am intrat într-un restaurant să mănânc. Două fete frumoase de la o masă vecină au comandat şampanie. Am făcut cunoştinţă. Cele două Olia sărbătoreau un eveniment de familie: una din ele aştepta un copil. Voiau să marcheze momentul.

- Aştepţi băiat sau fată?

- Nu ştim încă, dar va fi cetăţean al Transnistriei, a spus cu mândrie viitoarea mamă. Doar Transnistria este un pământ aparte. Pe-aici s-au scurs toate popoarele. Iar pe banii noştri nu apare întâmplător Suvorov. Noi suntem urmaşii lui! După ce s-a terminat sticla, am aflat că una din cele două Olia are şi paşaport moldovenesc, în afară de paşaportul tranistrean. Iar cealaltă - avea paşaport ucrainean.

- Trebui să trăieşti cumva. Să călătoreşti, să cumperi câte ceva. Cu paşaportul nostru nu ne dă voie prin Europa.

- Dar cetăţenie rusă se poate obţine?

- E greu şi e scump. Nu-i de buzunarul nostru. În 2003, Rusia a propus reglementarea problemei transnistrene. Să adune Moldova într-un stat unic. Aşa-numitul plan al lui Kozak le garanta securitatea locuitorilor Transnistriei. Desigur, în regiune ar fi rămas trupele noastre de menţinere a păcii. Nu a fost pe placul Americii, mai ales. Când trebuiau semnate documentele, a cerut audienţă la preşedintele de-atunci Vladimir Voronin ambasadorul SUA. După această vizită, Voronin a refuzat să mai semneze documentele. Cine se mai poate ocupa acum de rezolvarea problemei transnistrene? Şi e posibilă o rezolvare paşnică? În orice caz, cu cât gravitează mai strâns Moldova în jurul României, cu atât mai puţine sunt şansele de reîntoarcere a Transnistriei...

La ultima staţie de autobuz din Ghidighici, vinde vin Maria, o bătrână de 72 de ani. 10 lei litrul. Ea nu a fost niciodată nici în Rusia, nici în Uniunea Europeană. Toată viaţa a lucrat la vinărie.

- Se spune că Moldova se uneşte cu România în curând, îi dau eu ultimele noutăţi pe care le-am auzit la mitingul din Chişinău.

- Niciodată.

- De ce?

- Păi românii sunt ca ţiganii... Ne iau pe noi ca pe o molimă (ceva care se ia). Să nu mai dea Dumnezeu.

- Dar în Uniunea Europeană?

- În Uniunea Europeană cu plăcere. Acolo pensiile sunt mai mari.

- Dar în Rusia?

- Păi unde e Rusia? Eh, cum aţi mai forfecat Moldova. Şi ce bine trăiam împreună!

Pentru un moldovean, apa este viaţă. La fiecare pas, în cartierul Ghidighici, vezi fântâni noi. Şi pe fiecare fântână este o tăbliţă pe care scrie: „Construită cu bani de la Uniunea Europeană“. În centru este un parc cu sălcii plângătoare şi cu bănci curate. Tot din banii Uniunii Europene. Alături este un stadion de fotbal. Am văzut şi acolo o tăbliţă”.

Occidentul a pierdut Ucraina

Cu o zi înainte să înceapă o vizită de stat la Washington, Viktor Ianukovici, preşedintele Ucrainei, a semnat un decret care puţin probabil

Viktor Iuşcenko şi Viktor Ianukovici

să-i bucure pe americani, povesteşte cu satisfacţie specifică „Izvestia“. Ianukovici a desfiinţat comisia care pregătea aderarea Ucrainei la NATO. A desfiinţat şi Centrul de Integrare Euro-Atlantică. Dacă ne amintim declaraţiile precedente ale lui Ianukovici cu privire la neutralitatea Ucrainei, atunci e de înţeles: Kievul îşi schimbă vectorul de politică externă şi renunţă la perspectivele aderării la Alianţă.

Decretul lui Ianukovici desfiinţează şi construcţiile, gândite de ex-preşedintele Viktor Iuşcenko, pentru distrarea partenerilor americani. Încetează să mai funcţioneze şi institutele pentru problemele de securitate naţională şi internaţională. Dispar concomitent şi consiliile de coordonare naţională şi comisiile de experţi, care cercetează interacţiunile Ucrainei cu NATO. Ianukovici şi-a publicat deja decretele şi pe site, iar documentele au intrat imediat în vigoare. În plus, noul şef al statului i-a concediat pe vechii funcţionari care rămăseseră la preşedinţie încă de pe timpul lui Leonid Kucima. A fost dat afară şi Vladimir Gorbulin, prieten apropiat al lui Kucima, care ocupa funcţia de şef al Centrului naţional pentru probleme de integrare europeană a Ucrainei. Acest centru fusese creat pentru a pregăti aderarea Ucrainei la Uniunea Europeană şi pentru apropierea de NATO.

Ianukovici a lichidat mai multe suprastructuri, inventate de Iuşcenko drept sinecure pentru apropiaţii lui. Îşi încetează activitatea Consiliul Naţional pentru Constituţie, Comitetul Politic de pe lângă preşedinte, Comitetul Naţional pentru Cultură şi Spiritualitate, Comitetul Naţional pentru relaţiile dintre organele statului şi administraţia locală, comitetele naţionale pentru acţiuni caritabile, pentru ştiinţă, pentru inventică şi inovaţii, pentru dezvoltarea stabilă a Ucrainei, pentru cultură fizică şi sport, pentru formarea tineretului, pentru menţinerea sănătăţii.

Preşedintele Ucrainei îşi respectă promisiunea de a reduce numărul funcţionarilor cu minim 20%.

Agenţiile „umflate“ de Iuşcenko se vor „dezumfla“ la minimum sau vor fi lichidate.

Furtună în ceaşca de ceai?

De mai multe luni, America este străbătută de un nou suflu frenetic, fenomen supranumit simbolic „Tea Party”. Imposibil de priceput pentru cetăţenii unor ţări sărăcite, ca România sau Bulgaria, unde amărâţii au alte speranţe. De exemplu, să iasă mai repede ştevia. Pentru că „Tea Party” nu se confundă nici cu vestita formaţie de muzică progresivă canadiană, cu acelaşi

nume. Nu! Este o formă de protest al conservatorilor americani radicali, față de regimul prea „socialist", instituit de Barack Obama. Indiferent ce ar face, Obama este „un nou Hitler" pentru că le distruge „libertățile".

Zeci de mii de conservatori se costumează ca pe vremea Declarației de Independență. Denumirea „Tea Party" evocă revolta coloniştilor de la Boston, din 1773, contra taxelor impuse de Londra pentru ceai. Mânioşi, coloniştii americani au aruncat atunci vagoane de ceai în Golful Boston.

Revoltații de azi se adună aparent spontan şi strigă împotriva impozitelor de tot felul sau a reformei lui Obama din domeniul sănătății. Este cealaltă față a Americii. Mai precis, este vorba despre cetățenii care nu au venit la Washington ca să asiste plângând la învestirea lui Obama. Pe 4 februarie, aproximativ 600 de conservatori între două vârste s-au adunat la un „congres" la Nasville, statul Tennessee. Toți au plătit câte un bilet de 549 de dolari. Pe 12 septembrie 2009, s-au strâns la Washington DC peste 75000 de revoltați. Oameni foarte diferiți, ca poziție socială şi gândire politică. Revista „The Economist" consideră că militanții „Tea Party" constituie deja cea mai eficientă forță politică din SUA.

Conservatorii „vor să salveze America" pur şi simplu, iar nu doar să determine Administrația de la Casa Albă s-o lase mai moale cu reformele sistemului de sănătate, ale bugetului sau mediului. Considerându-se revoluționari sau contrarevoluționari, ei susțin că America a luat-o pe un drum greşit, că mai multe administrații succesive au călcat în picioare Constituția părinților fondatori. Cei mai mulți nu au făcut politică şi neagă orice amestec al Partidului Republican în organizarea lor. „Mulțumesc, Doamne, că Obama l-a învins pe McCain în 2008! Altfel ne duceam spre stânga mai ceva ca pe timpul lui Roosevelt. Timp de decenii, America a fost ca broasca proverbială, care fierbea fără să-şi dea seama. Dar când Barack Hussein Obama a ajuns la putere, a încălzit cazanul atât de tare, încât alegătorii s-au trezit în sfârşit şi au început să sară afară", a spus Tom Tancredo, fost senator republican şi candidat la preşedinție. A venit la congresul de la Nashville şi Sarah Palin, care a rostit un discurs acid la adresa lui Obama. „America e gata de o nouă revoluție, iar voi faceți parte din ea", le-a spus Sarah Palin, în ropote de aplauze.

La fel ca la revolta de la Teheran contra lui Ahmadinejad (puşchea!), conservatorii „revoluționari" de la Tea Party învață să folosească rețelele Facebook sau Twitter ca să transmită idei, să adune bani şi să-i mobilizeze pe revoltați. Vor impozite mai mici şi un guvern federal mai puțin stufos.

Aceşti americani care se îmbracă fistichiu contra lui Obama ar putea înclina balanța în favoarea republicanilor la alegerile de la jumătate de mandat din Statele Unite.

Compararea lui Barack Hussein Obama cu Hitler este însă cel puțin infantilă, dacă nu ridicolă. Să-l vezi pe actualul lider planetar cu mustața Fuhrerului sub nas este fabulos. „Eu mă opun categoric politicii lui Obama, nu accept ce vrea el să facă. Dar cred că este bine intenționat, chiar dacă este fundamental greşit. Să-l comparăm însă cu Hitler nu numai că este eronat din toate punctele de vedere fiindcă toate ziarele şi televiziunile vor prezenta numai afişele care îl prezintă aşa. Mesajul nostru are de pierdut", observă Andrew Moylan de la Uniunea Națională a plătitorilor de Taxe. Cei care îl compară pe preşedintele de la Casa Albă cu micul Adolf susțin că reforma din sănătate, promovată de Obama, ar acorda puteri excesive doctorilor care ar avea astfel drept de viață şi de moarte asupra pacienților, ca pe vremea naziştilor.

Tea Party i-a atras şi pe cei din Consiliul Cetățenilor Conservatori, care susțin supremația rasei albe. S-au alăturat şi radicalii din Societatea John Birch sau LaRouchies, care consideră că tragedia din 11 septembrie 2001 a fost provocată de cercuri oculte şi că Obama nu s-a născut în Statele Unite.

Republicanii nu ştiu cum să se raporteze la acest fenomen care tot creşte. Să se prefacă doar că nu observă ce se întâmplă cu aceşti cetățeni liberi ar fi grav. Să le acorde prea multă atenție este iarăşi riscant, fiindcă nu intuiesc în ce direcție se va dezvolta această mişcare. Aşa cum nimeni nu ştia din ce direcție veneau avioanele spre Turnurile Gemene...

Rusia lui Putin

Mihail Albişteanu

În timpul ţarilor se vorbea de Nicolae sau Alexandru „al Rusiei". Rusia Sovietică a fost a lui Lenin. Apoi a apărut URSS. După destrămarea sa, Boris Elţîn, ca prim conducător al Rusiei în era postsovietică, a fost doar cel care a pus punctul pe „i"-ul destrămării Uniunii. Astăzi discutăm de Rusia lui Putin. El nu este „al Rusiei", pentru că nu este produsul unei tradiţii şi al unei moşteniri, asemeni Romanovilor. Rusia este a sa, pentru că el a fost cel care a reclădit-o, conform dorinţelor proprii, şi o stăpâneşte. Este suficient să ne amintim cum arăta ţara la 31 decembrie 1999, când Putin devenea preşedinte şi să observăm care este astăzi situaţia Rusiei, atât din punct de vedere economic, cât şi pe arena internaţională. După 1991, în ochii multora, Rusia părea să devină o putere de mâna a doua. Îmi amintesc însă şi acum - ca o curiozitate - cum, la începutul anilor '90, studenţii basarabeni de la Facultatea de Istorie din Iaşi, în buna cunoaştere a realităţilor de peste Prut, ne tăiau avântul nouă, „regăţenilor", care speram chiar într-o apropiată implozie a Federaţiei, că, fără îndoială, Rusia va reveni. Atunci părea absurd, dar iată că realitatea anului 2010 confirmă presupunerea lor.

Cu răbdarea nesfârşită cu care a ştiut să urce spre vârful Kremlinului (a fost şeful FSB între iulie 1998 şi august 1999, iar apoi premier, în perioada august - decembrie 1999), Putin a purces la refacerea economică şi militară a Rusiei şi la recâştigarea locului pe care Uniunea Sovietică îl ocupa pe arena internaţională. Nu l-au descurajat nici tragedia submarinului „Kursk", nici repetatele eşecuri ale sistemului de rachete „Bulava", nici vechimea flotei aeriene, nici, mai ales, lipsa de fonduri şi dezorganizarea din economie. Nu l-au întors din drum nici nesfârşitul război din Caucazul de nord (Cecenia – Inguşetia - Daghestan), nici tragediile de la Beslan (septembrie 2004), sau chiar din inima capitalei ruse (atacul teatrului „Dubrovka", în 2002 sau atacul de la metroul din Moscova, de la sfârşitul lunii martie 2010). A continuat să vândă materii prime – în primul rând petrol şi gaze – în cantităţi uriaşe. Pentru aceasta a fost însă nevoit să subordoneze statului „mogulimea" rusă, care, în colaborare cu Mafia locală avea la discreţie sistemul economic al ţării. Curând, marii îmbogăţiţi de după 1991 au trebuit să înţeleagă şi să accepte că „ţarul" se întorsese la Kremlin şi i s-au supus. Cei care au fost mai grei de cap înfundă puşcăria (vezi Mihail Hodorkovski), sau s-au mutat prin Marea Britanie. Dar şi acolo trebuie să aibă grijă: Putin a scos mâinile lungi ale Rusiei din propriile buzunare (unde erau adânc îndesate în timpul lui Ielţîn) şi unii ca Alexandr Litvinenko au simţit pe pielea lor îmbrăţişarea mortală a ursului rusesc. A subordonat ţara total şi o conduce cu mână de fier. Este preşedintele partidului „Rusia Unită", în rândurile căruia a ştiut să atragă mulţi tineri şi nimeni nu îşi mai face iluzii că şi în calitate de premier nu l-ar conduce din umbră pe apropiatul său colaborator, actualul preşedinte al Rusiei, Dmitri Medvedev. Este fostul (2000-2008) şi probabil viitorul preşedinte al Rusiei.

Toate aceste măsuri i-au consolidat regimul politic autoritar, dar şi situaţia economică a ţării, timp în care a acceptat răbdător ca SUA să îşi facă jocurile în Balcani, în Caucaz şi în Asia Centrală, şi chiar mai aproape de graniţele Rusiei. Însă, după ce s-a impus politic în interior şi după ce a consolidat economia, cu mâinile astfel dezlegate, s-a putut ocupa de politica externă. A consolidat relaţiile cu UE şi cu alte state de pe continent. Plecând de la legăturile bune pe care URSS şi apoi Rusia, prin Gorbaciov şi Elţîn, le-au stabilit cu Germania, Putin a reuşit să impună construirea a două magistrale de gaze – „Nord Stream" şi „South Stream", ultimul proiect depăşind până în prezent, ca stadiu, proiectul european „Nabucco". Bineînţeles, în prealabil Putin a înţeles să convingă Europa în acest sens, închizând de vreo două ori gazele pe timp de iarnă şi lăsând puţin continentul să dârdâie. Bunele relaţii cu UE se

manifestă nu doar prin îmbrățișări cu Berlusconi, cât mai ales prin acapararea economiilor țărilor vecine (şi nu numai) din UE, de către giganții financiari ruşi, controlați strict de la Kremlin. Este una din modalitățile prin care, pe tărâm economic, Rusia caută să recupereze sfera de influență sovietică din Europa centrală şi de răsărit.

O problemă extrem de deranjantă pentru Moscova o reprezintă însă imixtiunea americană în Balcani şi mai ales în spațiul CSI. Administrația Bush a susținut (poate chiar a orchestrat) „revoluția trandafirilor" din Georgia (noiembrie 2003), „revoluția portocalie" din Ucraina (noiembrie 2004 - ianuarie 2005) şi „revoluția lalelelor" din Kîrgîstan (martie 2005) - țară care, pe lângă baza rusă din Kant, adăposteşte, din 2001, şi o bază americană, în capitala Bişkek, folosită pentru operațiunile militare americane din Afganistan. Să nu uităm şi de o altă victorie „portocalie", în decembrie 2004, la Bucureşti. Putin nu s-a împăcat cu situația, dar a ştiut să aştepte momente mai favorabile, pentru a contracara efectele acestor mişcări. Nu a pierdut din vedere nici Balcanii. Începând din 1991, în timpul preşedinției lui Elțîn, Rusia a asistat neputincioasă la umilirea Serbiei, aliata sa. Consecință a acestui fapt, Putin nu a putut împiedica recunoaşterea independenței provinciei Kosovo, proclamată în februarie 2008. A avertizat însă în legătură cu încălcarea dreptului internațional şi a amenințat cu măsuri de răspuns. Ocazia a venit în august, acelaşi an, când Rusia a dat o lecție scurtă şi dură regimului preşedintelui georgian Saakaşvili, răspunzând SUA cu aceeaşi monedă şi recunoscând, de asemenea unilateral, independența Abhaziei şi a Osetiei de Sud. A fost un semnal puternic că Rusia nu mai acceptă să înghită umilirile americane. Ca şi în 1999, când lupta cu cecenii, Putin era acum din nou prim-ministru, poziție din care pare să se ocupe mai confortabil de astfel de probleme, deşi, evident, din punct de vedere legal, preşedintele Rusiei ar trebui să aibă un cuvânt mai greu de spus în ceea ce priveşte politica externă. Au urmat mari manifestații de stradă la Tbilisi şi chiar un complot militar, prin care se urmărea debarcarea lui Saakaşvili, cu ajutorul opoziției şi al unor elemente din armată, încercări care, până în prezent nu au reuşit. În Ucraina, alegerile de la începutul acestui an au măturat efectele „revoluției portocalii". Ajuns în sfârşit preşedinte, Viktor Ianukovici a desființat organismul creat de Iuşcenko, care avea drept obiectiv procesul unei viitoare integrări euroatlantice a Ucrainei. Cea mai recentă etapă a avut loc în Kîrgîstan, unde preşedintele Bakiev, ajuns la putere prin violențele din 2005, a fost înlăturat, la fel de violent, în aprilie 2010.

Este de cercetat dacă şi în ce măsură Rusia a fost implicată în suspendarea preşedintelui Băsescu (aprilie 2007) sau în alegerile prezidențiale din 2009 din România (apropo de vizita contracandidatului său, pe furiş, la Moscova). La rubrica „eşecuri", Putin poate să îşi treacă Republica Moldova, cel puțin deocamdată, căci alegerile prezidențiale trucate din 2009 nu le-au adus aliaților comunişti decât revoltele din aprilie trecut şi înlăturarea de la putere. Rusia are însă suficiente pârgii de acțiune chiar în actualul guvern, dacă ne gândim la Marian Lupu, iar în ceea ce priveşte

Transnistria, aceasta rămâne un cap de pod al Rusiei, şi singurul motiv pentru care această regiune nu a urmat drumul Abhaziei şi Osetiei de sud este că nu are graniță cu Federația.

Recenta tragedie de la Smolensk nu cade rău deloc Kremlinului. Dispare astfel nu doar un lider ostil (Lech Kaczynski), ci şi un întreg grup de apropiați ai acestuia, din armată şi din serviciile secrete, care sprijineau politica acestuia (de fapt, fostul preşedinte al Poloniei nu era bine văzut nici de americani, pentru că s-a opus scutului antirachetă, dar nici de europeni, care-i reproşau tergiversările legate de semnarea Tratatului de la Lisabona); rămâne în schimb premierul Donald Tusk, cu care Moscova are relații mai bune.

Atent la casă, Putin (vorba lui Ludovic al XV-lea) nu uită nici de „grajduri". În repetate rânduri aviația şi chiar marina rusă s-au manifestat sfidător la adresa forțelor NATO pe mările şi oceanele lumii. Mai mult, Rusia şi-a reluat politica pe continentul american, susținând economic şi militar state precum Venezuela şi Bolivia, care stau ca nişte spini în ochii Casei Albe.

Acționând cu duritate pe plan extern, Putin nu uită însă de imaginea sa. Nu este el cel care încălzeşte Europa în fiecare iarnă? Nu a semnat el, recent, la Praga, un nou tratat „START", care să-l înlocuiască pe cel care a expirat anul trecut? Să nu uităm apoi şi cealaltă publicitate, cea mondenă – Putin vânătorul neînfricat, Putin practicantul de arte marțiale, Putin pescarul playboy, Putin pilotul...

Putin este un om cu o personalitate deosebită, căruia sistemul politic rusesc îi permite să-şi pună în valoare această personalitate. Există toate şansele ca el să conducă Rusia mulți ani de aici înainte. Pentru români această perspectivă nu poate fi decât tristă. Putin nu va lăsa situația din Republica Moldova în cadrele sale actuale. Va aştepta, iar când va veni vremea, va acționa fără ezitare. Şi mă tem că, pe termen lung, nici chiar România nu va scăpa. Cel puțin, nu uşor.

Starea Basarabiei

Cutia Pandorei a anticipatelor

Dan Dungaciu

După ce unii lideri ai Alianței pentru Integrare Europeană (AIE) au revenit asupra deciziei de modificare a Constituției Republicii Moldova prin referendum, inițial asumată plenar, spectrul alegerilor anticipate devine tot mai vizibil. Ce va fi, nu putem decât bănui. Dar, precum în povestea celebrei Pandora, atunci când deschizi cutia pe care nu trebuia să o deschizi, din ea iese totul, nu doar ceea ce ai fi vrut tu la un moment dat.

Referendum și alegeri

Față de referendumul constituțional, alegerile sunt o schimbare evidentă de registru. Iar deosebirea care ne interesează aici este următoarea: în cazul celui dintâi, liderii civici şi politici ar avea posibilitatea unei intervenții directe asupra opiniei publice, prin dezbateri, discursuri etc. şi care să permită educarea şi clarificarea opțiunilor cetățenilor Republicii Moldova - şi asta ar fi funcția principală a referendumului! Propunerile de modificare a Constituției sunt numeroase, dar cele problematice şi care necesită dezbatere şi lămurire publică sunt câteva. Chiar dacă în final referendumul este tot o consultare populară, deci trebuie ajustat în consecință, politicianul şi liderul de opinie au indiscutabil o autonomie mai mare față de public. Ceea ce nu există însă în cazul alegerilor anticipate, unde liderii politici sunt, practic, prizonierii electoratului. Adică nu vorbesc ca să educe şi să clarifice, ci ca să obțină voturi. Deosebirea este decisivă!

Dincolo însă de aceste diferențe strategice, alegerile anticipate ridică o serie de întrebări de fond, legate de modul concret de participare al alianței în alegeri. Dacă presupunem că PCRM ar mai avea astăzi circa 30% în opțiunea de vot, rezultă că circa 70% din felia „puterii" este disponibilă AIE. Dar care AIE?

„Nu putem reuși decât împreună"

În cazul anticipatelor, prima opțiune a coaliției care vine în minte ar fi, desigur, cea a participării unitare, ca bloc politic, în urma modificărilor aduse legii electorale. În esență, unificarea partidelor anticomuniste este un slogan care are nu doar rezonanță în electoratul din stânga Prutului, dar constituie şi certificatul de naştere al AIE. Tehnic vorbind însă, apare o problemă: cum se vor repartiza locurile? Pentru că negocierile vor fi dure în ceea ce privește distribuția de putere în interiorul Alianței şi nu e clar cum se va face asta. Răspunsul clasic este: prin sondaje de opinie publică. Deşi uzitată, formula nu este fără cusur. În primul rând, pentru că percepția publică de la un moment dat nu măsoară neapărat forța electorală a unui partid; campania electorală modifică şi comportamentul respectivului partid şi atitudinea electoratului. În al doilea rând, sondajele vor măsura astăzi mai degrabă vizibilitatea publică a unuia sau altuia dintre lideri, vizibilitate direct proporțională cu accesul la resurse al funcției deținute în prezent. În al treilea rând, într-o coaliție, mesajul transmis public este numitorul comun al mesajelor tuturor membrilor. În mod fatal, mesajul unei coaliții avantajează partidul din „centrul" coaliției, pentru că, realmente, îi perpetuează mesajul (partidele dintr-o coaliție percepute la extremele ei sunt cele obligate să îşi ajusteze discursul inițial pentru a putea fi agreat de toți colegii). Aşa s-a petrecut şi se petrece şi cu AIE, al cărei mesaj a favorizat, neintenționat, partidul aflat în centrul politic al acesteia, con-

ferindu-i un avantaj de etapă din moment ce mesajele Alianței cădeau perfect pe un anumit tronson de electorat, neglijând altele.

Scapă cine poate

Varianta participării individuale la alegeri a membrilor AIE a fost deja sugerată la Chişinău. Este invocat aici un calcul strategic care ar indica faptul că suma voturilor membrilor AIE este mai mare decât suma voturilor obținute ca bloc electoral compact. Aserțiunea este, sociologic vorbind, discutabilă. În primul rând, că nimeni nu poate demonstra asta cu precizie, iar experiențele electorale din alte state, inclusiv din RM, au indicat că cea mai bună strategie de a aduce la vot electoratul indecis rămâne blocul electoral. Dincolo de asta, participarea individuală este riscantă pentru viitorul postelectoral al AIE. Până în prezent, o serie de tensiuni interne au fost puse între paranteze în numele menținerii coaliției, dar această presiune dispare în acest caz. Fiecare actor politic va fi obligat să îşi aleagă precis felia de electorat căreia i se adresează şi să transmită mesaje în consecință. Unele dintre ele vor intra fatal în coliziune cu cele ale foştilor colegi de coaliție. Riscul unei spirale a violenței declarațiilor este major, în ciuda unui eventual „gentlemen agreement" inițial. Toată lumea ştie că, în final, vor conta procentele pe care le obține în alegeri, nu comportamentul din timpul campaniei. Va mai fi posibilă o alianță după anticipate, în condițiile în care nici măcar astăzi tensiunile interne nu sunt ostoite?

Evadarea din pluton

O variantă intermediară, convenabilă teoretic membrilor AIE care stau mai bine în sondaje în acest moment ar fi „evadarea din pluton", respectiv, părăsirea solitară a unui eventual bloc electoral. Varianta unui Partid Liberal Democrat din Moldova solitar care lasă în urmă o alianță alcătuită din Partidul Liberal, Partidul Democrat şi Alianța Moldova Noastră, este puțin probabilă - dincolo de riscurile de imagine pentru PLDM - cel puțin pentru motivul că o asemenea alianță în trei nu pare verosimilă. În cazul însă în care evadatul este PD - sugestiile pentru o asemenea mutare ar putea fi declarația la adresa românismului a lui Marian Lupu şi cea despre reorientarea spre Rusia a lui Valeriu Lazăr - lucrurile devin verosimile. Provocările majore sunt trei. În primul rând, probleme interne ale PD, acesta nefiind în realitate un partid, ci un proiect politic care stă sub egida fostului spicher comunist al parlamentului, Marian Lupu. Nu există unanimități acolo, mai ales legate de direcția geostrategică a Republicii Moldova. O mutare solitară spre Est ar genera, dacă nu ruperea partidului, cel puțin plecări spectaculoase. În al doilea rând, o asemenea opțiune a lui Marian Lupu ar genera o bătălie dură în campanie între Partidul Comuniştilor din Republica Moldova şi Partidul Democrat, pentru că, practic, s-ar confrunta pentru acelaşi electorat, dar şi o resuscitare „europeană" a moldovenismului de extracție sovietică. Duritatea bătăliei între foştii tovarăşi de arme va fi însă invers proporțională cu şansele unei coaliții post-electorale. Care, însă, nu se (mai) exclude. Şi asta este a treia provocare!

Scenariul negru e roşu

Oricât de neplauzibilă pare în acest moment, ieşirea din pluton a PD-ului face probabilă o coaliție postelectorală cu PCRM - dorită şi încurajată la Moscova. Dar asta cu trei condiții. Prima, ca cele două formațiuni să cumuleze un scor care să le permită accesul la pârghiile puterii. A doua, ca scorurile PD şi PCRM să fie relativ apropiate. Marian Lupu nu îşi poate permite o nouă umilință a lui Voronin, astfel că o eventuală colaborare dintre cele două partide trebuie făcută de pe poziții relativ egale. A treia, spațiul euroatlantic ar trebui să agreeze, fie şi tacit, revenirea comuniştilor la guvernare şi un Lupu transformat în Ianukovici. Dar asta presupune un risc enorm, pentru că o asemenea variantă ar fi opusul oricărei stabilități pe care Bruxellesul o dorește la frontierele sale. O eventuală guvernare PD-PCRM va redeschide intempestiv toate dosarele de criză din stânga Prutului, de la dosarul identitar la confruntarea între generații. Iar Republica Moldova va cădea inevitabil de pe hartă.

Pentru o politică de tip creştin (IV)

Politica în Occident şi politica Occidentului

Paul Ghiţiu

1993 – 2010 Forza Italia

• *„Fiul fostului primar mafiot din Palermo a declarat, azi, că partidul fondat de premierul Silvio Berlusconi s-a creat după negocieri între liderii Mafiei siciliene şi Guvern.*

În urma unui val de asasinate ale Cosa Nostra, la începutul anilor '90, autorităţile au încheiat, cu Mafia, un „pact de neagresiune", relatează AFP. Printre cei care au participat la fondarea partidului Forza Italia se află şi senatorul Marcello Dell'Utri.

Cariera politică a lui Dell'Utri nu a fost afectată de scandalul din 2004, în care a fost condamnat pentru asociere cu Mafia, iar acum este senator.

Partidul Forza Italia a fost fondat în decembrie 1993, iar la numai trei luni a câştigat primele alegeri. În momentul lansării sale, scena politică italiană se afla în plin val de scandaluri de corupţie, care a dus la dispariţia a cinci partide care au guvernat Italia din 1947.

La finele anului 2009, Berlusconi a fost implicat într-un scandal de corupţie în care era acuzat că a protejat mai mulţi mafioţi. Dezvăluirile au fost făcute de un fost asasin plătit de Cosa Nostra . (...)" (**HotNews**)

2010 – Italia

• *„Arestarea recentă a preşedintelui Consiliului superior al lucrărilor publice (instituţie centrală de la Roma) şi a preşedintelui Comisiei de urbanism a primăriei din Milano au fost cele mai intens mediatizate cazuri din ultima vreme*

Faptele de corupţie din Italia au sporit cu 229% în 2009, arată un raport al Curţii de Conturi (CC) de la Roma, care urmează să fie publicat săptămâna viitoare. Din analiza CC reiese că acest stat fondator al UE are probleme mult mai mari cu acest fenomen decât ultimele intrate în UE, România şi Bulgaria, date adesea ca exemple negative. (...)" (**HotNews**)

Partidele s-au construit şi se construiesc din oameni mediocri, fără aptitudini deosebite – nu este importantă competenţa într-un domeniu, ci competenţa în „profesia" politică – fără limitări morale, ipocriţi, demagogi, predispuşi la manevre oculte, la încălcarea legilor şi normelor. Dacă acestea sunt trăsăturile necesare, fundamentul pe care se poate construi o carieră politică cere resurse materiale personale, relaţii politice şi de alte tipuri, investitori dispuşi să cheltuiască bani astăzi pentru a-i înmulţi mâine.

Chiar dacă deocamdată partidismul rămâne sub umbrela pluralismului – fie pentru că încă nu

s-a ajuns la nivelul necesar de integrare cu statul, fie pentru că încă nu s-a extras totul din această găselniță care le asigură liniștea – partidele apusene s-au așezat în structura statului aproape în același mod în care partidele comuniste și activiștii lor erau un element al statalității în comunism. Și ele își trimit activiștii în structurile și instituțiile statului, controlează prin oamenii lor instituțiile puterii, fuzionează cu mediul economic, controlează alături de alții mecanismul ideologic, transformă cultura într-un instrument al ideologiei alterându-i grav calitatea. În fapt, partidele au confiscat statul, pe care îl conduc pentru bunăstarea proprie prin activiștii de frunte de la nivel central și local. Mai mult, partidele sunt finanțate de stat, aceasta fiind un alt aspect al statutului lor real.

În plan politic, partidele și nu instituțiile statului – de ex. parlamentele – dețin puterea. Mai mult ca niciodată, astăzi, pentru administrarea puterii – fie la putere, fie în opoziție – partidele atrag voturile prin programe de conjunctură – cel mai adesea uitate după alegeri -, prin lozinci, spectacolul politic intens mediatizate – politicienii interpretează roluri în care sunt alții decât cei din realitate, orice mișcare este atent pusă în scenă și transmisă mai cu succes decât programele clasice de divertisment. Ce contează că nu-și îndeplinesc promisiunile, că nu au o concepție coerentă asupra omului, societății umane, sau – dincolo de vorbe – un sistem de valori și principii morale.

Parlamentele, o scamatorie ieșită din pălăria magiei politice, nu sunt, în final, nimic altceva decât oamenii pe care partidele îi trimit acolo. Ele nu pot și nu vor funcționa altfel decât o cer interesele acestora, pentru că membrii lor sunt mai întâi membrii partidelor ale căror mișcări se aranjează în culisele în care se face trecerea dinspre structurile politice spre centrele de putere reală. Lamentările pe care le ascultăm astăzi privitoare la proasta funcționare a parlamentelor, discuțiile nesfârșite privind îmbunătățirea activității lor, reforma clasei politice etc. pot fi găsite și în presa și literatura de acum 150 de ani, de acum 100 de ani și din fiecare an de parlamentarism.

Puterea reală o deține așa-numita „elită a puterii" formată din personajele cele mai influente din societate, ale căror nume sunt adesea necunoscute opiniei publice, personaje din lumea financiar-bancară, industrială, politică, mass-media, cultură, sindicate. Aceste carteluri iau toate hotărârile importante exercitând controlul asupra întregii societăți repartizând la nivel central și local oamenii pe posturi, avantajele și privilegiile, distribuind conform înțelegerilor veniturile statului care a devenit prada lor. Chiar și în plan vizibil are loc o regrupare a deciziei și decidenților dinspre structurile politice spre centrele de putere financiar-economică.

Democrația: de la puterea poporului la tirania minorităților

Democrația, ni se spune, este valoarea supremă a omului (e adevărat, și libertatea, se afirmă, este una dintre ele). Etalon absolut, criteriu infailibil, judecată ultimă. În utilizarea actuală, termenul a suferit o deplasare masivă, statuată și de unele dicționare, de la înțelesul de regim politic în care puterea aparține poporului, la cel de superdoctrină politică, supra-ideologie, acoperiș a tot ceea ce e bun politic. Tot ceea ce este democratic este bun, iar ceea ce este nedemocratic este rău. Dar ceea ce este astăzi rău este adesea în opoziție cu înțelesul inițial. De exemplu, impunerea valorilor, dorințelor, ideilor, elanurilor care la un moment dat animă majoritatea, adică esența democrației moderne, este astăzi, sub titulatura **tirania majorității**, nedemocratică și deci rea. Invers, impunerea aceluiași ansamblu aparținând minorităților este democratică, deci bună.

Corupția, minciuna politică, jaful practicat de marile corporații, înțelegerile oneroase dintre politicieni, afaceriști și mafioți, cârdășia din spatele culiselor, manipularea, opresiunea ideologică mascată, înșelarea alegătorilor și multe altele asemănătoare nu sunt amintite în definițiile democrației. Unele sunt însă prezentate în discuțiile politice ca fiind tocmai o garanție a democrației, o dovadă a sănătății ei, a faptului că e vie și reușește să depășească micile neajunsuri.

Cei care votează își formează opiniile prin intermediul mass-media, într-un proces în care,

chiar şi ceea ce ei refuză să accepte, le este impus de aceasta. Votul alegătorului depinde de opțiunea mass-media, iar aceasta de interesele proprietarilor şi managerilor ei. Eşti – de exemplu – împotriva căsătoriei homosexualilor – o campanie dusă cu mijloace de la cele mai insesizabile, la cele mai fățişe, în care eşti acuzat de gândire şi comportament nedemocratic, te va convinge după un timp ca măcar să nu comentezi sau să nu protestezi. Mai ales că ştii, din diverse exemple furnizate tot de mass-media, sau de la propriul tău loc de muncă, ori din grupul de prieteni, ce repercursiuni serioase poate avea listarea ta ca reacționar.

Şi astfel ajungem la poate cea mai surprinzătoare dimensiune a democrației: transformarea ei într-un mijloc de constrângere, de agresiune pentru supunerea atât a persoanelor individuale cât şi statelor. Educația democratică, pentru unii, exportul de democrație, pentru celelalte, sunt argumentele unor vieți distruse sau mutilate, sau ale conflictelor militare, loviturilor de stat, războaielor antiteroriste.

Drepturile Omului în fața omului şi a lui Dumnezeu

După cum spune Zinoviev, faptul că drepturile omului sunt prezentate ca înnăscute şi inalienabile ***este o prostie atât din punct de vedere logic cât şi practic.***

Față de cine, în fața cui se pretinde acest lucru? Tot a omului? Adică, dreptul ca oricând unii să aibă drepturi mai multe decât alții. De exemplu, de a stabili care sunt drepturile celorlalți şi limitările lor. Şi astfel, în mod real, aceste mult aclamate drepturi să fie tot timpul răpite omului.

În fața naturii? Poate pentru că natura reacționară şi-a decimat pădurile, şi-a infectat apele şi otrăvit aerul!!!

Sau în fața lui Dumnezeu, căruia nu mai vrem nici să-i pronunțăm numele şi de aceea numele lor nu-l spunem complet: **Drepturile Omului în fața lui Dumnezeu?** Nu şi-au propus progresiştii masoni schimbarea lumii prin eliberarea omului de legătura cu Dumnezeu, şi, deci, nu sunt ele o afirmare a condiției umane libere, independente, supreme în fața Acestuia (sau, mă rog, în fața ideii retrograde de Dumnezeu, care a terorizat mii de ani omenirea)?

Dar, nimic din ceea ce reglementează viața socială nu este înnăscut, ci creat. Faimoasa declarație a drepturilor omului şi corpul acestora nu sunt altceva decât un construct al minții umane, nişte norme juridice, un mijloc artificial de a organiza viața socială, care au apărut după ce omenirea parcursese deja mii de ani de existență, unii dintre ei în forme de civilizație surprinzător de elevate.

Prezente în toate constituțiile progresiste, drepturile şi libertățile omului sunt un izvor de paradoxuri: de exemplu, dreptul la libera exprimare este anulat de condiția exprimării a ceea ce este corect democratic, altfel, propagarea unor idei nedemocratice te poate lipsi de multe alte drepturi, chiar şi de libertate. Drepturile înscrise pe hârtie rămâne să fie şi statuate de alte documente oficiale. Dreptul la vot este universal, dar în Elveția femeile nu au votat până de curând.

Mai mult chiar, într-un proces firesc oricărui astfel de construct, drepturile şi libertățile declarate s-au modificat cu rapiditate în ultimii treizeci de ani în sensul alterării lor sub diverse pretexte: lupta împotriva capitalismului, a comunismului, a terorismului. Şi România Anei Pauker şi America lui Mc Carthy erau semnatare ale aceleiaşi declarații universale. Sau, astăzi, America lui „Patriotic Act".

Componente majore ale democrației, drepturile omului şi libertățile cetățeneşti, au asigurat uciderea a milioane de oameni începând cu sutele de mii de reacționari din Revoluția Franceză. Şi continuă să fie, ca armă ideologică, un pretext, din cadrul mai larg al exportului de democrație, pentru intervenția în state din afara sferei occidentale.

Comunismul a murit, trăiască marxismul

2010 - Drepturi şi libertăți

• *„Angajații britanici din domeniul sănătății riscă să-şi piardă slujbele dacă discută despre*

convingerile lor religioase *cu colegii sau cu pacienții, susține "The Telegraph".(...) În urma unui scandal de proporții cauzat de concedierea unei infirmiere care s-a oferit să se roage pentru un pacient în vârstă, presa britanică a descoperit că ministerul sănătății poate elibera din funcție orice angajatcare discută despre religie...."* (**Cotidianul**)

• **„Folosirea cuvintelor „doamnă" şi „domnişoară"** *a fost interzisă de liderii Uniunii Europene, pentru că nu sunt corecte din punct de vedere politic, scrie Daily Mail în ediția electronică. Măsura a fost justificată prin faptul că folosirea acestor cuvinte are conotații sexiste, iar Parlamentul European încearcă să creeze un limbaj neutru.*

Potrivit Daily Mail, noul set de reguli nu se opreşte aici. Astfel, expresia „man-made" (facut de om/barbat) trebuie înlocuită cu „artificial" sau „sintetic", „air hostesses" (stewardese), cu „însoțitori de zbor" (flight attendants). De asemenea, „statesmen" (oameni/barbați de stat) se va înlocui cu „lideri politici", iar „sportsmen" (sportivi), cu „atleți". Nu au fost omise nici cuvintele „fireman" (pompier), „policeman" (polițist) şi „policewoman" (polițistă), pentru ultimele două cerându-se înlocuirea cu „ofițeri de poliție"..." (**Ziua online**)

• *„La câteva zile după premiera mondială a lungmetrajului de ficțiune al lui Constantin Popescu, "Portretul luptătorului la tinerețe", Institutul pentru Studierea Holocaustului "Elie Wiesel" şi Asociația pentru Studierea Istoriei Romilor au cerut nu doar directorului Berlinalei, Dieter Kosslick, dar şi membrilor juriului Competiției Oficiale interzicerea filmului. (...)* (**HotNews**)

Din întâmplare – sau nu! –, la începutul secolului XX, propaganda capitalistă primea cadoul de care avea nevoie pentru a livra omenirii modelul societății occidentale învelit în ambalajul „Edenului vestic" – statul bolşevic, apoi sistemul comunist mondial. La sfârşitul aceluiaşi secol, comunismul cădea, iar mulți gânditori apuseni, puternic şi pozitiv mediatizați, au proclamat: sfârşitul istoriei; capitalismul şi democrația ca finalitate a istoriei omenirii; instaurarea unei epoci fără ideologie sau post-ideologică, în care conflictele sociale dispar şi în care ne îndreptăm către o lume a armoniei intereselor. Ba, mai mult, imperativul actual este acela al escamotării cu orice preț a diferențelor identitare de orice fel şi la orice nivel, pentru o armonie a mulțimii formate din indivizi standardizați.

Respectivii gânditori fie n-au înțeles nimic, fie sunt goarnele prin care acționează adevărații formatori de opinie – liderii din elita puterii. Pentru că departe de a asista la o desideologizare, suntem puternic prelucrați de cel mai formidabil mecanism ideologic pe care l-a cunoscut omenirea. Nu s-a mai întâmplat niciodată în istorie ca elita conducătoare să posede capacitatea de a-şi îndoctrina supuşii şi de a le controla viața continuu şi în timp real. Astăzi, se pot cunoaşte cu o mare precizie gândurile şi sentimentele fiecăruia şi se poate acționa cu eficiență asupra lor, pentru a le aduce, de exemplu, la supunere față de reglementările oficiale şi la exacerbarea instinctelor care să-l transforme în sclavul stăpânit de drogul confortului. Comunismul – aşa cum ne-a fost el livrat acum aproape o sută de ani – poate că a eşuat; dar nouă nu ni se pare că a şi murit, ci mai degrabă că a fost pregătit din timp pentru noile condiții. Şi acest lucru s-a întâmplat acum optzeci de ani când exista doar Uniunea Sovietică. Marxismul economic a fost – deocamdată – abandonat, dar marxismul cultural - produs la Şcoala de la Frankfurt şi finisat în SUA – funcționează mai puternic decât oricând ca suport al creerii unei noi ordini, într-o nouă lume.

În acest scop, promotorii Noii Ordini Mondiale (NOM) au produs proiectul **globalismului** care este unul profund ideologic. În punerea în aplicare a acestuia, de fapt un proiect neocolonial – exportarea unei concepții despre viață, a unui sistem de idei politice şi a unui rețetar economic - NOM se bazează pe un braț ideologico-cultural – ideologiile Corectitudinii politice – şi pe un braț economic – piața mondială liberă.

Prin ideologiile sale NOM urmăreşte obținerea la scară mondială a unui număr suficient de soldați credincioşi care să gândească şi să acționeze în sensul urmărit, obiectiv destul de uşor de atins ținând cont de acțiunea de spălare a identității şi amputare sufletească desfăşurată în ultimele câteva sute de ani. Cunoscând pricepe-rea stângii în ceea ce priveşte disciplinarea

socială a individului liber, nu e de mirare că ideologiile la care face apel Corectitudinea politică sunt tot mai mult stângiste: multirasialitatea, multiculturalismul, feminismul, ideologiile drepturilor victimelor (homosexuali, handicapați), ecologismul radical, pacifismul, ecumenismul.

Dacă până de curând, drepturile omului au fost modalitatea de definire a omului ca individ izolat sau ca umanitate (şi nu o individualitate spiritualizată, ca mai demult), în viziunea acestor ideologii ale corectitudinii politice drepturile omului semnifică azi mai ales drepturi de grup, grupul fiind o sumă de victime desemnate printr-un aşa-zis consens politic şi ideologic. Definirea individului fiind dată de calitatea lui de victimă, grupul nu poate fi decât omogen şi omogenizant. Declarația Universală a Drepturilor Omului este pe cale de a fi înlocuită cu cea a drepturilor grupurilor; mai mult chiar, ea nu mai este respectată chiar de către garanții ei internaționali: opinia a devenit, în măsura în care se pronunță împotriva curentului, un delict. Dreptul la opinie are un singur sens: cel statuat ca democratic.

Dacă vom compara doctrina corectitudinii politice cu marxismul clasic, asemănările sunt frapante. În primul rând, ambele sunt ideologii totalitare. Natura totalitară a corectitudinii politice nu se dezvăluie nicăieri cu mai multă claritate decât în campusurile studențești, multe dintre acestea fiind, din acest punct de vedere, mici Corei de Nord cu ziduri acoperite de iederă, în care studentul sau reprezentantul facultății care îndrăznește să depășească limita stabilită de feministe, de activiştii în favoarea drepturilor homosexualilor, de grupul hispanic sau de cel al populației de culoare sau de orice alte grupuri sanctificate ca „victime" de corectitudinea politică, poate avea serioase probleme juridice. În interiorul sistemului închis al facultății vor suporta acuzații categorice – un fel de judecată secretă – şi pedepse. Aceasta nu este decât o privire sumară asupra viitorului pe care corectitudinea politică îl pregătește societății în ansamblu. Într-adevăr, toate ideologiile sunt totalitare pentru că esența unei ideologii (atrag atenția că, înțeles în mod corect, conservatorismul nu este o ideologie!) este să preia o filozofie şi să spună, pe baza acesteia, că anumite lucruri trebuie să fie adevărate – de pildă, că întreaga istorie a culturii noastre este istoria opresiunii femeii. Întrucât realitatea contrazice această afirmație, realitatea trebuie interzisă. Trebuie interzisă cunoaşterea propriei noastre istorii! Oamenii trebuie obligați să trăiască în minciună, dar, pentru că oamenii refuză

în mod natural să trăiască astfel, ei vor asculta, vor privi şi vor spune: „Stai puţin. Nu e adevărat! Văd că nu e adevărat!" În acest caz, puterea statală trebuie să fie în spatele pretenţiei de a trăi în minciună. Tocmai din acest motiv ideologia creează în mod invariabil un stat totalitar.

În al doilea rând, marxismul cultural al corectitudinii politice, la fel ca marxismul economic, are o singură explicaţie asupra istoriei. Marxismul economic susţine că întreaga istorie este determinată de proprietatea asupra mijloacelor de producţie. Marxismul cultural sau corectitudinea politică afirmă că istoria în ansamblul ei este determinată de raporturile de putere, prin care grupuri definite în termeni de rasă, sex etc. deţin puterea asupra altor grupuri. Nimic altceva nu mai contează. Întreaga literatură, la drept vorbind, este despre aceste raporturi de putere. Tot ceea ce aparţine trecutului se referă doar la acest subiect. În al treilea rând, la fel ca şi în marxismul economic clasic, anumite grupuri, adică muncitorii şi ţăranii, sunt a priori bune, în timp ce altele, adică burghezia şi deţinătorii de capital, sunt rele. În marxismul cultural al corectitudinii politice, anumite grupuri sunt bune – feministele (doar femeile feministe, femeile nefeministe se socoteşte că nici nu există), negrii, hispanicii, homosexualii. Aceste grupuri se hotărăşte că sunt „victime" şi, prin urmare, automat „bune", indiferent de ceea ce fac (...). Şi, în final, ambele au o metodă de analiză care oferă automat răspunsurile dorite. Pentru marxistul clasic, este economia marxistă. Pentru marxistul cultural, este deconstrucţia. **(William S. Lind – Originile corectitudinii politice)**

Omul occidental pare a fi lăsat de voia lui, numai că nu acelaşi lucru se întâmplă şi cu mediul în care trăieşte şi care este riguros format de către mecanismul ideologic. La rândul său, mediul îl formează pe om într-un proces deja cunoscut din alte ştiinţe ca adaptare a vieţii (în cazul nostru, a omului) la mediu

După cum spune şi Zinoviev, cunoscător al ambelor sisteme: *Dacă e să folosim cuvântul "prostire", aplicat, de obicei, ţărilor comuniste, se poate constata indubitabil, că, în Occident, sistemul "prostirii" este incomnesurabil mai puternic decât cel care a existat în Uniunea Sovietică. Iar aceasta este valabil nu numai pentru cetăţenii de rând, cu totul învăluiţi în sfera acţiunii ideologice, ci şi pentru mediul profesionist, care se ocupă de studiul fenomenelor sociale.* Universitari, profesori, funcţionari, oameni de ştiinţă şi cultură, cei din mass-media, politicienii, personalul şi colaboratorii instituţiilor de propagandă şi cei ai serviciilor secrete etc. îndeplinesc aici rolul ideologilor comunişti.

Ideologia nu mai este vârâtă cu polonicul pe gâtul omului ţinut forţat cu gura deschisă, pentru că ea nu mai este produsul unui aparat ideologic centralizat, ci al unuia implantat în întreaga societate. Omul se crede liber din punct de vedere ideologic pentru că, i se spune, timpul ideologiei a apus, acum fiecare crede ce vrea. Numai că astfel ascunsă, difuzată în fiecare moleculă de informaţie şi de viaţă pe care o respirăm, ideologia occidentală actuală este mult mai eficientă decât cea comunistă.

Iată un exemplu: Există pe piaţă filme care prezintă o parte din adevărul despre zonele crepusculare ale societăţii occidentale, lucruri despre care se şi scrie, şi care sunt mai mult sau mai puţin bănuite.

Varianta 1, pentru cei interesaţi şi mai nervoşi: După cum ne asigură producţiile culturale, oricât de corupte, tenebroase, mârşave şi criminale ar fi aceste structuri politico-financiare, eroul american – de obicei unul singur, uneori o echipă de doi-trei - reuşeşte întotdeauna să le facă vizibile, să le încurce planurile şi să le învingă. Fiţi liniştiţi, sistemul e imperfect, dar el se apără singur printr-un erou de benzi desenate. Viaţa voastră, deşi ameninţată în chiar bazele ei, merge mai departe pe aceleaşi coordonate pozitive.

Varianta 2, pentru indivizii mai slabi: Cei ce se opun sunt înfrânţi de diabolica maşinărie a puterii oculte. Nu aveţi nicio speranţă. Nu vă opuneţi. Nu puteţi face nimic. Iar oamenii, mai isteţi sau mai puţin isteţi, conştient sau instinctiv, înţeleg şi îşi acceptă viaţa gri de sclav umflat cu produse *fast-food* alimentare, cinematografice, de televiziune şi de computer. Pentru că, odată ce Dumnezeu a fost exilat din Occident ei nu mai au altă opţiune.

Olga Greceanu
Pictoriță, scriitoare și predicatoare ortodoxă

Adina Nanu

Cine mai ştie cine a fost Olga Greceanu? Probabil foarte puțini artişti plastici şi critici de artă, de o anumită vârstă.

Şi totuşi, în perioada dintre cele două războaie mondiale, era unul dintre cele mai cunoscute nume ale României. Alături de pictorițe ca Cecilia Cuțescu-Storck sau de sculptorițe ca Milița Petraşcu, Olga Greceanu a făcut parte din prima generație de femei afirmate în viața publică în secolul al XX-lea. Spre deosebire de domnişoarele de pension, care până atunci pictau sau brodau buchete de flori, tinerele înzestrate născute în preajma anului 1900 au avut şansa emancipării, posibilitatea afirmării profesionale, beneficiind de o pregătire artistică universitară şi de aprecierile criticilor consacrați. Olga Greceanu a abordat genul cel mai dificil, grav şi plin de răspundere, al compoziției monumentale, întrecându-i, prin fermitatea stilului, pe toți confrații de breaslă.

Contemporană cu cei mai străluciți artişti ai perioadei interbelice, Pallady, Petraşcu, Şirato, Tonitza etc., ea a lăsat o operă originală, îmbinând tradiția națională cu arta modernă europeană.

A realizat mari ansambluri murale, cum sunt frescele de la Universitatea de Arhitectură şi Urbanism Ion Mincu (1937), de la Institutul de Istorie Nicolae Iorga al Academiei Române (1942), din clădirea Sinodului (1933–1966) sau mozaicurile bisericii Mănăstirii Antim (1949–1950) din Bucureşti. S-a afirmat şi prin tablourile de şevalet, care puteau fi văzute în numeroase expoziții personale sau de grup la care a participat în România, dar şi în străinătate: la Barcelona (1929), Paris (1937) sau New York (1939).

Artista s-a impus şi ca scriitoare, cu idei noi şi îndrăznețe, publicând mai multe cărți, studii fundamentale de teoria artei, cum sunt *Compoziția murală: Legile şi technica ei* (1935) sau *Specificul național în pictură* (1939), dar şi scrieri istorice şi literare, romane şi nuvele, precum şi numeroase articole în presă.

A luptat pentru drepturile artiştilor, inițiind prima asociere a femeilor pictori şi sculptori (1914) şi a fost printre membrii fondatori ai Sindicatului Artelor Frumoase din România (1921).

Prin tot ce a pictat şi a scris, Olga Greceanu şi-a manifestat convingerea că expresia supremă

Olga Greceanu împreună cu soțul ei

a artei plastice este pictura religioasă, însufleţită de cele mai înalte idealuri, pe care le transpune direct prin linii şi culori. Străduindu-se să pătrundă înţelesurile imaginilor sacre, a studiat îndelung textele sfinte, scriind ea însăşi un *Dicţionar Biblic Ortodox* (1933–1960), păstrat în Biblioteca Sinodului. Cu permisiunea Patriarhiei, artista lua deseori cuvîntul în biserici, explicând praznicul zilei sau vieţile sfinţilor, cu vorbe de o fermecătoare simplitate. Ultimii ani ai vieţii i-a petrecut restaurând picturi murale în multe biserici din oraşe şi sate, împreună cu echipa Patriarhiei.

Inevitabil, în timpul dominaţiei comuniste o astfel de personalitate trebuia ştearsă din paginile istoriei, prin tehnica mistificării trecutului, atât de bine descrisă de Orwell în 1984. În scrierile despre arta românească din ultima jumătate de a secolului al XX-lea, Olga Greceanu a fost fie total ignorată, fie pomenită doar în treacăt, cărţile ei din biblioteci au fost dosite, picturile din instituţii publice, acoperite cu var, iar la conacul ei din comuna Bălteni, judeţul Dâmboviţa, pereţii pictaţi în frescă au fost dărâmaţi etc.

Cu toate aceste uriaşe pierderi, din opera Olgăi Greceanu s-au păstrat destule lucrări pentru ca astăzi să fie posiblilă reconstituirea prezenţei ei în istoria artei noastre.

Am cunoscut-o pe Olga Greceanu prin sculptoriţa Theodora Cernat-Popp (soţia pictorului Sabin Popp), de care o lega o veche prietenie.

Potrivit de înaltă, bine făcută, cu trăsături regulate, impresionând prin ochii arzători, artista avea în ţinută demnitatea şi eleganţa suverană a eroilor din frescele sale. Îi urmărisem de-a lungul anilor picturile şi îi citisem cărţile, impresionată de cutezanţa ei de a realiza totul în stil mare. Apreciam îndeosebi faptul că, dispunând din familie de bunăstare, ar fi putut trăi fără să facă nimic, ca o plantă decorativă, să ducă o viaţă mondenă, îndestulată şi facilă, dar a muncit neîncetat, cercetând şi creând fără răgaz.

După ce trecuse bine de 80 de ani, din vorbă în vorbă, am pus la cale monografia. Am antrenat în cercetare o studentă eminentă, pe Ştefania Iancu-Ciovârnache, căreia urma să-i conduc lucrarea de diplomă la secţia de Istoria Artei a Institutului de Arte Plastice din Bucureşti şi care era în căutare de subiect de teză. O primă monografie a fost chiar lucrarea ei de diplomă din 1977, care se referea, inevitabil, cu precădere la picturile laice. De publicarea ei nu putea fi vorba pe atunci, pentru că Olga Greceanu „pictase prea multe biserici", după cum sunau răspunsurile editurilor la propunerile mele. În anul următor (1978), Olga Greceanu s-a stins.

De-abia după revoluţia din 1989 am scris, în sfârşit, cu nespusă uşurare, o carte nouă, cinstită şi mai completă despre această mare personalitate a artei româneşti, ca încercare de a o reaşeza la locul cuvenit pe scara valorilor reale.

Am pornit de la mărturiile autentice ale artistei, de la amintirile şi opiniile publicate în volume, articole şi interviuri, dar mai cu seamă de la cele relatate direct, înregistrate de noi, şi de la manuscrisele nepublicate, majoritatea neterminate, ori de la însemnările ei din agende.

Pentru a evoca, nealterat, farmecul prezenţei Olgăi Greceanu, am dat întîietate relatărilor la persoana întâi, paginilor de jurnal intim, scrise cu firescul conversaţiei cotidiene.

Spre a le deosebi de intervenţiile noastre explicative, le-am redat în italice.

Fragmentele de mai jos sunt preluate din volumul Olga Greceanu, apărut la Editura Palatele Brâncoveneşti – Mogoşoaia.

Obârşia polonezo-germană

Olga Greceanu a început să-şi scrie memoriile de mai multe ori, fără a depăşi însă anii tinereţii, lăsându-se de fiecare dată furată de alte amintiri. Cel mai interesant dintre manuscrisele autobiografice este cel datat 1972, din ultimii ani ai vieţii, proiectat ca un album cu fotografii comentate, intitulat *Viaţa mea în imagini* şi dedicat nepoţilor Dan-Andrei Petraşcu şi Mileta Anghel-Greceanu (ultima, adoptată de artistă). Vom cita din el în paginile ce urmează, semnalând numai completările din alte surse. Textul începe astfel:

Fotografiile vor spune mai mult şi mai exact decât aş putea scrie eu. Dar mă gândesc că voi sunteţi încă mici, eu, bătrână, şi voi nici habar nu aveţi din cine descindeţi; şi cînd n-oi mai fi nici

eu, nici surorile mele, cine să vă mai spună ceva de strămoşii voştri ? Ar fi păcat, căci e un neam foarte vechi.

Voi şi noi suntem la origine polonezi, dar azi sunteţi, prin bunicii voştri şi taţii voştri, români, şi nimic nu vă mai leagă de Polonia. Numele nostru e Skrzeszewski (care se pronunţă aproximativ „Şeşefski"). Sensul numelui e „de la Cruce", adică luptător pentru cruce, de la „cruciade" [la care au luat parte]. *Aici, alăturat, e blazonul familiei.*

După ce aminteşte figurile unor strămoşi ştiuţi doar din legende sau documente din secolul al XIII-lea până în secolul al XIX-lea, ajunge la ascendenţii pe care i-a cunoscut personal:

Bunicul meu (din partea tatălui) era ofiţer de geniu în Statul-Major la curtea imperială din Viena. A fost trimis în România cu ocazia războiului din Crimeea (1853–1856). Principatele Române au scăpat de sub protectoratul rusesc şi au fost puse sub protecţia colectivă a celor şapte mari puteri europene. Fiecare din aceste ţări şi-au trimis armate de ocupaţie. Atunci a fost inventată expresia de „nemţi cu coadă", pentru că austriecii purtau un coif de care atârnau cozi lungi de cal. Bunicul meu a fost unul dintre aceştia: era tânăr, era maior, era frumos, înalt, foarte manierat, foarte fin, foarte cult, şi toate fetele boieroaice din Craiova se amorezaseră de el. A fost găzduit în casa boierului Costică Otetelişanu [preşedintele Tribunalului Gorj] *şi a doamnei* [sale] *Maria* [bunicul acesteia, Reinhardt von Reinfeldenheim, fusese medicul de casă al lui Vodă Brâncoveanu. O soră a ei, Adela, era soţia profesorului Constantin Olteanu].

De sora mai mică a acesteia, Emilia, s-a îndrăgostit cavalerul Enric de Skrzeszewski şi a luat-o în căsătorie [...] şi a rămas la noi în România ca inginer-şef al judeţului Dolj [...]. Bunicii mei au avut un singur copil, un al doilea Henric, născut în 1860. A urmat la şcoala din Craiova, dar la 17 ani au apărut primele simptome de tuberculoză. Bunicii s-au grăbit să-l trimită în Elveţia, la Freiburg, pentru sănătate şi, totodată, ca să studieze ingineria. A stat vreo patru ani. S-a întors sănătos. Nici urmă de boală! Atunci a cunoscut-o pe mama (Anna Höhn-Mencikoff, originară din Königsberg, Prusia), o fată frumoasă, blondă, cultă, bună pianistă. Cum şi tata era un perfect violonist, împreună au dat multe concerte cu caracter filantropic, aci, la Bucureşti şi la Sibiu.

Au avut patru copii: pe Stanislas, Elfrida [măritată mai târziu cu pictorul Eduard Săulescu], *Constanţa* [care va deveni soţia memorandistului Dan Barcianu] *şi Olga. Eu m-am născut la 4* [după stil vechi], *adică 17* [după stil nou] *august 1890, la Mănăstirea Nămăeşti, Muscel* [lângă Câmpulung, judeţul Argeş], *unde părinţii mei s-au refugiat de căldura năprasnică din Bucureşti. [...] Erau părinţii mei foarte fericiţi, dar după câţiva ani, vechea boală, întreţinută de mlaştinile şi aerul infectat al Craiovei, a reapărut [...]; aveam 4 ani şi jumătate cînd a murit tata. Mama a rămas văduvă la 30 de ani, nu s-a mai măritat niciodată, ea ne-a fost şi tată, şi mamă. Graţie studiilor ei (era licenţiată la Königsberg), ajutată de vărul tatălui meu, generalul Ion Argetoianu, şi de prietenii mamii-mari, Eugen Carada şi Spiru Haret, pe atunci ministru, şi-a dat examenul de diferenţă şi a fost numită profesoară la liceu* [a predat la Şcoala de Fete Elena Doamnă, apoi a înfiinţat un institut particular la care Olga a urmat ultimele şase clase de liceu]. *A scris cărţi didactice* [manualul şi cursul ei de limba germană a avut, între 1901 şi 1929, cel puţin opt ediţii] *şi a tradus.* [A publicat şi un comentariu la *Wilhelm Tell* de Schiller în 1902.] *Şi departe de a gusta din pâinea orfanilor, graţie ei, blonda şi dulcea mea mamă, am trăit ca nişte copii bogaţi: am putut călători şi în străinătate. Am avut o copilărie şi tinereţe fericite. Nu făceam politică, nu ne interesa. 25 de ani am trăit sub domnia regelui Carol I [...]; era bine, era linişte şi cetăţeanul trăia cum vroia, cuvinte ce voi, Dan şi Mileta, nu le puteţi înţelege; azi e altfel..., cu totul altfel..., cu totul...* [scria cu nostalgie Olga Greceanu în 1972].

În afara blazonului, care se regăseşte pe un jilţ înalt din lemn din casa artistei, şi de aceste povestiri, nu ştim ca Olga Greceanu să se fi simţit în vreun fel legată de Polonia sau de Germania, unde probabil mai avea rude. A rămas prinsă trainic de rădăcinile adânci ale părinţilor ei, solid implantate în pământul românesc. A pictat şi a scris ca cea mai neaoşă româncă, evocând marile figuri ale istoriei patriei sau cercetând specificul

artei naționale, în care dorea să se înscrie şi ea cu o operă cât mai autentică.

Studiile şi începuturile în pictură

Am plecat la Liege, dar tot nu ştiam ce o sa urmez. La înscriere, am ales... chimia. După ce mi-a ieşit din gură acest cuvânt, m-am speriat. Chimia, eu? În şcoală nu puteam să o sufăr. Ce mi-a venit? Cine a vorbit pentru mine? Vă spun acum: soarta! Numai soarta mea bună, căci bună a fost. Viitorul meu soț era şi el sosit la Liege pentru a urma Politehnica [...]. Cursurile noastre de chimie-fizică şi optică se țineau în comun. Masa lui de experiențe era alături de a mea. Aşa ne-am cunoscut; şi iată de ce mi-a ieşit printre buze cuvîntul la care nu m-am gîndit niciodată: „chimie". Acel cuvânt conținea întreg viitorul meu fericit. Am fost fericită 47 de ani. (ms Din viața mea*).*

***

Când eram în ultimii ani de studiu, în 1914, m-am măritat cu Nicolae Greceanu, încă student şi el, la Ofițerul Stării Civile, dar pentru că nu era biserică ortodoxă la Liege, nunta religioasă am făcut-o în Germania, la Baden-Baden. Naşul nostru a fost Jean Argetoianu.

Într-o fotografie din acei ani, cei doi tineri, Olga şi Nicu, stau drepți, serioşi şi solemni, îmbrăcați în costume sobre, cu pălării pe cap, a ei cu un panaş care aminteşte de cel al călăraşilor. Aveau să se iubească toată viața cu o tandrețe şi o constanță rare. În agenda din 1923, ea nota: *Când Cucălaş e lângă mine, e numai soare.*

Dar la o săptămână după nuntă a izbucnit primul război mondial. Olga şi Nicolae Greceanu au fost nevoiți să-şi întrerupă studiile şi să se întoarcă în țară.

Văzând că e încă linişte şi sperând că tot aşa va fi, mi-a dat în gând ceva. Să ne întrunim toate femeile pictorițe din Bucureşti şi să facem o expoziție acum, la Ateneu, care pe urmă să se repete anual. Dar nu cunoşteam pe nimeni. [...] Am aflat de doamna Cuțescu-Storck şi i-am scris. M-a invi-

„Regele şi poporul său" - pictură de Olga Greceanu

tat şi aşteptat. M-am dus. I-am spus la ce m-am gândit, şi a acceptat cu entuziasm o astfel de manifestare. [...] Peste câteva zile le-a adunat pe toate, şi atunci ne-am cunoscut. Era Maria Ciurdea-Steurer (făcuse şcoala la München), era Merica Râmniceanu, Lucia Demetriad-Bălăcescu, Risa Kraid, Rodica Maniu, Niculina Delavrancea-Dona, [dna] *Holban-Peters, Lore Masius-Goilav, Marie Pillat (iscălea Brateş) şi multe altele, pe care le-am mai uitat. Expoziția a avut mare succes şi atmosfera a fost cât se poate de plăcută. Ne hotărâsem să ne întâlnim în anul ce vine, dar în anul următor a venit năpasta războiului mondial şi la noi. [...]*

Şi a urmat ce a urmat. Nicu a fost concentrat la Râmnicu-Vâlcea, la geniu, şi m-am dus după el, deghizată cu căciulă şi manta soldățească (convorbire înregistrată).

A trebuit să se refugieze cu surorile ei la Iaşi. Şi au trecut 1915...1916...1917... 1918...

În 1918 s-a făcut pace. Cei de pe front începeau să se întoarcă acasă. S-a întors şi Nicu Greceanu; şi într-o zi ne-a vizitat B'Arg şi mi-a propus să deschid o expoziție la Galeria Lăpuşneanu împreună cu sculptorul Mateescu, profesor de Bele-

Arte la Iaşi, şi cu sculptorul Alexandru Călinescu. Cum aş fi putut accepta? Adevărat că aveam lucrări, am lucrat tot timpul la Iaşi şi vreo lună la Târgu Ocna, dar pentru mine, nu pentru alţii. Nu, nu puteam să mă prezint publicului, n-aveam lucrări de expoziţie, doar lucrări pentru sufletul meu întristat de atunci.

A venit a doua oară şi... m-a convins. Dar ce zi de vernisaj am avut! De câte ori m-am gândit să-mi iau jos lucrările de pe perete, să nu mai tremur cum tremuram, să mă duc acasă, să-mi fie bine. Prea târziu! Bărbatul meu şi B'Arg râdeau, dar eu nu puteam intra în glumele lor. Ce a urmat? S-a deschis expoziţia la ora 10, au venit critici din Iaşi – era, de altfel, prima expoziţie de după război –, a venit Vasile Morţun, a venit ministrul Franţei, Contele de Saint-Aullaire, mi-au cumpărat fiecare câte un tablou, unul cu biserici dărâmate de obuze, altul cu soldaţi şi cai, au venit şi ziariştii care ne cunoşteau de la Bucureşti, şi gheaţa s-a spart: din 25 de lucrări am rămas cu 7.

La finele anului 1918 ne-am întors la Bucureşti, şi peste câteva luni am plecat la Liege, ca să ne luăm examenele întrerupte de război. Atunci am văzut nordul Italiei întâia dată.

Oprindu-se la capodoperele din muzee, artista îşi căuta propria cale, cercetându-şi reacţiile de aderare sau respingere.

***

Revenea în patria în care se născuse ea şi iubitul ei soţ, Nicolae Greceanu. Acesta era descendentul unei vechi familii olteneşti, din vremea lui Mihai Viteazul, şi cercetarea urmelor lăsate de strămoşii lui a atras-o spre arta medievală. Cula Grecenilor de la Măldăreşti a devenit un adevărat „cămin", pentru care, mai târziu, din toate călătoriile, a adus ba o măsuţă, ba un vas de epocă. Biserica din sat, în care erau pictaţi ctitorii, străbunii Grecenilor, a prilejuit, probabil, o întâlnire decisivă cu arta zugravilor de altădată, păstrători ai tradiţiilor bizantine.

Această implantare puternic afectivă în istoria şi spiritualitatea României i-a împlinit personalitatea şi i-a precizat ţelul de a transfigura trecutul ţării în mesaj monumental.

***

În 1922, la 32 de ani, cînd Olga Greceanu s-a făcut remarcată în expoziţii, în mediul artistic bucureştean îşi începea ascensiunea „generaţia interbelică", bogată în talente, care a avut şansa, timp de două decenii, să se afirme puternic şi, în frunte cu Enescu şi Brâncuşi, să fie apreciată şi pe plan internaţional (în numeroasele expoziţii organizate la Paris, Barcelona, New York etc.). Cei mai în vârstă – în jur de 50 de ani – erau Theodor Pallady şi Gheorghe Petraşcu. Pallady, care petrecea multă vreme la Paris, se bucura de un prestigiu necontestat, datorat, desigur, deschiderii spre cele mai moderne preocupări ale picturii româneşti, dar şi legăturilor de prietenie cu foşti colegi de studenţie, ca Matisse. De aceeaşi vîrstă, dar mai în umbră, erau Octav Băncilă şi Ştefan Popescu.

Cu câţiva ani mai tineri – între 46 şi 35 de ani – erau Brîncuşi (46), care venea uneori de la Paris, Francisc Şirato (45), Cecilia Cuţescu-Storck (43), Camil Resu şi J.A. Steriadi (42), Iosif Iser şi Marius Bunescu (41), Theodorescu-Sion (40), Nicolae Dărăscu (39), Eustaţiu Stoenescu (37), Nicolae Tonitza şi Ştefan Dimitrescu (36). Cea mai apropiată ca vîrstă de Olga Greceanu era Nina Arbore, şi între ele s-a legat o strânsă prietenie. Puţin mai tineri erau Lucian Grigorescu (28), Sabin Popp (26) şi viitoarea lui soţie, Theodora Cernat (25) – care avea să devină una dintre cele mai fidele colaboratoare ale Olgăi Greceanu –, ca şi criticul de artă Ştefan Nenițescu ori pictorul Catul Bogdan (25). Capii moderniştilor, Marcel Iancu şi M.H. Maxy, aveau 27 de ani, Victor Brauner 19.

Privită retrospectiv, generaţia artiştilor din perioada interbelică pare a se grupa în două tabere distincte, cea a tradiţionaliştilor şi cea a moderniştilor. Această scindare artificială a fost datorată însă amestecului dintre estetic şi politic din ultimii 50 de ani, cum observa Ioana Vlasiu (Anii '20: *Tradiţia şi pictura românească*, Editura Meridiane, Bucureşti, 2000, p. 8).

În fapt, demarcaţia dintre cele două drumuri, aparent divergente, nu era atât de tranşantă. Artiştii români erau la curent cu toate expe-

rienţele novatoare din Apus şi asimilarea lor apare evidentă în toate operele lor.

Nu numai Olga Greceanu, dar şi ceilalţi confraţi studiaseră în străinătate, învăţând limbajul artistic uzual, convenţiile curente, cunoscute de artişti şi de public, faţă de care unui creator i se permite să se depărteze doar într-o anumită măsură, pentru a nu risca să nu mai fie înţeles de contemporani.

În secolul al XIX-lea, generaţia paşoptiştilor se străduise cu disperare să „intre în Europa" şi să stăpânească mijloacele de comunicare internaţionale, care pe atunci erau limba franceză, sculptura şi pictura în stil clasic sau romantic, după temperament. Chiar Grigorescu pornise de la realismul Şcolii de la Barbizon, apoi de la impresionism, pentru a ajunge la stilul său inconfundabil.

Urmaşii lor de la începutul secolului al XX-lea şi-au pus întrebarea firească: „Dar prin ce ne deosebim noi de ceilalţi europeni?" Luchian, primul, şi, după el, toată pleiada pictorilor din perioada interbelică au avut această preocupare centrală, şi fiecare dintre ei a dat alt răspuns.

Interesul pentru desluşirea specificului naţional a devenit acut mai cu seamă după încheierea primului război mondial şi crearea României Mari, a cărei unitate a fost demonstrată cu entuziasmul unui nou început în toate domeniile: politic, lingvistic, etnografic etc. Pentru a-şi stabili identitatea, artiştii noştri au deschis lada de zestre moştenită din bătrâni, cercetând atât arta medievală cultă, cât şi pe cea populară.

În contact cu cele mai admirate lucrări ale artei moderne, românii şi-au dat seama cu uimire că aveau la ei acasă, în mediul familiar, în vechile fresce din biserici sau în casele bunicilor, exemple de imagini simbolice de aceeaşi forţă, că stăpâneau un mod de exprimare coerent, păstrat de secole pe toată întinderea ţării, asimilat firesc, o dată cu limba maternă.

La începutul secolului al XX-lea, pictorii noştri au avut şansa să trăiască un fenomen senzaţional, ca un fel de aliniere a astrelor, o consonanţă unică între aspiraţiile artei moderne europene şi tradiţiile autohtone. Cum a fost posibil?

Pictura apuseană trecea prin criza cea mai gravă din istoria ei, declanşată de apariţia tehnicilor de reproducere a fotografiei color şi cinematografului, care au lipsit-o de una din funcţiile ei principale de până atunci: înregistrarea imaginilor realităţii. Silită să-şi regăsească rostul şi să-şi exploreze adevăratele căi de comunicare dintre creator şi privitor, mereu mai conştientă de forţa de impresionare a liniilor şi culorilor, pictura urmaşilor lui Cézanne, Gauguin şi Van Gogh evolua, pe cele mai diferite căi, spre arta abstractă. Subiectul, acţiunea deveneau inutile, şi o dată cu ele era abandonată redarea spaţiului în perspectivă – ca, de pildă, în tablourile lui Matisse.

Din cu totul alte motive, arta religioasă ortodoxă ajungea la înfăţişări aparent asemănătoare cu cele ale artei moderne, la imagini plate, lipsite de relief şi de mişcare. Biserica vorbea credincioşilor doar despre cele nevăzute, aflate pe alte tărâmuri, despre sufletul nemuritor, nu despre trupul pieritor. Oferind modele de spiritualitate, arta de tradiţie bizantină recurgea la anularea din imagini a determinantelor vieţii terestre, spaţiul şi timpul. Pe când arta religioasă ignora realitatea materială pentru a contempla o lume superioară de esenţă divină, artele moderne respingeau redarea fidelă a aceleiaşi realităţi, spre a pune în lumină doar mesajul estetic.

Doar aşa se explică fenomenul, altfel de neînţeles, al orientării artiştilor români din perioada interbelică în acelaşi timp către arta modernă, dar şi către modelele autohtone tradiţionale, oscilarea fecundă între aceşti poli magnetici, până cînd fiecare dintre ei şi-a găsit formula proprie, ce pare să fi venit firesc, de la sine, fără zbucium, ca o iluminare.

Trebuie să mai relevăm un fapt care a scăpat până acum neobservat. Artiştii francezi preferaţi de români, precum Gauguin – mai ales cel din perioada bretonă – sau Bourdelle, îşi găsiseră la rândul lor propriile rădăcini în arta medievală romanică, profund marcată de prestigiul Bizanţului. Urmărind cursul influenţelor, descoperim traiectorii sinuoase, care par a avea, toate, aceeaşi îndepărtată origine: în Imperiul Roman din primele veacuri după Christos, în mesajele monumentale ale artei creştine. „Aerul de familie", care se remarcă între artiştii şi operele pomenite, relevă astfel o reală înrudire.

Petru Comarnescu constata că „marii creatori sunt ca nişte cursuri de apă", iar opera e „cumpăna apelor, confluenţa dintre apele venite din depărtări şi cele ale noastre", cum zicea Blaga („Curente în arta românească modernă...", *Arta Plastică*,11, 1965).

***

Dar cum arătau lucrările de început ale Olgăi Greceanu?

Picturile ei din anii '20 sunt, toate, tablouri de şevalet, panouri mobile, înrămate, care apăreau în expoziţii şi se cumpărau pentru împodobirea locuinţelor. Tendinţa către pictura murală e însă manifestă. Majoritatea au subiecte religioase, istorice sau simbolice, transfigurate printr-o stilizare foarte personală. Extrema simplificare a imaginii păstrează doar strictul necesar recunoaşterii temei, înţeleasă ca o metaforă.

Aşa, de pildă, *Salomeea* (1927) se înfăţişează ca o pietrificare a cruzimii. Capul Sf. Ioan apare îngrădit de blocuri dure; într-un decor sufocant de coloane strânse una într-alta, trupul femeii se înalţă ca un zid, la fel de rece, plat şi unghiulos.

Din ciclul vieţii lui Iisus, alcătuit treptat, an după an, fac parte *Fuga în Egipt* (1924) şi *Maternitate* (1928), ambele de o mare austeritate, aproape schematice. Dacă în prima pictură, personajele sfinte au aureole, a doua scenă ar putea fi intitulată *Ţărancă cu copil*, după broboada mamei, veşmintele pruncului şi bisericuţa de sat din fundal. Rigoarea alcătuirii imaginii din linii drepte, uşor curbate, care se întâlnesc în unghiuri dure, apropie compoziţiile atât de cubism, cât şi de expresionism.

În *Răstignirea* (1928), împingerea lui Iisus spre marginea din dreapta a panoului şi plasarea către centru a jeluitoarei, împreună cu capul imens al unui cal cu privire candidă, amintesc de libertatea de interpretare a Evangheliei de către pictorii protestanţi (cum era Cranach). Aplatizarea decorativă, prin reducerea planurilor la contururi negre umplute cu culoare, e la fel de hotărâtă ca în icoanele populare pe sticlă (pe care artista le iubea). Diferă însă trăsătura liniilor, aici savant expresive, orizontale ce se îndoaie, căzând vertical la pământ, precum crengile unei sălcii plângătoare, ca şi acordul cromatic, din nuanţe rupte, în gamă minoră.

Pieta (1928) este o lucrare emblematică pentru creaţia din aceşti ani; cu minimum de mijoace, artista exprimă răscolitor trăirea unor sentimente extreme, care par imposibil de împăcat: durerea cea mai sfâşietoare şi suprema închinare în faţa armoniei divine. Pornind din stânga sus, unde obrazul mamei se lipeşte de cel al fiului ucis, câteva planuri dur conturate coboară inert spre pământ până în dreapta jos. Din amintirea tuturor interpretărilor văzute de artistă în muzee, de la statuile gotice la picturile lui Giotto sau Lorenzetti, a rămas numai esenţa. Senzaţia fizică dată de căderea liniilor şi de dramatica lor încrucişare trezeşte, direct, o intensă trăire, fără ca atenţia privitorului să mai fie distrasă de detalii de fizionomie, costumaţie sau decor.

În altă versiune, *Plângerea lui Iisus* (1928), aflată în colecţia familiei Ion Pillat, e şi mai dramatică, reunind trei jeluitoare în jurul celui abia coborât de pe cruce. Într-un prim-plan cinematografic, trei figuri prelungi, cu ochii închişi şi mâinile care susţin fără crispare trupul ce se frânge, stau parcă în calea şuvoiului de linii verticale care curg implacabil spre pământ. Echilibrarea, pe suprafaţa tabloului, a unor contraste puternice dintre drepte şi curbe, lumini şi umbre, roşu şi negru, poartă spre privitor mesajul în care se împletesc durerea adâncă şi senina împăcare în faţa ordinii divine.

În toate cazurile citate, din pricina dimensiunilor relativ reduse ale tabloului de şevalet, acţiunea lor se limitează la esenţialul imaginii, ceea ce sporeşte forţa impactului vizual. Deşi concepute ca lucrări independente, toate par fragmente din mari ansambluri monumentale. Această impresie este creată, pe de o parte, de aşezarea personajelor într-un plan foarte apropiat de privitor, iar pe de alta, de punerea în pagină a scenelor, care parcă nu încap în întregime în ramă, depăşind cadrul. Astfel, eroii par copleşitori în măreţia lor, faţă de care spaţiul din jur, peisajul, amănuntele ambianţei devin lipsite de importanţă. Compoziţia, înfăţişată astfel doar parţial, sugerează o posibilă continuare la nesfârşit.

Spre a realiza un aspect cât mai apropiat de frescă, Olga Greceanu a încercat, pe panouri mobile, cele mai variate materiale şi tehnici. Prin aplicarea culorilor de ulei, acuarelă sau tempera pe suporturi absorbante din carton sau pânză semipreparate, dar şi pe lemn aglomerat (celotex), a obţinut efecte de transparenţă apropiate de cele ale picturii integrate în tencuială.

Pictura murală, ţelul suprem

Dacă în anii '20, ai primei tinereţi, Olga Greceanu şi-a conturat stilul în pictura pe panouri mobile, următorul deceniu a fost cel al creaţiei mature, al realizărilor în materialul definitiv al frescei monumentale, menite să dureze: *Pictura de şevalet nu m-a încântat niciodată. O fac fiindcă nu am întotdeauna pereţi la dispoziţie* (ms *Nu avem picturi monumentale*, 1974).

Şi această etapă a început cu o pregătire serioasă. În 1930– 1931, la 40 de ani, ea a plecat la Paris, unde s-a înscris la cursurile unui specialist al frescei, Paul Baudouin, autorul tratatului *La fresque: Sa technique: Ses applications* (Editions Albert Lévy, Paris, 1931). Fusese elevul lui Puvis de Chavannes, pe care îl ridica în slăvi, deşi, cum remarca Olga Greceanu, pictase panouri murale în ulei pe pânză. Baudouin îşi continuase studiile în Italia şi era convins că a descoperit tehnica frescei lui Giotto.

Nu e fresca noastră, de la Athos, cu var, apă şi câlţi, şi cu scliviseală, ci e cu var, nisip şi puţin praf de marmură. Atunci, în 1931, nu cunoşteam altă frescă, şi m-a mulţumit foarte mult, am găsit-o şi practică, şi uşoară...

M-am întors în ţară după un an şi am experimentat chiar eu fresca lui Baudouin, pictând pereţii de la Sinod. Sunt de atunci 42 de ani de când am pictat prima sală, sala de şedinţe, şi nu s-a schimbat culoarea; fresca e ca piatra. (ms. Nu avem picturi monumentale).

În drum spre casă, trecând prin Florenţa, Olga Greceanu a făcut cunoştinţă cu un bătrân pictor muralist, Bertolli, care i-a încredinţat tehnica sa, stereocromia. Aceasta se execută pe o tencuială uscată, făcută din var şi nisip în părţi egale, pe care culorile se fixează cu silicat de sodiu.

În anul următor, 1933, Nicolae Greceanu a fost invitat în Egipt la o consfătuire privind îndiguirile Nilului, iar călătoria a fost pentru soţia lui un preţios prilej de documentare artistică:

M-am coborât în fundul pământului, în mormintele faraonilor, ca să văd cea mai proaspătă pictură din câte am văzut în muzee. [...] Am învăţat de la Baerckmans legile grandioase ale compoziţiei monumentale, am învăţat aplicarea ritmului şi a simetriei, dar cum se întrebuinţează ritmul şi cum se foloseşte simetria am învăţat aci, în fundul pământului.

Admiraţia artistei pentru această artă aşternută pe pereţii de piatră, neclintită de milenii, fără adâncime, se explică, probabil, prin semnificaţiile ei profunde. Ion Frunzetti observa: „Egiptul, ţara în care se perpetuase credinţa în supravieţuirea sufletului după moarte, a oferit cele mai vechi exemple cunoscute de fresce simbolice ori narative ce traduceau ideea nemuririi sufletului" („Tot despre întoarcerea la tradiţie", *Contemporanul*, 1 mai 1957).

Soţii Greceanu au plecat apoi în pelerinaj în Ţara Sfântă, unde au vizitat aşezările biblice şi s-

au închinat la locurile care mai păstrau amintirea vieții și patimilor lui Christos. Olga Greceanu a așternut pe hârtie tot ce a văzut și trăit, cum și-a imaginat că s-au petrecut minunile despre care până atunci doar citise, și a scris o carte, *Pe urma pașilor tăi, Iisus...*, publicată câțiva ani mai târziu, în 1940.

Cula din Măldărești

Cum era firesc, artista a pictat pereții caselor în care a locuit. Reședința preferată era Cula din Măldărești, încărcată cu toate amintirile Grecenilor. Clădită de boierul Maldăr, căpitan în oastea lui Mihai Viteazul, ea fusese înfrumusețată de urmași cu ornamente cioplite în piatră în stil brâncovenesc. În 1934, cula a fost restaurată de inginerul Nicolae Greceanu, soțul Olgăi, cu sfatul arhitectului V. Ștefănescu de la Comisia Monumentelor Istorice. S-a păstrat aspectul de fortăreață din vremea năvălirilor turcilor și tătarilor, când slujea drept ascunzătoare. În interior, Olga Greceanu a pictat strămoșii familiei, după portretele din paraclisul conacului, în aceeași aliniere solemnă, dar cu siluetele amplificate prin veșmintele somptuoase, cu falduri și ornamente stilizate decorativ.

După ce și-a încheiat lucrarea, artista și-a spălat pensulele, s-a așezat la masa de scris și a redactat o prezentare a monumentului, cu text și fotografii, un fel de ghid. Istoricul așezării este strecurat cu discreție printr-un șir de povești senzaționale, ca un film de aventuri. Aflăm, de pildă, cum tânărul căpitan Tudor Maldăr, fiul lui Nan Paharnicul, a căzut în luptă, în mâinile hanului tătarilor, dar a fost salvat de fiica acestuia, care se îndrăgostise de el și cu care s-a refugiat în cula. Autoarea povestește:

În urma acestei căsătorii, neamul Măldăreștilor, renumiți și pentru frumusețea lor, a început să se urâțească. Măldărești de azi, unii frumoși, alții urâți, au, în adevăr, reminiscențe fizice din Tătăroaica lui Tudor: înalți, se țin drept, [...] se leagănă frumos când umblă, au ochii puțin oblici și pometii puțin scoși, și arată încă, în vorbă, în ținută și în expresia feței, o mare demnitate.

Recunoaștem în această descriere portretul lui Nicu Greceanu, pe care ea îl socotea printre „frumoșii" neamului și pe care l-a înfățișat de-a lungul vieții în mai multe tablouri.

Descriind interiorul culei, autoarea spune: *Cea mai frumoasă încăpere [are] o înfățișare cu totul neprevăzută, misterioasă și medievală. Puțin mai întunecoasă decât celelalte, cu geamurile mici și boltite, cu zidurile de piatră impresionant de groase, cu nișele mici și adânci, adăpostind pe vremuri icoanele și candela, [...] această încăpere poartă în atmosfera ei spirituală tot trecutul Măldăreștilor. Sub fiecare boltă – sunt șasesprezece – am pictat câte unul din strămoșii familiei, după portretele aflate în pronaosul paraclisului.*

Publicat în 1937 (Institutul de Arte Grafice Triumful, București), ghidul, scris cu competență, dragoste și farmec, e și azi la fel de proaspăt și de actual.

Olga Greceanu avea privilegiul de a-și picta singură familia, cu care voia să se mândrească. Contemporanele ei, boieroaice sau prințese, mânate de aceeași dorință, trebuiau să apeleze la artiști plastici pentru a-și aduce în casă portretele strămoșilor. Martha Bibescu comandase Norei Steriadi o mare tapiserie, țesută exact pe dimensiunile unui perete al sălii de onoare din palatul de la Mogoșoaia, pe care era înfățișată familia domnitorului Constantin Brâncoveanu, aproape ca în pronaosul Mănăstirii Hurezi. Maruca Cantacuzino, la rândul ei, pentru a-și împodobi palatul din Calea Victoriei (azi Muzeul Național George Enescu), îl trimisese, în 1924, pe Sabin Popp să copieze figurile ctitorilor Cantacuzini din biserica ruinată de la Băleni (județul Dâmbovița). Rivalitatea dintre doamnele din lumea mare nu se oprea aici. Ștefan Nenițescu, și el moșier de viță veche, relatează (în cartea dedicată lui Sabin Popp) că emulația artistică era datorată și reginei Maria, din vremea când, încă principesă, se vorbea de cele trei „M": Maria, Martha și Maruca.

Expoziția de la New York

În deceniul patru, Olga Greceanu a fost invitată să participe la mai multe expoziții internaționale, mai importante fiind cele de la Paris (1937) și New York (1939).

Pentru ultima a pregătit mai multe panouri de mari dimensiuni, pictate pe pânză, pentru a putea fi transportate peste ocean. Datorită suportului textil absorbant, acestea dădeau impresia de fresce, prin amploarea compoziției, dar se apropiau prin materialitate mai mult de tapiserie. La realizarea lor a contribuit pictorul D. Ştiubey. Toate scenele vorbeau despre istoria românilor. Panoul cel mai mare, de 2,40 x 5,60 m, îl înfățișa pe Mihai Viteazul intrând în Alba Iulia. În centru, efigia principelui avea măreția statuilor ecvestre din Renaştere, sculptate de Donatello sau pictate de Uccello. În jurul lui erau grupați oşteni şi supuşi, steaguri şi steme. Imaginea era limitată la un singur plan apropiat, vizibil cu claritate. Ansamblul reprezenta o realizare importantă, o culme în creația artistei. *Intrarea lui Mihai Viteazul în Alba Iulia* nu evoca un fapt petrecut cândva aievea, ci era o efigie simbolică, aproape de imaginile heraldice, făcută să marcheze momentul istoric ca o izbândă pentru eternitate.

Caracterul solemn al atitudinilor personajelor, expresiile grave, leagă scena istorică de cele religioase. Această atmosferă este obținută în primul rând prin stilizarea decorativă. Imaginea e alcătuită din ansamblul liniilor negre, puternic contrastante, care prind personajele ca într-o plasă, legându-le de ancadramentul ornamental. Drepte, curbe, crețe, liniile conduc privirea pe întreg câmpul imaginii. Faldurile verticale ale veşmintelor, brandenburgurile orizontale ale caftanelor, coamele şi cozile cailor, fluturând oblic, sunt redate prin trasee paralele, ca urmele dălții cu dinți sau a pieptenului în sculptură.

Alte panouri, ceva mai mici, verticale, reprezentau figurile impunătoare ale altor domnitori: *Matei Basarab şi Doamna Elena înființând prima tiparniță, Dimitrie Cantemir studiind astronomia, Constantin Brâncoveanu proteguitor al artelor*. Şi aici, cum remarca mai târziu criticul Octavian Barbosa: „Olga Greceanu are sentimentul festiv al istoriei, [...] compozițiile ei au drept subiect scenele triumfale ale eroilor, mai puțin momentele de încrâncenare ale istoriei naționale. Pana apare mai adesea decât spada" (*Dicționarul artiştilor români contemporani*, Editura Meridiane, Bucureşti, 1976).

Artista a avut bucuria să-şi vadă lucrările aşezate la loc de cinste în expoziție. Ea povesteşte: *România, participând prin cinci delegați la congresul A.I.A.C.R., şi soțul meu fiind unul din cei cinci, îmi va fi dat şi mie să vizitez expoziția de la New York şi frumosul nostru pavilion românesc, de care s-a vorbit atât de mult bine* („Peste oceanul Atlantic cu *Normandia*", 7 iul.).

A scris un jurnal de impresii şi le-a publicat, ca reportajele unui gazetar în misiune, într-un serial apărut în cotidianul *Universul*.

Arta tradițională

Olga Greceanu preciza: *A continua o artă tradițională nu înseamnă a ne întoarce la arta bizantină din biserici, nici la subiecte cu ctitori sau fanarioți de altădată, ci doar la o artă decorativă în care să apară caracterul moral, mistic al nostru, imaginea abstractă a vieții, credința că arta spontană nu rezolvă nici o problemă sufletească, după concepția poporului nostru latin-ortodox, ci dimpotrivă, numai o artă hieratică* (p. 88).

Şi japonezii s-au conformat obiceiurilor moderne din apusul Europei, dar ei n-au atins cu nimic arta lor abstractă, pentru că în acele linii şi forme schematice se exprimă tot misterul religiei lor (p. 87).

Olga Greceanu parcă anticipa noile perspective deschise de globalizarea survenită la sfârşitul mileniului II şi la începutul celui următor, când scria:

Grație tradiției, un popor ocupă un loc în civilizația generală şi-şi clădeşte un viitor din demnitatea trecutului (p. 68).

În umbra Bisericii

După 1944, Olga Greceanu a participat mereu mai sporadic la viața artistică. În 1947 a expus la Salonul Oficial, a participat la expozițiile de artă românească de la Sofia (1945) şi Paris (1947).

În perioada de implantare a comunismului în țară, Olga Greceanu s-a refugiat în umbra bis-

ericii, căutând ocrotire. Din anii ’30 lucra mereu la *Dicționarul Biblic Ortodox*, pe care-l va dărui Bibliotecii Sinodului în 1960. Recunoscându-i meritele, impresionat de fervoarea şi de cultura ei, Patriarhul Nicodim i-a acordat dreptul, înnoit de urmaşul lui, Patriarhul Iustinian, de a lua cuvântul în biserici, după predică, pentru a explica credincioşilor textele biblice şi praznicul zilei. În amintirile ei, artista scria:

În epoca aceea mă ocupam mult cu interpretările Evangheliilor şi predicam în fiecare după-masă la bisericile la care eram poftită să țiu cuvântul. Programul meu era fix: luni la Biserica Dintr-o zi; marți la Sf. Elefterie sau la Pitar Moş; miercuri la Stavropoleos; joi la Popa Tatu; vineri la Lucaci; sâmbătă la Bucur; duminica după-masă la Biserica Adormirea Maicii Domnului din str. Sapienței, iar duminicile dimineața la Biserica Răzvan, la Mântuleasa, la Negustori, Monetăriei. La celelalte: Sf. Gheorghe, Sf. Nicolae Tabacu, Sf. Nicolae Vlădica, Radu Vodă, Mihai Vodă, Dobroteasa, Cărămidari, Schitul Maicilor, Izvorul Nou, Schitu Măgureanu, Doamna Oltea, Sf. Vasile, Sf. Mina (Călăraşi), Biserica Sfinților, Biserica Alexie, Oțetari, Vergului etc. mă duceam după cum le venea rândul la fiecare.

Sufletul meu câştigase enorm în acele vremuri, ca apropiere de Dumnezeu. Eram cu totul absorbită de exegeza ce predicam şi de descoperirile ce făceam, de legăturile ce găseam între o pericopă şi alta, de rostul unui cuvânt peste care altădată trecusem mai uşor, şi aproape că în restul zilei nu mai puteam fi atentă când se vorbea de altceva ce nu era cuprins în Evanghelie. [...]

Nu e, deci, de mirare că multe din visele mele aveau drept subiect personaje biblice caremi vorbeau sau pe care doar le zăream într-un decor oriental.

Dar a fost o dată un vis ce n-a mai fost un vis influențat de activitate, ci cu adevărat o legătură cu cerul.

Era în 1949, în noaptea de 29–30 august, într-o luni spre marți. Prea sigur nu ştiu dacă a fost vis sau vedenie. Cred că a început prin a fi vis şi, trezindu-mă în spaimă, a continuat vedenia. Să spunem totuşi că am visat, pentru a nu aduce vreo exagerare.

Am visat deci că era noapte precum şi era şi că tot văzduhul odăii mele de culcare s-a umplut cu o pulbere de aur care se lăsa pe toate mobilele, pe toate obiectele, şi încă mai cădeau alte rânduri de fulgi de aur strălucitori, întocmai cum ar deşerta cineva din tavan saci cu praf de poleială. Era feeric. Atunci m-am trezit. Să fi visat că m-am trezit sau chiar m-am trezit şi am deschis ochii în plină noapte, nu ştiu. [...] Văd o icoană enormă, tot de aur, cu mai mulți sfinți unul lângă altul, şi mă aud țipând: „De unde e icoana asta? Eu n-am avut-o până acum în casă, de unde? Cum de e la mine? Cine a adus-o?”

Atunci, din mijlocul pulberei de aur care cădea mereu, aud un glas domol, dar bărbătesc: „Eu sunt, Sf. Alexie, de azi înainte eu te voi ocroti, de azi înainte icoana mea va fi în casa ta.” [...] Dimineața, cu toată familia reunită pentru ora ceaiului, am povestit. Ce puteau să spună? Vis. Cumnatul meu, Eduard Săulescu, îmi spune: „Alexie sau Alexei e Alexandru, şi azi e Sf. Alexandru.” Adevărat. Era 30 august. Era Sf. Alexandru, dar de ce să-mi spună numele pe ruseşte? [...]

Pe la ora 3 după-amiază, în aceeaşi zi, mă cheamă [...] Preafericitul Patriarh, că vrea să-mi facă o comunicare. [...] Mă aştepta la 7,30. În scurt, era vorba să decorez în mozaic tinda Mănăstirii Antim: „Sunt patru panouri înalte, pe fiecare câte un sfânt. Cel dintâi e Sf. Alexie.”

Am uitat şi de locul unde mă aflu, am uitat şi de protocol şi am țipat lovind o palmă de alta. Leam spus degrabă visul şi am încheiat cu reflexia: „Acum înțeleg şi visul, Înalt Preasfinte. A fost o telepatie. V-ați gândit la mine şi nervii mei mi-au dat visul.”

„Nu, mi-a răspuns Patriarhul. Mişcarea a fost contrarie. Sfântul Alexie m-a îndreptat spre Dvs., căci până azi la ora 2, lucrarea era încă angajată cu pictorul Mazilescu, dar fiindcă m-a ținut cu vorba şi încă nu s-a apucat de lucru, m-am supărat şi l-am dat afară. După asta v-am telefonat. Or, visul a fost cu 12 ore înainte, şi să ştii că nu e vorba de Sf. Alexandru, ci de Sf. Alexei (Alexie), numit şi «Omul lui Dumnezeu», pe care îl sărbătorim la 17 martie.”

Din ce în ce eram mai fericită. [...]

M-am sculat să plec: „Dar... nu cunosc chipul Sf. Alexie. N-am nici o indicație. Cum era?"

Patriarhul răspunde: „Avem noi aici o icoană. [...] Să v-o dăm ca model."

Am mers în încăperile din interiorul palatului şi, după ce am străbătut vreo trei-patru odăi, [...] m-am oprit brusc: „Asta e icoana care mi s-a arătat azi noapte." [...]

A rămas icoana la mine în casă trei ani, pe urmă am copiat-o. M-a ocrotit. [...] De ce m-a ocrotit pe mine? Abia acum, în urmă, am descoperit taina. Sf. Alexie are două aniversări: 17 martie, ziua morții, şi 17 august, ziua când moaştele i-au fost aşezate în Biserica Bonifaciu de la Roma, când a fost sărbătorit ca sfânt în cultul public. E patronul zilei mele de naştere (ms Icoana Sf. Alexie, obârşia acestei lucrări, cca 1960–1961).

Sfârșit

Olga Greceanu a plătit durerosul tribut al longevivilor: dispariția celor dragi din jurul ei. După cumnatul şi colaboratorul ei, pictorul Eduard Săulescu, plecat din viață în 1976, cele două surori s-au prăpădit la două luni una după alta, urmate de prietena şi colega Milița Petraşcu, apoi de nepoata ei, Sonia Petraşcu.

La 28 ianuarie 1978, însemnările zilnice încep cu tristețe: *Ce poate să scrie o ființă ca mine, care stă toată ziua în odaia ei şi nu vede pe nimeni, nu aude pe nimeni şi nici nu doreşte*, dar încheie, ca de obicei, regăsindu-şi rostul în activitate: *Pictez, scriu, citesc, sunt cele trei ocupații de întotdeauna.*

La 4 iulie: *Mult îmi lipsesc amândouă surorile [...]. Simt grozav singurătatea. Conversațiile din casă, obiceiurile, expresiile în vorbire, toate sunt altfel. Mă simt cu adevărat în altă lume. Nu mai înțeleg pe nimeni şi nici cei din casă nu mă înțeleg, deşi trăim bine împreună.*

La 18 iulie: *În casă scriu, pictez, pictez, scriu... şi nu mai isprăvesc niciodată...*

Până la 16 noiembrie 1978...

***

Deşi a avut o viață lungă, 88 de ani, Olga Greceanu a aparținut, în fapt, perioadei interbelice, intrând după 1944 într-un con de umbră, determinat de neracordarea la cursul istoriei ulterioare celui de-al doilea război mondial. Expoziția din 1944 şi retrospectiva din 1974 erau o etalare a realizărilor anterioare, cu variații pe aceleaşi teme. Artista a trăit din plin în epoca de afirmare a artei româneşti moderne, s-a înscris în modul de viață şi de creație al contemporanilor, a avut aceleaşi preocupări, speranțe şi reuşite. Precum Pallady, Şirato sau Tonitza, a fost atrasă de noile căi ale artei moderne apusene, dar şi de valorile trecutului național; de Matisse, dar şi de frescele bisericilor noastre medievale, care au ajutat-o, deopotrivă, să-şi exprime propria viziune în pictura murală, diferită de cea a Ceciliei Cuțescu-Storck sau a lui Costin Petrescu.

În amintirile ei, declara: *N-am imitat pe nimeni, n-am copiat pe nimeni [...], am fost „ca mine", pentru că nu m-am despărțit niciodată de stilul monumental, nu m-am contrazis niciodată, ci am făcut după cum inima mea voia şi simțea.* (ms. *Ceva spus în treacăt, 1977).*

La fel ca Şirato, Tonitza sau Oscar Han, s-a străduit să-şi conştientizeze trăirile artistice, traducându-le în cuvinte, pentru a le comunica şi pe această cale.

Tot ce a pictat şi a scris a fost rodul unei fericite îmbinări de vitalitate, care a mânat-o spre acțiune şi spiritualitate, care i-a orientat eforturile spre țeluri înalte. A fost mereu susținută de credința religioasă, dar şi de certitudinea armoniilor artistice. Şi-a împărțit cu generozitate tot ce a avut mai scump, în primul rând *talentul*, alegând arta monumentală, care se adresează publicului celui mai larg, oamenilor de pe stradă. Apoi *cunoştințele*, scriind şi publicând tot ce ştia despre compoziția murală, legile şi tehnica ei, specificul național în pictură etc. În sfârşit, *credința*, pictând biserici, dar şi vorbind oamenilor veniți la slujbă. A apărat drepturile femeilor din prima generație cu studii superioare, din care făcea parte şi ea, în aspră concurență cu confrații lor, fondând prima asociație a femeilor pictori şi sculptori, dar şi pe cele ale tuturor artiştilor plastici, în primul lor sindicat. La un moment dat voia să reînvie instituția medievală a „trapezăriei mănăstireşti", centru

medical şi de asistenţă socială pentru copii, şi pentru a strânge banii necesari, ţinea conferinţe la Aşezământul religios Sf. Stelian, condus de preotul paroh al Bisericii Lucaci. Nu întâmplător, în casa ei se afla icoana Sf. Alexie, cel care-şi împărţise tot avutul.

E timpul ca amintirea ei să fie aşezată la loc de cinste.

DATE BIOBIBLIOGRAFICE

- 1890 – 4/17 august, Olga Şeşevski se naşte la Mănăstirea Nămăeşti, lângă Câmpulung –Muscel (Argeş).
- 1890 – Urmează şase clase la Institutul Pompilian, iar ultimile şase la Institutul Şeşevski din Bucureşti.
- 1911 – Începe studiile la Facultatea de Chimie şi la Academia de Artă din Liege (Belgia), întrerupte în 1914, din pricina războiului.
- 1914 – Se căsătoreşte cu Nicolae Greceanu, student la Institutul Politehnic din Liege, şi se întoarce în ţară, unde iniţiază prima asociere a femeilor pictoriţe şi sculptoriţe.
- 1915 – Participă la prima expoziţie a acestora, la Ateneul Român din Bucureşti.
- 1918 – Expune, cu Al. Călinescu, Ion Mateescu şi B´Arg, la Iaşi.
- 1919 – Expoziţie personală la Ateneul Român. Continuă, la Liege, cursurile Academiei de Artă şi ale Facultăţii de Chimie, pe care le absolvă în 1922, când se întoarce în ţară.
- 1921 – Este printre fondatorii Sindicatului Artelor Frumoase din România.
- 1922 – 1941 – participă la numeroase expoziţii colective şi are câteva expoziţii personale.
- 1935 – Publică volumul *Compoziţia murală: Legile şi tehnica ei*, Institutul de Arte Grafice Triumful, Bucureşti. Cartea apare şi în franceză: *La Composition mural: Ses lois et sa technique*, Imprimeur-Editeur Julien Laherte Delcour, Renaix, 1938.
- 1937 – Publică volumul *Cula din Măldăreşti*, Institutul de Arte Grafice Triumful, Bucureşti.
- 1939 – Publică *Specificul naţional în pictură*, Tiparul Cartea Românească, Bucureşti, şi varianta prescurtată: *Renaşterea picturii româneşti*, Imprimeria Naţională, Bucureşti.
- 1943 – Publică *Femmes peintres d´autrefois*, Editura Ziarul, Craiova, şi *Să ne rugăm...*, Tipografia Sfintei Mitropolii a Olteniei, Craiova.
- 1944 – Expoziţie personală în Sălile Dalles. După închidere, multe lucrări sunt distruse în bombardamentul din 4 aprilie. Publică *Le Visage du Christ el les peintres de la Renaissance*, *Memoriile Centrului de Studii asupra Renaşterii,* vol. I, şi romanul *Vreau*, Ed. Ziarul, Craiova.
- 1945 – Pictează biserica din Bălteni (Jud. Dâmboviţa).
- 1949 – Realizează mozaicurile de la biserica Mănăstirii Antim, Bucureşti.
- 1960 – Pictează frescele din holul Sfântului Sinod. Finalizează *Dicţionarul Biblic Ortodox*, manuscris păstrat în Biblioteca Sinodului.
- 1962 – Începe să lucreze pictură bisericească, activitate căreia i se va dedica până la sfârşitul vieţii. Scrie *Dicţionarul zugravilor de subţire* şi *Viaţa Voievozilor Basarabi* (manuscrise neterminate).
- 1969 – Pictează, împreună cu Eduard Săulescu, Mausoleul de la Mărăşeşti.
- 1974 – Expoziţie retrospectivă în Sălile Dalles.
- 1978 – 16 noiembrie, Olga Greceanu moare la Bucureşti. Este înmormântată în Cimitirul Bellu.
- 2000 – Este publicat romanul *Ura care ucide*, de Olga Greceanu, Ed. Curtea Veche (îngrijit de Aurelia Bălan-Mihailovici).
- 2005 – I se publică studiul *Femei pictore de altădată* (traducere din limba franceză de Sanda Mihăiescu Cârsteanu), Ed. Institutului Cultural Român.
- 2008 – I se publică studiul *Femei pictore necunoscute*, Ed. IDACO (îngrijit de Iuliana Mateescu). Tot acum i se publică jurnalul de călătorie în Ţara Sfântă *Pe urmele paşilor Tăi, Iisus*, Ed. IDACO (ediţie îngrijită de Iuliana Mateescu) şi volumul de meditaţii *De Crăciun*, Ed. IDACO (ediţie îngrijită de Iuliana Mateescu).
- 2010 – Apare cartea *Meditaţii la Evanghelii*, de Olga Greceanu, la Ed. Sophia, Bucureşti (prefaţă, date biobibliografice şi referinţe critice de Adina Nanu).

Cerul pe dinăuntru – Portret Olga Greceanu

Liliana Ursu

Nu mulți sunt artiştii care urmează calea plinătății întru Hristos. Olga Greceanu (1890-1978) a înțeles: calea împărătească a omului pe pământ e una singură, creştinismul.

Rostirea lui Dumnezeu a fost binecuvîntarea întregii ei vieți, fie că a pictat, a scris, a vorbit. Mărturie stau frescele, icoanele, mozaicurile, cărțile, conferințele, jurnalele ei, dar şi zecile de biserici pictate şi mai ales restaurate de această vizionară, erudită şi talentată artistă.

Părintele Benedict Ghiuş spunea că „mirenii au izbutit şi izbutesc zilnic în felul lor cu Darul Duhului, acolo, la postul de încredere din lume, unde i-a rînduit pronia, să rezolve grozavul *paradox* evanghelic: a fi prezent în lume fără a fi din lume – să libereze heruvimul din ei şi, însingurați cu duhul, să trăiască în dragoste cu Dumnezeu."

Olga Greceanu a făcut mai mult de atît. A înmulțit Darul primit prin esența mărturisitoare a întregii ei opere atît de diversă ca gen artistic abordat, ca forță de expresie şi chemare duhovnicească.

Călăuză i-au fost mereu Sfintele Scripturi de care nu se despărțea nicicînd. *„Biblia mi-a stat mereu deschisă pe masă."*

Cu timp şi fără timp ea a trudit şi la cîteva cărți ziditoare în care se întreba aievea asemeni Sfîntului Grigorie: „ Ne amintim ce va veni ?"

Aş dori să mă opresc mai cu seamă asupra acestor cărți ale Olgăi Greceanu pe care le am citit, care m-au îmbogățit sufleteşte şi m-au crescut duhovniceşte.

Călăuzită de o iluminare lăuntrică, artista ne-a dăruit emoționantul jurnal al întîlnirilor sale cu Mântuitorul din Țara Sfântă, intitulat simbolic *Pe urma paşilor Tăi, Iisuse...* . Mărturia ei trăită şi

scrisă mi-a însoțit şi luminat zilele de la Învierea Domnului nostru Iisus Hristos, apoi în săptămâna Luminată la Nazareth, în Cana, la Iordan, pe muntele Tabor, pe muntele Fericirilor, la Tabgha şi Ierusalim în pelerinajul meu din Țara Sfîntă.

E o carte de numai o sută de pagini. Atît. Dar cît suflet, cîtă măreție şi duioşie şi sfîntă tandrețe ascunde ea. Totul în scrierile Olgăi Greceanu împrumută benefic din forța deschiderii unei fresce, dar şi din căldura detaliilor din tablourile ei, totul trădează benefic pe pictor, iar cuvintele, în emoționanta lor aşezare, evocă flacăra sufletului ei de creştină arzînd de dorul lui Hristos: „Obloanele nu s-au deschis asupra Ierusalimului, ci asupra Noului Testament. Acum, cu ochii asupra locului unde s-a petrecut cea mai sfîntă şi mai covîrşitoare dramă a omenirii, unde s-au ridicat şi au trăit laolaltă toate sentimentele: de dragoste, de recunoştință, de trădare, de milă, de iertare, de adorare, de frică, de ură, aş vrea să am putere acum, în fața geamului deschis asupra Evangheliei, să-mi fac un examen de conştiință. Cu fața la Ghetsimani, la tulpina măslinului sub umbra căruia Iisus a plâns, aş vrea să pot răspunde dacă aşa, ca azi, am crezut întotdeauna că Iisus şi Dumnezeu sunt o singură Ființă.

Când a umblat Iisus prin locurile pe care le privesc acum, oamenii Îi strigau că păcătuieşte zicând că e Fiul lui Dumnezeu! Dar al Cui Fiu poate să fie Acela care, după două mii de ani, sfinţeşte încă prin umbra Lui aerul, cerul, colinele, pietrele ce nu se mişcă, treptele tocite, soarele ce străluceşte, dacă nu al lui Dumnezeu ?"

Olga Greceanu a scris şi un roman, un roman istoric *Ura care ucide*, în care reconstituie dramatica atmosferă din Iudeea şi descrie uneltirile şi ura coruptului Jutabel Ben-Eber, conducătorul Adunării din Capernaum față de Cel venit să schimbe legea cea veche înlocuind-o cu cea nouă, a Iubirii.

Acest personaj odios va declanşa răstignirea de pe Golgota. Dar iată cum descrie părintele Sofian în prefața sa la această carte forța evocatoare a Olgăi Greceanu: „Acțiunea, personajele, atmosfera tensionată, descrierea obiceiurilor, portretele eroilor principali, costumele de epocă, toate sunt redate cu migala şi precizia restauratorului operei de artă. Pe lângă arta cuvântului, pictorul şi desenatorul iscusit va folosi în redarea caracterelor personajelor sale, portretul şi schița, ilustrații ce sporesc autenticitatea descrierilor."

Şi acum despre altfel de întîlniri tot cu Olga Greceanu, candelă de la care noi toți împrumutăm Lumină.

Prima mea întîlnire cu ea s-a petrecut la biserica Sfîntul Elefterie nou din Bucureşti, prin cele două icoane pictate de ea: icoana Adormirii Maicii Domnului şi icoana Sfîntului Elefterie. Amîndouă mi-au fost şi îmi sunt izvor nesecat de mângîiere şi rugăciune.

A doua întîlnire a fost la Sfînta Mînăstire Antim. De cum intram în curtea mînăstirii, ochii mei se odihneau pe siluetele înalte, hieratice ale celor patru sfinți înscrişi în mozaic pe zidurile bisericii, chiar în pridvor: Sfîntul Ierarh Nicolae, Sfîntul Alexie, Sfînta Agatha şi Sfîntul Antim. De cîte ori sărut aceste icoane în tăcerea gîndurilor simt cum mă înviorez sufleteşte, mulțumindu-i cu lacrimi pentru Dar Olgăi Greceanu şi părintelui Sofian, cu care a lucrat la ele.

A treia întîlnire s-a petrecut, într-un decembrie primăveratec, la expoziția sa retrospectivă de la Palatul Mogoşoaia din 2004. A fost o bucurie ce se lasă cu greu aşezată în cuvinte. A fost ca o recunoaştere a ființei ei profund artistice, dar şi profund religioase. Această expoziție m-a purtat cu gîndul la celelalte din perioada interbelică, de la Paris şi New York, dar şi de la Bucureşti, cu care a reuşit să impună stilul neobizantin.

Brâncuşi, Şirato, Resu, Steriadi, Iser, Dărăscu,Tonitza, Lucian Grigorescu dar şi Nina Arbore, Theodora Cernat sau Cecilia Cuțescu Storck – iată contemporanii, egalii ei întru talent şi forță de exprimare artistică.

Dar numai ea, Olga Greceanu şi-a ales ca axă a întregii ei creații *ortodoxia*, desăvîrşindu-se în cele ale artei înduhovnicite. Şi-mi vin în minte acum frescele sale, unice prin mistica lor forță, precum *Răstignirea* de la Palatul Sfîntului Sinod sau în pictura sa de şevalet din tablouri precum *Plîngerea lui Iisus* sau *Pieta*.

Cartea cea mai trezvitoare dintre cele scrise de Olga Greceanu şi apărute pînă acum rămîne pentru mine volumul *Meditații la Evanghelii*,

scos recent la editura Sophia, cuprinzînd comentariile sale la aproape toate Pericopele evanghelice ale anului bisericesc.

Nici o femeie pînă la Olga Greceanu şi nici după ea nu a mai fost decorată cu Crucea Patriarhală de două ori: de Patriarhul Nicodim şi de Patriarhul Iustinian – ceea ce îi conferea dreptul de a vorbi, de a predica în biserici.

Neobosită, mereu cu gândul la Domnul, artista creştină picta, scriia, dar şi ţinea cîte un cuvînt de folos, o adevărată şi inspirată cuvîntare teologică, tălmăcind pericopa zilei, urmînd predicii preotului, în mai toate bisericile bucureştene, în anii ´50. Fie că vorbea la biserica Sfântul Elefterie, sau la mînăstirea Radu Vodă, la Schitul Maicilor, sau la Stavropoleos, la Sfîntul Gheorghe sau la Mihai Vodă sau la Sfîntul Mina sau la vreo bisericuţă din Vergului, Olga Greceanu impresiona enoriaşii şi pe cei veniţi să o asculte prin cuvîntul ei cu putere duhovnicească, prin smerita ei dăruire, prin sinceritate şi nu în ultimul rînd prin trăirea ei harică. Stau mărturie aceste meditaţii la Evanghelii din cartea ce le-a scos la iveală şi pentru noi cei de azi. Ele odihnesc fiinţa lăuntrică a cititorului, dar şi declanşază în el foamea de Iisus şi de Harul Său.

Sfintele Evanghelii sunt izvorîtoare de nădejde şi de bucurie, iar Olga Greceanu, prin aceste frumoase, unice tălmăciri, rămîne o călăuză pentru mulți mireni şi nu numai, dovedind din plin a fi cunoscut infinitul bucuriei ne-înserate.

Şi mai e ceva deosebit în aceste inspirate cuvântări. Prin ele, Olga Greceanu reuşeşte să aprindă inimile de credință precum în acest comentariu al ei la *Umblarea pe mare*: „Poate că uneori, înadins, Iisus te va lăsa să te afunzi, ca să-ți încerce credința, dar noi ştim acum ce vom face.Vom striga ca Petru: «Doamne, mă afund, ajută-mă! Doamne, scapă-mă, Doamne nu mă lăsa!» Ce minune! Iisus îndată îți va întinde mâna, te va lua de mână, te va apuca de mână şi va merge cu tine, mână în mână, deasupra valurilor, deasupra necazurilor. Ce-ți pasă ție de norii negrii ce se adună? Iisus te ține de mînă. Ce-ți pasă ție că te amenință furtuna, că se ridică valuri, că e întuneric? Cum putem închide această vorbire despre Evanghelia de azi decît învățînd să ne fie credința totală, fără nici cea mai mică îndoială în ceea ce cerem lui Dumnezeu, Dumnezeu ne va da, chiar dacă, pentru a ne ajuta, va alege calea neprevăzută a venirii pe ape. Să fim încredințați că la strigătul nostru: «Doamne, ajută-mă!», vom simți mâna lui Iisus cum o cuprinde pe a noastră, cum vom trece mînă în mînă toate valurile acestor necazuri ale pământului, ne va sui în barcă, ne va readuce astfel la starea liniştită de altădată: va porunci vîntului să stea, să nu mai sufle, să nu mai amenințe, să plece pericolul şi nici nu va mai veni atîta timp cît mâna noastră e cuprinsă în palma sfîntă a lui Iisus. Această mînă care l-a salvat pe Petru e pictată în icoană binecuvîntînd. Pe tine te binecuvîntează, pe fiecare om în parte."

Lesne se poate simți vibrația cuvintelor, crescendo-ul nădejdii realizat prin repetiții, dar şi printr-o vizualizare emoționantă a proprii umblări pe mare, a fiecăruia dintre noi şi mereu salvatoare, mereu aproape, mîna care ne ridică, mîna lui Hristos.

O tainică con-lucrare ia ființă între pericopa evanghelică şi tălmăcirea ei de către Olga Greceanu, această neobosită, entuziastă artistă creştină care se zideşte şi ne zideşte duhovniceşte în numele Evangheliei.

În toate aceste meditații ea expune şi explică, pe rînd, istoric şi simbolic mai toate pericopele evanghelice ale anului, aşa cum spuneam mai sus, comentînd de fiece dată cu iscusință şi subțirime învățăturile pe care ni le dau Evangheliile.

Rar am întîlnit o descriere mai emoționantă a frumuseții Sfintei Liturghii în biserica noastră ortodoxă ca în *Vino de vezi* de la pagina 32 , luare de cuvînt dedicată duminicii ortodoxiei: „Vino de vezi pe Învățătorul lumii, pe Lumina lumii, pe Izvorul vieții şi Pîinea vieții. Vino de vezi cum ridică pe cei slabi, cum deschide ochii orbilor, cum curăță pe leproşi şi învie morți.Vino de vezi pe Cel fără de păcat. Vino de vezi cum se face o Liturghie în biserica ortodoxă, vino de vezi, dacă n-ai credință, şi te vei cutremura la Sfînta Jertfă şi astfel vei înțelege legătura cu Hristos; vino de vezi pe Cel fără de păcat; vino de vezi puterea de a face minuni a sfintelor icoane; vino de vezi puterea rugăciunii; vino de vezi mîngîierea ce-ți dă slujba Bisericii ortodoxe; vino de vezi pe Cel ce a întinerit lumea gîrbovită; vino de vezi pe Cel ce a înviat din morți, vino de vezi cum Apostolii şi-au dat viața ca să mărturisească pe Hristos înviat, vino de vezi religia Bisericii Ortodoxe, singura religie pe lume dată de un Dumnezeu şi vei striga şi tu ca Natanael: *Tu eşti Fiul lui Dumnezeu ...!, Tu eşti Împăratul lui Israel!*"

Cîtă forță vizionară în aceste meditații izvorîte din Ierusalimul cel tainic al inimii ei şi cîtă iubire aşezată în cuvinte omeneşti pentru Cuvântul Întrupat întru prăznuirea Lui !

Olga Greceanu ştie cerul pe dinăuntrul lui şi oriunde s-a aflat şi orice a viețuit şi creat răspunsul ei a fost unul singur: *Iată-mă, Doamne !*

Familia ei spirituală? Ieroschimonahul Daniil, pe numele de mirean Sandu Tudor, Vasile Voiculescu, Alice Voinescu, Principesa Ileana – călugărită cu numele de Maica Alexandra –, Mircea Vulcănescu, precum şi toți cei ce au făcut parte din Rugul Aprins.

Ea rămâne pentru noi, cei de azi, un viu exemplu de mărturisitoare prin întreaga ei viață şi operă, o icoană smerită în fața căreia îți vine să îngenunchezi.

Transumanismul

Spre o nouă utopie a ororii?

"Căci se vor ridica hristoşi mincinoşi şi prooroci mincinoşi şi vor da semne mari şi chiar minuni, ca să amăgească, de va fi cu putinţă, şi pe cei aleşi".
(Matei 24, 24)

Alexandru Racu

Noua ideologie și sfârșitul omului

În ultimii ani, tot mai multe apariţii editoriale, precum şi o serie de documentare accesibile pe internet[1], abordează tema transumanismului şi a mişcării transumaniste. Aparent, mişcarea transumanistă, sectă stranie şi înfricoşătoare, care include o serie de nume din cadrul comunităţii academice (fizicieni, geneticieni, matematicieni, cercetători în domeniul inteligenţei artificiale) dar şi filozofi sau artişti, ne rezervă un viitor pe cât de inimaginabil în suprarealismul său futurist, pe atât de tulburător. În esenţă, transumanismul reprezintă o ispită luciferică. Asemeni diavolului în Grădina Edenului, transumaniştii ne promit că "vom fi precum Dumnezeu" sau cel puţin cu mult peste actuala noastră condiţie umană. Ca atare, ispita transumanismului, în măsura în care se dovedeşte a fi nu doar o simplă fabulaţie a unor minţi bolnave, se anunţă a fi copleşitoare, mai ales dacă ţinem cont de starea actuală a lumii.

Transumaniştii profetesc (şi militează pentru) împlinirea prin mijloace ştiinţifice şi tehnice, într-un viitor nu foarte îndepărtat,[2] a celor mai profunde dorinţe ale umanităţii, regăsite atât în textele sacre ale diferitelor religii ale lumii, cât şi într-o întreagă tradiţie modernă de literatură utopistă sau ştiinţifico-fantastică. Ni se propun diverse metode de „îmbunătăţire" a condiţiei umane care merg de la mai vechea eugenie,[3] până la neverosimila procedură de *uploading* (prin care transumaniştii speră ca în viitorul apropiat să poată salva întreaga informaţie din creierul uman într-un calculator, deschizând astfel posibilitatea vieţii eterne în *cyberspace* – ceva de gen Matrix), trecând prin proceduri de *"upgradare"* a capacităţii intelectuale prin intermediul implantului cerebral al unui cip care ne-ar da posibili-

[1] În cele ce urmează voi face referinţă la informaţii pe care le-am obţinut prin intermediul unor documentare accesibile pe internet. A se vedea http://www.youtube.com/watch?v=o7hh4jYvSKg
http://video.google.com/videoplay?docid=2615496775977574586#
http://video.google.com/videoplay?docid=-7141762977713668208#
http://video.google.com/videoplay?docid=2258529707984107504#
http://video.google.com/videoplay?docid=8945702810854373085#

[2] Potrivit lui Stephen Coles de la departamentul de medicină al UCLA, chestiunea care se pune în momentul de faţă nu este dacă medicina va reuşi să prelungească viaţa umană pentru sute de ani (cel puţin într-o primă fază) ci când va reuşi să o facă. În consecinţă, Dr. Coles ne recomandă o dietă sănătoasă, exerciţiu fizic şi eliminarea stresului, pentru a avea cât mai multe şanse să prindem şi să putem beneficia de acest eveniment revoluţionar din istoria speciei umane. Dr. Aubrey de Grey, profesor de genetică la Cambridge şi membru al Societăţii Matusalemice, care estimează că la cei patruzeci şi doi de ani ai săi are ceva şanse să "trăiască îndeajuns de mult încât să trăiască veşnic", merge şi mai departe, recomandându-le celor mai în vârstă şi chiar şi celor mai tineri, pentru mai multă siguranţă, soluţia criogeniei.

[3] Diverse clinici de fertilizare in vitro din lume oferă deja posibilitatea selecţiei embrionilor care vor fi implantaţi mamei pe baza a diferite criterii, care merg de la fişa medicală (probabilitatea ca viitorul copil să dezvolte o serie de afecţiuni precum cancer, diabet, boli cardiace, etc.) până la detalii estetice precum culoarea ochilor, a părului, etc. (vezi sau) Procedeul se desfăşoară în felul următor. Se obţin mai mulţi embrioni prin fertilizare artificială. Se "scanează" toţi embrionii, iar în urma verificării informaţiei genetice, cel mai performant sau pur şi simplu cel mai pe gustul părinţilor este păstrat în timp ce ceilalţi sunt eliminaţi. Alături de programarea genetică, se speculează tot mai mult în ultima vreme pe marginea aşa numitei ectogeneze, adică eliminarea fizică a maternităţii prin dezvoltarea embrionului într-un uter artificial, aşa cum profeţise de altfel Huxley, în urmă cu optzeci de ani în *Minunata Lume Nouă.*

Kevin Warwick

tatea, spre exemplu, să învățăm o limbă străină în câteva secunde, aşa cum speculează Dr. Hugo de Garis, unul din membrii mişcării transumaniste. Aşadar, transumaniştii ne anunță că odată cu convergența celor trei mari revoluții care au loc la cumpăna secolelor, revoluția informațională, revoluția biotehnologică şi revoluția neoliberală, trebuie să ne aşteptăm în viitorul apropiat la atingerea unui nou stadiu al evoluției umane, stadiul postuman, stadiu care spre deosebire de presupusa evoluție de până acum a speciei (trebuie subliniat că transumanismul este inerent legat de evoluționimsul darwinist) nu va mai fi un rezultat al hazardului, ci unul al voinței umane, sau mai bine spus supraumane, de a crea o nouă specie prin mijloace tehno-ştiințifice.

În treacăt spus, cineva s-ar putea întreba unde intră neoliberalismul în ecuația care reuneşte biotehnologia şi inteligența artificială. Explicația ne-o oferă tot Dr. Hugo de Garis, fost profesor la Utah State University şi actualmente cercetător la Univeristatea din Xiamen, care răspunde la următoarea întrebare: ce se întâmplă dacă refuz să-mi *"upgradez"* biotehnologic creierul, prin intermediul implantării cipului care să-mi dea posibilitatea, printre altele, să învăț o limbă străină în zece secunde? Potrivit acestuia, rezultatul nu poate fi decât decalificarea profesională radicală în raport cu cei care se vor *"upgrada"*, aceştia din urmă eliminându-i în mod natural de pe piața muncii pe indivizii, membrii, de acum, ai unei "subspecii" umane, care vor refuza să îşi îmbunătățească capacitățile intelectuale sau fizice prin intremediul biotehnologiei. Cei care vor ține morțiş să rămână oameni, pur şi simplu nu vor mai fi competitivi în societatea viitorului. Dr. de Garis se referă la aceştia în termeni de *"Humanish"*, făcând astfel paralela cu comunitatea Amish din S.U.A., care, după cum bine ştim, se caracterizează prin refuzul deliberat de a accepta evoluțiile tehnologice care trec de nivelul secolului XVIII. Dar lucrurile nu se opresc aparent la simpla eliminare de pe piața muncii. După cum subliniază un alt transumanist, Dr. Kevin Warwick de la Univeristatea din Reading (laureat al premiului *The Future of Health Technology*, acordat de către renumitul Massachusets Institute of Technology), continua *"upgradare"* cognitivă a noilor *cyborgi* îi va face pe aceştia la un moment dat să perceapă limbajul uzual al oamenilor la fel cum percepem noi acum limbajul vitelor, ca pe o formă de exprimare care relevă o inteligență extrem de precară în raport cu noi şi care nu merită, pe cale de consecință, prea multă considerație.

Drept pentru care, Warwick afirmă că este de aşteptat ca eliminarea de pe piaţa muncii dintr-o fază primară să sfârşească în cele din urmă cu eliminarea fizică a oamenilor de către mai evoluaţii lor veri postumani, aşa cum (că tot veni vorba de logica darwinistă care stă la baza ideologiei transumaniste) ar fi procedat, după cum afirmă un alt specialist în domeniu, profesorul Joseph M. Rosen, şi cei din categoria *homo sapiens* cu retardaţii lor veri neandhertalieni, acum câteva milioane de ani.

Informaţia profund neverosimilă pe care am prezentat-o până acum îi face probabil pe unii dintre cititori să se întrebe deja dacă autorul acestor rânduri s-a apucat de glume macabre sau dacă s-a lăsat pur şi simplu dus de nas de speculaţiile raeliţilor sau ale scientologilor. De aceea trebuie subliniat faptul că, umanist (în sens academic) de profesie fiind, autorul acestor rânduri nu posedă nici pe departe competenţele ştiinţifice necesare pentru a confirma valabilitatea profeţiilor transumaniste şi ca atare, în cele ce urmează, se va ocupa, după puteri, doar de dimensiunea filozofică, ideologică şi teologică a fenomenului. Trebuie subliniat de asemenea, pentru a domoli eventuala panică a unora şi exaltare a altora, şi faptul că diverşi reputaţi oameni de ştiinţă se declară sceptici cu privire la fezabilitatea proiectelor transumaniste, cel puţin cele mai fantasmagorice, deşi, după cum am spus, dacă e să luăm doar exemplul eugeniei, vedem cum această mai veche obsesie a modernităţii devine din nou din ce în ce mai accesibilă în variante din ce în ce mai sofisticate.[4] Oricum ar fi, în cazul în care se va dovedi că aceşti indivizi pe care îi recomandă apartenenţa la instituţii precum MIT, Cambridge sau Harvard (altfel spus, cel puţin în mod aparent nu avem de-a face doar cu nişte paveli coruţi) pur şi simplu aberează dintr-un motiv sau altul, restul articolului meu rămâne un simplu exerciţiu de speculaţie filozofică, care, chiar şi fără suport ştiinţific, spune totuşi ceva despre anumite aspecte ale modernităţii târzii.

Omenesc, prea omenesc

Dincolo de fezabilitatea proiectelor transumaniste, se mai poate ridica încă o obiecţie. Nici comunismul nu era fezabil, dar au trebuit să moară aproximativ optzeci de milioane de oameni pentru ca bună parte din omenire să fie convinsă de acest adevăr, deşi chiar şi astăzi rămân mulţi "optimişti" care îşi propun să o ia de la capăt. În mod cert, transumanismul reia o serie de teme ale ideologiilor totalitare de secol XX şi se înscrie în logica acelei modernităţi lipsite de orice reţinere despre care vorbea Eric Voeglin. La fel ca şi în cazul comunismului, avem o etapă transumană care corespunde dictaturii proletariatului şi una postumană care corespunde comunismului propriu-zis. Observăm de asemenea o împărţire a umanităţii în două mari categorii: cei care împing umanitatea înainte pe culmile progresului şi reacţionarii, cei care, din diverse motive, de la "fundamentalism religios" până la nostalgie romantică, vor să o reţină la stadiul actual al evoluţiei. Această diviziune deschide perspectiva unei adevărate "lupte de clasă" la nivel mondial, în viitorul apropiat, după cum profeţeşte acelaşi Hugo de Garis, conflict care ar urma să sfârşească prin eliminarea "elementelor reacţionare" care subminează adevăratele interese ale umanităţii.

Şi pentru că tot veni vorba de Voeglin, cel care afirma că gnosticismul reprezintă substanţa modernităţii, nu pot să nu observ prezenţa accentuată a elementului gnostic în disprețul profund faţă de trup (mult prea omenescul şi neputinciosul trup) pe care îl afişează noua religie transumanistă. După cum indică Jean Michel Besnier

[4] Fapt care ne poate face să ne întrebăm ce măsuri se vor lua, pe viitor, de către autorităţile politice, faţă de părinţii care vor refuza procedurile eugenice în conceperea propriilor lor copii într-o societate în care eugenia va deveni o practică larg accesibilă şi generalizată. Vor mai beneficia aceşti copii de asigurare medicală din moment ce ruleta asigurărilor nu se va mai putea aplica în cazul lor, deoarece se va şti de la bun început că intră în categoria celor care beneficiază mult mai mult decât contribuie? Vor face faţă părinţii presiunii psihologice enorme reprezentată de posibilitatea ca al lor copil să fie singurul mic şi urât, dacă nu chiar handicapat, într-o clasă din care vor face parte numai copii "înalţi, blonzi şi cu ochi albaştri"? În fine, ne putem întreba: se va ajunge oare la momentul în care "iraţionalitatea" procreaţiei de modă veche să scandalizeze atât de mult opinia publică şi guvernele încât aceasta să fie interzisă prin lege?

în cartea sa *Demain Les Posthumains*, "vizionarii unui viitor în care va triumfa o «condiție inumană», adică una debarasată de imperativele realității biologice, împărtășesc convingerea, profund ancorată în tradițiile religioase occidentale şi orientale[5], potrivit căreia trupul este semnul unei insuportabile finitudini, o frână pusă dorinței de absolut şi de eternitate care caractrizează omul". "Nu este surprinzător", continuă autorul, "că tehnologiile avansate care contribuie la dematerializarea trupului, convertindu-l spre exemplu în flux de informații sau reducându-l la o structură microfizică", precum cea a unui minuscul suport de siliciu, "întâlnesc aceste forme de înțelepciune tradițională şi se reclamă de la ele". Besnier confirmă faptul că în mediile centrelor americane de cercetare de tip NBIC, care se ocupă cu convergența nano-ştiințelor, a biotehnologiilor, a ştiințelor informatice şi a ştiințelor cognitive, se fac din ce în ce mai insistent auzite profeții transumaniste care anunță sfârşitul omului trupesc: "sfârşitul naşterii, datorită perspectivelor pe care le oferă clonarea şi ectogeneza; sfârşitul bolii datorită promisiunilor biotehnologiilor şi nanomedicinei; sfârşitul morții datorită aşa numitelor tehnici de «*uploading*»". "Fantasma" transumanistă a "omului remodelat, apoi autofabricat în mod integral face mai mult decât oricând parte din imaginarul de astăzi, situându-se în continuitate strictă cu iluziile generate de către modernitate".[6]

De altfel, anumiți autori afirmă faptul conform căruia transumanismul este la rigoare o mişcare religioasă, o nouă formă de religiozitate seculară tipic modernă. O mişcare religioasă care, asemeni socialismului umanist al lui Ludwig Feuerbach, se bazează pe principiul reapropierii de către om a intuițiilor şi aspirațiilor religoase pe care omul însuşi le-ar fi proiectat în afara sa, în sfera transcendenței. Corolarul acestei reapropieri este apariția unei noi religii, a umanității, care îl revelează pe om drept creatorul lui Dumnezeu şi nu invers, precum în religiile tradiționale. Pe de altă parte, "revelația" feuerbachiană (care a stat de altfel la baza filozofiei lui Karl Marx) implică un angajament progresist al ființei umane în lume, menit să atribuie omului în timp, prin intermediul ştiinței şi tehnologiei, atributele pe care omul le-ar fi proiectat în copilăria sa premodernă asupra lui Dumnezeu: nemurire, atotputernicie, etc.

Besnier face referire la o serie de autori care au tratat chestiunea societății tehnologice şi a modernității avansate, precum Jacques Ellul, Alvin Toffler sau Günther Anders. Astfel, Toffler anunța în *Şocul Viitorului* faptul că mintea umană va fi din ce în ce mai puțin capabilă să-şi suporte propria facultate decizională într-o societate care va deveni tot mai fluidă şi tot mai complexă, şi drept consecință, tot mai obositoare. Încă din anii 50', Ellul trăgea un semnal de alarmă față de efectul inhibitoriu asupra gândirii umane, pe care îl presupune tot mai deasa înlocuire a operațiuniilor acesteia cu operațiuniile realizate de maşinile care gândesc pentru noi, fapt ce sfârşeşte în cele din urmă cu dispariția diferenței calitative (şi reducerea diferenței dintre om şi maşină la o simplă diferență cantitativă, de grad) dintre gândirea noastră şi gândirea maşinilor şi cu complexul de inferioritate, remarcat de Anders, pe care omul ajunge să-l simtă în raport cu propria sa invenție, care a ajuns să-l depăşească. Besnier indică faptul că rezultatul tuturor acestor aspecte ale evoluției tehno-ştiințifice, precum şi al transformărilor economice şi culturale care vin odată cu acestea este o tot mai pronunțată *fatigue d'ętre soi* (oboseala de sine însuşi), formulă consacrată de Alain Ehrenberg. Această nouă formă

[5] Evident, aici trebuie subliniat cât se poate de clar faptul că singura tradiție religioasă care face excepție atât de la schema dualismului materie/spirit cât şi de la panteism, este religia Întrupării, mai exact, creştinismul în înțelegerea sa ortodoxă. Motiv pentru care, confruntați cu zorii acestei noi ere transumaniste, se cuvine să medităm la înțelepciunea profetică a Sfântului Grigorie Palama care afirma că ruperea minții "nu doar de gândurile trupeşti ci de trupul însuşi, cu scopul de a contempla viziuni inteligibile, este cea mai mare dintre rătăcirile greceşti, rădăcina tuturor ereziilor, o invenție a demonilor, o doctrină care dă naştere la nebunie fiind ea însăşi produsul nebuniei" (Gregory Palamas, *The Triads*, Paulist Press - New York, Ramsey, Toronto – 1982, p. 44). Pentru Sf. Grigorie Palama îndumnezeirea nu este rupere gnostică de materie ci îndumnezeire a omului întreg, atât a sufletului cât şi a trupului.

[6] Jean Michel Besnier, *Demain les Posthumains – Le futur a-t-il encore besoin de nous?*, Hachette, 2009, pp. 67-68

de copleşitoare depresie, izvorâtă din convingerea tot mai accentuată a omului contemporan că simpla natură umană nu mai este capabilă să facă faţă la "obligaţiile cotidiene pe care le presupune civilizaţia modernă"[7], fie ele economice, sexuale sau cultural-identitare, depresie reflectată de întreaga cultură a dopajului, energizantelor, somniferelor, antidepresivelor şi pilulelor de tip Viagra, menite toate să te menţină sau chiar să te ridice la nivelul de performanţă pe care îl presupune individualitatea postmodernă, explică, potrivit lui Besnier, fascinaţia pe care o exercită promisiunile transumanismului. Sătul de sine, întrucât e obosit peste măsură de hipertrofierea unui sine altminteri extrem de complexat, epuizat de competiţia fără sens şi fără limită pe care o presupune economia individualistă a societăţii moderne, omul contemporan vrea să sfârşească cu sine, abandonându-se pe sine, împreună cu libertatea şi umanitatea sa, unui scenariu *science-fiction* care îi promite nemurirea şi atotputernicia. În ultimă instanţă, transumanismul promite umanităţii de început de secol XX o viaţă veşnică, dematerilizată, într-un *cyberspace* unde totul este posibil, unde voinţa modernă a afirmării de sine nu se mai ciocneşte de limitările, suferinţele şi frustrările pe care le presupune omenescul. Creşterea fenomenelor de gen dependenţă de internet sau de jocuri video, diversele forme de toxicomanie menite să adapteze conştiinţa umană la hipercomplexitatea universului postmodern, tot mai desele cazuri de dopaj din lumea sportivă şi nu numai, par a fi simptome sociale care anunţă pregătirea societăţilor dezvoltate pentru "marele salt înainte". Înt-o lume devenită mult prea complexă şi mult prea competitivă pentru om, o lume făcută de şi pentru maşini, omului nu-i mai rămâne decât să abandoneze cursa şi să se lase administrat de către sistemul tehnologic.

Pariul lui Pascal redefinit

Confruntat cu imaginea acestui "catastrofism jubilatoriu" a cărui aurore se anunţă, în pro-

feţiile cele mai optimiste ale profeţilor postumanişti, peste aproximativ douăzeci de ani, Besnier se vede forţat să-şi mărturisească o anumită perplexitate, o anumită neputinţă de a-i convinge pe cei dispuşi să mizeze pe cartea postumanităţii realizate tehnologic să nu o facă. "La urma urmei", scrie autorul, "ce să-i răspunzi celui care îţi spune că, din frică de moarte sau din descurajare resimţită din pricina slăbiciunilor sale, este gata să se deposedeze pe sine însuşi de ceea ce îl face om şi că mizează pe puterea tehnoştiinţifică disponibilă?". Ce să-i răspunzi darwinistului care îţi spune că din moment ce evoluţia a dus la apariţia unei specii precum cea umană, capabilă să-şi transforme condiţiile de existenţă, "nu e nimic surprinzător în faptul ca această specie să vrea acum să-şi manipuleze şi să-şi amelioreze propriul *design*"[8], modificând condiţiile biologice care i-au fost până deunăzi proprii? Un eventual contra-argument pare să ne trimită către tărâmurile metafizicii.

Neputinţa (fie ea doar relativă) mărturisită, a autorului francez, aparent simplu umanist de modă veche, de a găsi argumente menite să ne convingă să nu facem "marele salt înainte", ne

[7] Afirmaţia, citată de Besnier, îi aparţine lui Francis Galton (1822-1911), un reputat om de ştiinţă britanic, văr al lui Charles Darwin şi inspirator al eugenismului nazist; Ibidem, p. 82

[8] Ibidem, p. 89

duce cu gândul la afirmația lui Ivan Karamazov: "Dacă Dumnezeu nu există, totul este permis: chiar şi canibalismul". Chiar şi transumanismul am putea adăuga. În definitiv, suntem nevoiți să recunoaştem că, dacă pornim de la premisa că nu există nimic după moarte, lăsându-ne convinşi pe de altă parte de afirmația lui Dr. Warwick: "*life in a Matrix would be really fun for a human being*", chiar nu văd nici un argument strict rațional pentru a respinge această ispită prometeică. Argumentul conform căruia dispariția morții prin intermediul revoluției transumaniste ar însemna pierderea umanității noastre, nu ține, din moment ce, în ipoteza că nu este absolut nimic după moarte, umanitatea oricum ne-o pierdem (împreună cu toate celelalte atribute care ne definesesc şi cu întreaga noastră ființă) atunci când murim. În mod logic, tot e mai bine să fii ceva decât să nu fii deloc, cu atât mai mult în condițiile în care acel ceva se anunță a fi mult mai bun decât condiția umană, marcată de boli, neputințe şi frustrări. La o primă vedere, singurul argument (la nivel strict rațional) care ar putea să reprezinte teoretic un motiv de reținere este tot vechiul pariu al lui Pascal[9] ale cărui date (dacă e să acordăm credit speculațiilor transumaniste) se schimbă însă în mod radical, din moment ce, în noile condiții, nu se mai solicită parierea pe eternitate în defavoarea finitudinii ci parierea pe o eternitate ipotetică în defavoarea unei eternități tangibile[10]! Ispita de a-l respinge pe Dumnezeu în scopul fericirii lumeşti devine astfel infinit mai mare din moment ce se preconizează că lumescul însuşi va deveni din finit, infinit! Cu atât mai mult este acesta cazul într-o societate precum cea a Occidentului contemporan unde, în foarte multe cazuri, chiar şi teologii se străduiesc să se debaraseze de învățătura tradițională despre iad, ca să nu mai vorbim de marea masă a populației care devine din ce în ce mai imună la astfel de amenințări de tip medieval. Deşi, nu poate fi decât o absurdă ironie a sorții faptul că această derivă origenistă a mediilor romano-catolice şi a mediilor protestante liberale a avut loc tocmai într-un secol care a experimentat iadul pe pământ şi asta tocmai datorită emancipării față de frica de Dumnezeu care lasă cale liberă afirmării totalitare a voinței de putere nelimitată.

Nietzsche a înțeles perfect că supraomul este consecința logică a morții lui Dumnezeu şi că proiectul suprauman este singurul proiect coerent al unei lumi secularizate. Mă tem aşadar că singurul contra-argument, care ar putea fi adresat unui om care nu crede în Dumnezeu şi care nici măcar nu trăieşte cu o oarecare "anxietate" a eventualei Lui existențe, e unul care ar anula cea de-a doua premisă pe care se fundamentează ideologia transumanistă, anume premisa conform căreia viața eternă în *cyberspace* sau eventuala viață mai mult sau mai puțin eternă obținută prin mijloacele biotehnologiei şi nano-medicinei, chiar ar fi ceea ce se pretinde, adică un paradis şi nu invers. Poate că singurul argument pe care astfel de oameni ar putea să-l prizeze este acela con-

[9] Adresându-se scepticilor care refuză să creadă în Dumnezeu, Pascal îi înştiințează pe aceştia că, vor nu vor, condiția umană îi situează într-o poziție de pariu metafizic de care nu pot scăpa. Omul are doar două alegeri: să creadă sau să nu creadă. Pascal afirmă că opțiunea credinței este mult mai rațională datorită faptului că ne confruntăm cu două mize incomensurabile. Pe de o parte existența trecătoare, pe de altă parte viața veşnică. Astfel, în cazul în care omul pariază pe lumea asta şi Dumnezeu nu există, nu a câştigat mare lucru, din moment ce această viață oricum se termină curând şi deseori chiar mai curând decât ne putem imagina. În cazul în care pariază pe lumea de dincolo şi Dumnezeu există câştigă în schimb fericirea veşnică. În cazul în care pariază pe lumea de dincolo şi Dumnezeu nu există, din nou, pierderea nu este mare din moment ce se pierde doar o viață trecătoare, ba mai mult, chiar şi această pierdere este discutabilă din moment ce, de cele mai multe ori, cu toate necazurile pe care le presupune, viața omului credincios este chiar şi aici pe pământ mai fericită decât a celui necredincios. În fine, în cazul în care ai pariat pe lumea aceasta şi Dumnezeu există atunci chiar ai făcut cea mai proastă decizie cu putință întrucât te duci în iadul cel veşnic. Pe cale de consecință, Pascal concluzionează că este infinit mai rezonabil să alegi să crezi în Dumnezeu decât să alegi să nu crezi.

[10] Evident această eternitate este relativă, este o pseudo-eternitate, din moment ce universul oricum este supus legii entropiei şi ca atare va sfârşi mai devreme sau mai târziu. Cu toate acestea, ancorați în convingerea că omul este singurul "dumnezeu" şi că realitatea lumii este de o plasticitate infinită şi pe deplin controlabilă, transumaniştii îşi propun pentru viitor să abordeze şi această problemă. În ultimă instanță, pentru imaginarul dement al unor astfel de indivizi certați cu ideea de limită, rămâne deschisă chiar şi posibilitatea ca în timp, omul să ajungă la stăpânirea totală a universului şi a propriei naturi.

form căruia este posibil ca odată "downloadați" pe suportul de siliciu pe care urmează să-şi petreacă eternitatea, dintr-un motiv sau altul, nu vor fi pe de o parte cu adevărat fericiți (ba poate vor fi chiar foarte nefericiți), în timp ce pe de altă parte vor fi pierdut total controlul asupra propiei lor existențe şi odată intrați în acea lume, nu va mai fi în puterea lor să o părăsească. Sau poate că eventualele cipuri pe care Dr. Warwick şi Dr. de Garis ne recomandă să ni le băgăm în cap vor fi proiectate în alt scop decât cel anunțat oficial. Cine anume va controla întreg sistemul? Ce se întâmplă dacă va încăpea pe mâna unei minți diabolice, îngrozitor de diabolice? Ce se întâmplă dacă întregul sistem va da eroare şi nu se va mai găsi nici o minte umană capabilă sau dispusă să-l repare? Ce se întâmplă dacă în decursul acestui proces de evoluție transumană maşinile îşi vor schimba, dintr-un motiv anume, atitudinea "prietenoasă" față de cei care le-au creat? În mod paradoxal, se pare că oricât am încerca să scăpăm de pariul lui Pascal, tot la acesta ne întoarcem în cele din urmă. Cert este că, dincolo de pierderea raiului promis de dincolo de moarte, inexistența vieții de dincolo, pe care pariul lui Pascal o presupune ca ipoteză, mai are o implicație: pierderea lumii acesteia[11] sau, mai rău, transformarea ei într-un infern, fapt anticipat de altfel de diferitele experiențe totalitare ale secolului XX, care se pare că nu l-au lecuit încă pe omul postmodern de ambiții prometeice. La limită, în ipoteza că Dumnezeu nu există, pe de o parte, şi că ştiința va putea orice, aşa cum cred şi speră transumaniştii, nu doar totul este permis, ci şi totul este posibil.[12] Nu doar visul, ci şi coşmarul.

Drama umanismului ateu

Însă ajunşi la acest punct am alunecat deja prea mult pe panta fantasmagoricului şi mă tem ca prin aceasta să nu facem de fapt jocul transumaniştilor, acordându-le mai mult credit decât este cazul. În definitiv, puterea oricărei ideologii constă în speculația care rupe de realitate. Şi de fapt în asta constă şi puterea diavolului. Este timpul să ne întoarcem la realitate întrucât până acum ne-am folosit de speculația filozofică doar cu scopul de a-i neliniști pe cei care nu posedă ancora credinței. Ştim de la Părinții Bisericii că Dumnezeu a rânduit moartea ca pedeapsă pentru păcatul protopărinților (săvârşit de aceştia la ademenirea şarpelui care i-a mințit, spunându-le că vor fi precum Dumnezeu), pentru ca răul să nu se înveşnicească. În definitiv, marcă a fragilității sale definitorii, care l-a făcut pe om vulnerabil în fața diverselor forme de tiranie care şi-au înfățişat chipul hidos de-a lungul istoriei şi în mod deosebit în secolul trecut, moartea a reprezentat pe de altă parte şi posibilitatea unei libertăți ireductibile, care îl sustrăgea la urma urmei pe om diverselor mecanisme totalitare a căror putere nu se putea extinde şi dincolo de mormânt. Ipoteza unui sfârşit tehnologic al morții presupune sfârşitul libertății umane şi înveşnicirea răului, mai mult, multiplicarea acestuia la infinit în absența limitei, ceea ce Dumnezeu nu va îngădui. Ca şi creştini, noi ştim că adevăratul triumf asupra morții este atât împlinire a libertății umane cât şi omorâre a păcatului, că pentru păcătos veşnicia este iad şi că toate aceste scenarii distopice nu se vor împlini, întrucât ştim că Dumnezeu a rânduit „heruvimi şi sabie de flacără vâlvâitoare, să păzească drumul către pomul vieții" (Geneza 1, 24).

În fine, trebuie subliniat în cele din urmă şi pericolul pe care îl reprezintă amorsarea, în replică la acest delir scientist, a unei critici radicale a tehnologiei, incapabilă să opereze o distincție între "tehnologia bună", euharistică, şi "tehnologia rea", utilitaristă. O astfel de critică sfârşeşte ine-

[11] Aşa cum remarca de altfel Friedrich Nietzsche într-un celebru aforism din *Amurgul Idolilor*: „Am abolit lumea de dincolo: ce lume ne-a rămas? Poate că lumea de aici? Nu! Odată cu lumea de dincolo am abolit şi lumea de aici!"; Friedrich Nietzsche, *Twilight of the Idols*, Penguin Books, 1968, p. 41

[12] Hannah Arendt sublinia în *Originile Totaliarismului* faptul că oroarea provocată de totalitarism vine tocmai din această dispariție a limitei, din faptul că ceea ce este socotit imposibil devine posibil şi ceea ce este socotit inimaginabil devine imaginabil. Lumea în ansamblul ei devine irealã în oroarea ei, un coşmar din care nu te mai trezeşti, asupra căruia mintea umană nu mai poate exercita nici un fel de control. Omul nu mai are nici un reper, nici un refugiu, nici o asigurare.

vitabil prin aşezarea condiției umane în ansamblul ei sub semnul unei echivalări inevitabile a umanului şi inumanului, a civilizației şi barbariei, lăsând spațiu liber pentru o apologie radical ecologistă a preumanității animale. Falimentar este şi un agrarianism radical, deşi recunosc că acesta poate fi extrem de tentant, lucru reflectat de faptul că un autor precum Christos Yannaras admitea, într-o conferință susținută în anii '70, intitulată *Ortodoxie şi Occident*, că, la o primă vedere, o autentică experimentare a creştinismului ortodox pare posibilă doar în cadrul unei societăți agrare, unde viața "este trăită în armonie cu cosmosul, fiind legată organic de ciclul universal al vieții manifestat de naştere, creştere, rodire, decădere şi moarte". Aparent, numai într-o societate agrară omul se află în relație cu "dimensiunea personală a cosmosului". Cu toate acestea, teologul grec subliniază că, în ciuda faptului că este extrem de greu de conceput acest lucru în condițiile societății actuale, la rigoare, "fabricarea unui frigider sau asamblarea unui motor cu combustie internă poate reprezenta, în teorie, un act la fel de euharistic precum cel al semănatului şi secerişului". "Tehnologia", afirmă Yannaras, "care astăzi determină relația omului cu lumea şi îi determină locul în istorie, este cea mai tipică consecință a ethosului omului occidental" şi o dezvoltare a premiselor teologice ale Occidentului printre care "prioritatea minții, separarea strictă dintre transcendent şi lumesc, reducerea relației personale a omului cu lumea la o atitudine de dominație asupra istoriei şi naturii". Mai mult chiar, Yannaras afirmă că problema tehnologică reprezintă *problema centrală* (sublinierea îmi aparține) a raportului dintre Ortodoxie şi Occident, afirmație care sună oarecum ironic în lumina agitației de sorginte biometrică, nelipsită

de ridicol balcanic, care afectează în ultima vreme mediile tradiționaliste ortodoxe. Însă, după cum subliniază același Yannaras, deriva totalitară a tehnologiei "nu ține de creşterea şi dezvoltarea tehnologiei ca atare. Indiferent de cât de mult se dezvoltă tehnologia, ea nu încetează să reprezinte o folosire a lumii care este necesară, legitimă şi recomandabilă. Problema apare din momentul în care folosirea lumii slujeşte exclusiv autonomiei radicale a omului, extragerii ființei umane din ciclul vieții, negării dimensiunii personale, dorinței de a domina lumea în mod individualist", așa cum, în opinia lui Yannaras, este cazul tehnologiei în accepția ei actuală[13].

Am putea să operăm o critică a tehnologiei şi în alți termeni. Hans Blumenberg în *magnum opus*-ul său, intitulat *Legitimitatea Epocii Moderne* că la fel ca în cazul scolasticii medievale, ştiința şi tehnica modernă s-au "obiectivat" în raport cu omul şi trebuie reapropiate de către acesta, pentru a sluji cu adevărat interesului omenesc[14]. În condițiile actuale este clar că, tot mai des, în loc ca tehnologia să fie făcută pentru om, omul ajunge să fie făcut pentru tehnologie, şi în general pentru "sistem", proces care, împins până la limită, sfârşeşte ca în cazul filmului *Matrix*, cu transformarea omului într-o simplă baterie care alimentează "sistemul". În definitiv, transumanismul nu este primul exemplu care transformă omul din scop al progresului în mijloc al acestuia din urmă, deşi se prea poate să fie ultimul. Ideologia transumanistă se înscrie în boala modernității şi se dezvoltă, ca şi celelate ideologii moderne, pe solul unei societăți bolnave. Din acest punct de vedere, indiferent de fezabilitatea reveriilor transumaniste, apariția însăşi a unei astfel de ideologii în sânul unora dintre cele mai respectate instituții din lumea academică, spune ceva, ceva alarmant, despre lumea în care trăim. Ne lămureşte în plus asupra implicațiilor presupusei morți a lui Dumnezeu.

Omul nu poate face efortul de autentică reapropiere a tehnologiei, pe care îl propune Blumenberg, de unul singur, întâi de toate datorită faptului că nu poate nimic fără Dumnezeu şi în plus, pentru faptul că nu-şi poate cunoaşte adevăratul "interes" decât cunoscându-L (iar această cunoaştere nu este speculație scolastică, ci iubire filocalică, imună la "obiectivare") pe Cel care l-a zidit. Autoafirmarea omului modern, întrucât e separată de vocația iubitoare a omului, nu poate fi decât alienare şi în ultimă instanță autodistrugere. Rupt de singurul Dumnezeu care respectă cu adevărat libertatea omului şi Se dăruieşte omului pentru ca omul însuşi să se poată îndumnezeii omul încape pe mâna experților care îl fac fericit cu forța[15] şi îl sacrifică în numele "intereselor generale ale umanității", scenarii pe care le-am văzut deja puse în practică în secolul care a trecut. Aici Blumenberg şi întreaga tradiție a umanismului antropocentric nu ne mai pot fi de folos. Pentru a-şi împlini cele mai nobile aspirații, umanismul trebuie să se reorienteze către acel "umanism integral" (Jacques Maritain) care deschide umanul către divin. Numai aşa poate fi evitată "drama umanismului ateu" care sfârşeşte prin desfigurarea omului.

[13] În A.J. Philippou (ed.), *Orthodoxy, Life and Freedom: Essays in Honour of Archbishop Iakovos* (Studion Publications, Oxford: 1973), pp. 130-147

[14] Hans Blumenberg, *The Legitimacy of the Modern Age*, MIT Press, 1983, pp. 177-178

[15] Petre Țuțea spunea că principiul comunismului este: "*Bă, voi să fiți fericiți, că vă ia mama dracului!*"

O carte despre poezia temnițelor comuniste[1]

Răzvan Codrescu

Despre poezia închisorilor comuniste s-a scris cu zgîrcenie şi rareori dintr-o coerentă perspectivă creştină. Pe de altă parte, de acest segment important al literaturii contemporane s-au ocupat mai degrabă amatorii inimoşi decît profesioniştii literaturii, astfel încît demersurile s-au redus, cel mai adesea, doar la o eseistică aproximativă, tentată să alunece, de regulă, în rigorism moral sau în frenezie ideologică. Rămîne deschisă întrebarea de ce critica şi istoria literară refuză să-şi asume acest capitol tragic de creativitate contemporană. Simptomatic e cazul d-lui Nicolae Manolescu, care în 1968 găsise curajul de a-i include în antologia poeziei române moderne[2] pe un Nichifor Crainic sau pe un Radu Gyr, dar 40 de ani mai tîrziu, cînd şi-a scos pseudo-istoria „critică"[3], s-a putut preface că ei nu există!

În aceste condiții, în pofida dimensiunilor lui reduse, studiul semnat de profesoara Maria-Rodica Trosca, alături de alte cîteva abordări mai puțin aplicate, umple parțial un gol regretabil şi provoacă la necesare dezvoltări şi adînciri viitoare.

Autoarea adoptă ca principală grilă explicativă şi interpretativă o largă înțelegere creştină atît a donquijotismului în genere (călcînd, cu sensibilitate ortodoxă, pe urme unamuniene[4]), cît şi a donquijotismului întruchipat specific („Don Quijote în Est?"[5]) în experiența-limită a generației închisorilor comuniste din România. Înainte de a fi paradigmă poetică în registrul răscumpărător al creației şi meditației lirice, donquijotismul este paradigmă existențială în registrul sacrificial al unui destin tragic-eroic.

Studiul nu se reduce însă la această grilă interpretativă, ci oferă un excurs tematic care se lărgeşte substanțial în capitolul final (cel mai extins şi cel mai aplicat), „Ars clamandi" (titlu care trimite la faimoasa sintagmă biblică a „glasului (celui) ce strigă în pustie" – *Vox clamantis in deserto*[6]). Analiza estetică se împleteşte cu cea psihologică, amîndouă topindu-se într-o teologie *sui generis* a suferinței jertfelnice ca răspuns creştin la „teroarea istoriei":

„Iată cum «nebunia» intră în zodia necesității: necesitatea de a stîrpi un veac întors, ce revendică dimensiunea lilliputană a umanului, prin izgonirea din cetate a lui Gulliver.

[1] Maria-Rodica Trosca, *Donquijotismul unei generații sau metafora învingătorului*, Editura Christiana, Bucureşti, 2010 (în colecția „*Poezia temnițelor comuniste*").

[2] *Poezia română modernă. De la G. Bacovia la Emil Botta*, 2 vols., Editura Minerva (B.P.T.), Bucureşti, 1968.

[3] *Istoria critică a literaturii române. 5 secole de literatură*, Editura Paralela 45, Piteşti, 2008.

[4] Atît Miguel de Unamuno cel din *Viața lui Don Quijote şi Sancho*, cît şi cel din *Despre sentimentul tragic al vieții la inşi şi la popoare* (al cărui capitol final se intitulează: „Don Quijote în tragicomedia Europei contemporane").

[5] Pentru cel familiarizat cu literatura (şi mai ales cu poezia: Radu Gyr, Constantin Oprişan, Demostene Andronescu etc.) închisorilor comuniste, sintagma „Don Quijote în Est" nu mai apare deloc ca vreo mare „găselniță" eseistică a regretatului Octavian Paler...

[6] Cf. *Isaia* 40, 3; *Matei* 3, 3; *Marcu* 1, 3; *Luca* 1, 17, dar şi 3, 4; 1, 23. Motivul este dezvoltat de Unamuno (*Despre sentimentul tragic...*) chiar cu referire la Don Quijote: „Care este noua misiune a lui Don Quijote în această lume? Să strige, să strige în pustiu. Dar pustiul aude, chiar dacă oamenii nu aud, iar într-o zi se va schimba într-o pădure sonoră, şi acest glas solitar, care are să se împrăştie în deşert ca o sămînță, va face să crească un cedru gigantic, care cu ale sale o sută de mii de limbi va cînta un *osana* etern Domnului vieții şi al morții" (*Cuál es la nueva misión de Don Quijote en este mundo? Clamar, clamar en el desierto. Pero el desierto oye, aunque no oigan los hombres, y un día se convertirá en selva sonora, y esa voz solitaria, que va posando en el desierto como semilla, dará un cedro gigantesco que con sus mil cien lenguas cantará un osanna eterno al Señor de la vida y de la muerte*).

A fost nevoie de don quijoți – şi slavă Domnului că i-am avut! – pentru *a încerca* măcar primenirea mundană, detronînd «falsele temeiuri» şi întorcîndu-ne, smerit, la inefabilul dumnezeiesc al temeiurilor creştine. Un neam glăsuind printr-o generație. O generație înveşnicită prin Cuvînt".

Dincolo de radiografia liricii închisorilor şi de cadrul istoric imediat care a generat-o, autoarea are meritul unei contextualizări mai largi (a se vedea capitolele „Profilul unei generații" şi „Tradiție şi temeiuri"), care înlesneşte înțelegerea istorică şi paideică a fenomenului în continuitatea idealurilor şi angajării național-creştine a tinerimii intelectuale din interbelicul românesc, inclusiv a complexei aventuri legionare[7]. Lirica închisorilor, însumînd sute şi poate mii de experiențe creatoare mai mult sau mai puțin durabile sub aspect strict estetic, a avut doi piloni indiscutabili: Nichifor Crainic (mentorul curentului gândirist[8]) şi Radu Gyr („bardul" Legiunii[9]), care sînt şi autorii cei mai citați în economia studiului (alături de mai tînărul Demostene Andronescu[10], pentru care autoarea manifestă o aplecare aparte şi din care împrumută şi *motto*-ul volumului: *Aici se odihneşte un biet nebun ce-n stele/ A vrut să care lumea şi-a risipit cu lancea/ Cetățile de nouri şi umbrele din ele,/ Sfruntînd înțelepciunea cuminților din Mancha* – „Epitaf pe mormîntul lui Don Quijote"[11]).

Rămîne de sperat că vocea doamnei Marieii-Rodica Trosca nu va fi doar încă „un strigăt în pustiu", ci că inimoasa sa pledoarie va aduce un plus de interes şi sensibilizare a generațiilor mai noi față de zestrea de mucenicie creatoare a unui trecut recent căruia i-am rămas pînă astăzi în cele mai multe privințe datori.

[7] În temnițele comuniste, mai numeroşi chiar decît membrii propriu-zişi ai Mişcării (mulți dintre aceştia fiind decimați în prigoane, iar şi mai mulți ajunşi în exil) au fost membrii tineri şi foarte tineri ai Frăției de Cruce – marea anticameră educațională a Legiunii.

[8] *Gândirea* a apărut între 1921 şi 1944, dar linia ortodoxistă i-a fost imprimată de Nichifor Crainic după 1926.

[9] Autor, între altele, al versurilor imnului *Sfîntă tinerețe legionară*.

[10] Cf. *Peisaj lăuntric (Poezii)*, Editura Puncte Cardinale, Sibiu, 1995, dar mai ales *Reeducarea de la Aiud. Peisaj lăuntric. Memorii şi versuri din închisoare*, Editura Christiana, Bucureşti, 2009 (din păcate, autoarea n-a putut valorifica acest din urmă volum, apărut după ce-şi redactase lucrarea).

[11] Este emoționantă, ca reverență sinceră şi mărturisitoare față de supraviețuitorii „infernului roşu" al spațiului concentraționar, şi dedicația din fruntea volumului: „Vouă, celor ce mi-ați binecuvîntat viața, ai Cerului deja, ai Pămîntului încă, dragoste, recunoştință, iertare şi... niciodată uitare!".

Mitologiile Occidentului

Constantin Mihai

Suntem de acord că Europa se fundează pe nucleul indelebil al creştinismului, drept model al structurării sale interne. În pofida agnosticismului existent astăzi în Occident, în pofida tentativei actuale de a nega fundamentele creştine ale construcţiei europene, este de domeniul evidenţei faptul că organismul spiritual al Europei, cel al creştinismului, este preeminent.

Chiar dacă profesorul Claude-Gilbert Dubois, un remarcabil specialist în Renaştere, Montaigne şi Baroc, nu pleacă, în demonstraţia cărţii sale *Mythologies de l'Occident. Les bases religieuses de la culture occidentale* (Paris, Ellipses, 2007, 522p.), de la presupoziţia strict creştină a construcţiei europene, el stabileşte totuşi drept punct de reper *bazele religioase ale culturii occidentale*. Autorul încearcă să deceleze fundamentele religioase ale culturii occidentale pornind de la miturile fondatoare şi de la cele de formare sau de la *miturile identitare*, văzute ca modele şi idealuri ale omenirii.

În capitolul introductiv, Claude-Gilbert Dubois se opreşte asupra problematicii *stratificării culturale ale imaginarului occidental*. Occidentul nu este perceput din punct de vedere geografic, ci cultural, ca un fel de *du-te – vino* ce constituie aspectul cultural al lumii denumite Apus. Există o identitate culturală occidentală de origine europeană care se sprijină pe un imaginar istoric. Mitul european se defineşte de asemenea în raport cu visul american, această pereche formând ceea ce numim cultură occidentală. Originalitatea teoriei autorului rezidă în revelarea *armoniei*, şi nu a unităţii, potrivit prejudecăţilor, drept caracteristică a culturii occidentale.

Dintre *miturile fondatoare*, Claude-Gilbert Dubois se axează pe *miturile cosmogonice: de la Geneză la Big Bang; miturile antropogonice şi miturile politico-lingvistice: de la Turnul Babel la mondializarea lingvistică*. Miturile cosmogonice se pretează mai multor hermeneutici: fie Cosmosul este creaţia unui Dumnezeu invizibil şi transcendent, fie „există o inteligenţă internă, imanentă materiei care progresează în dezvoltarea sa sau materia a cărei viziune actuală este infinit mai bogată şi complexă decât în timpul materialismului originar" (p.64). De altfel, aceste două teorii se bazează pe o flagrantă confuzie între ştiinţă şi credinţă sau între raţiune şi credinţă. Instrumentarul ştiinţific devine inoperabil atunci când avem de-a face cu o realitate invizibilă care are propriile reguli de funcţionare – credinţa ca *modus vivendi*. Miturile antropogonice destructurează creaţia divină de elementul său central, omul, proiectându-l într-un solipsism specific. Turnul Babel ca expresie a miturilor politico-lingvistice, nu este un blestem „legat de diversitatea idiomurilor şi de dificultăţile unei comunicări transversale" (p.135), ci o binecuvântare care constă „în darul făcut comunicării". Argumentarea autorului este solidă întrucât este vorba de o relaţie de consubstanţialitate între identitate şi alteritate, pe un plan simbolic pro-

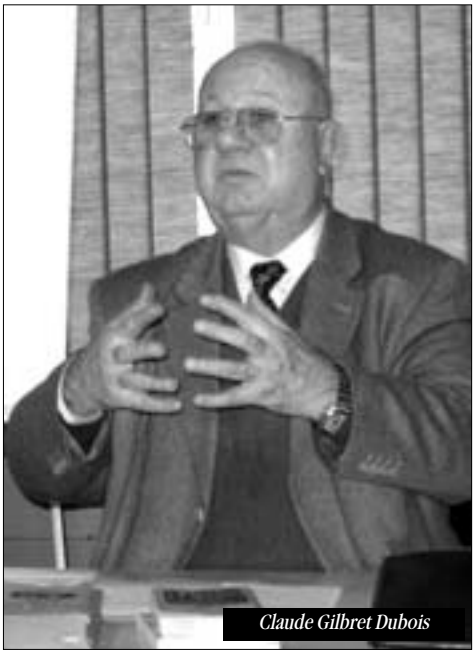

Claude Gilbret Dubois

fund. În privința *miturilor identitare,* Claude-Gilbert Dubois își concentrează atenția pe două modele antice: Oedip şi Eros. Dacă Oedip încarnează omul obişnuit, autorul urmăreşte metamorfozele lui Eros în cultura occidentală, de-a lungul manifestărilor sale literare şi artistice. Istoria lui Eros se leagă de ideea pe care ne-o construim despre Celălalt.

Precum *modelele şi idealurile omenirii*, autorul pune accentul pe arhetipul creştinismului: *Iisus, Dumnezeu creează omul.* Cristologia este prezentă prin promovarea unui model autentic de viață. Învierea lui Hristos reprezintă fundamentul creştinismului; „Iisus devenit Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Dumnezeu însuşi, este la originea civilizației creştine, cu armătura sa de credințe, circumscrisă în dogme şi organizată ca doctrină, cu riturile şi liturghia sa, cu preoții şi credincioşii săi, cu interferențele sale asupra ierarhizării societății, a legislației, a obiceiurilor şi a folosirii codificate a timpului" (p.275). Claude-Gilbert Dubois prezintă de asemenea *două contra modele: Iuda şi Satana*; autorul ne introduce, de asemenea, în dosarul complex al anticristologiei, insistând asupra transformărilor diavolului. Nu se poate concepe creştinismul fără prezența Antihristului. Numai prin efortul permanent, prin lupta sa contra celui necurat, omul îşi câştigă mântuirea. Negarea Antihristului, potrivit anumitor erezii, duce invariabil la inutilitatea creştinismului.

Arhetipurile feminității sunt tot atâtea variații teologice cu privire la devenirea creştinismului. Pornind de la Eva, prototipul omului decăzut, trecând prin Esther şi Iudith, ca întrupări ale rezistenței şi ale eliberării unui popor supus la numeroase vexațiuni, şi până la Prea Curata Născătoare de Dumnezeu, Fecioara Maria, autorul reconfigurează traseul feminin în interiorul creştinismului. Claude-Gilbert Dubois reuşeşte să sublinieze faptul că Fecioara Maria nu este comântuitoare, ci moderatoare pentru întreaga omenire, în ceea ce priveşte raportul său cu Dumnezeu. Spre deosebire de poziția catolică a Imaculatei concepții potrivit căreia Fecioara Maria a fost protejată de păcatul originar – dogmă definită de Papa Pius al IX-lea, prin Bula *Ineffabilis* –, fiind proclamată co-mântuitoare,

poziția Bisericii Ortodoxe este una firească: Fecioara Maria este un model de trăire creştină, care a dat naştere lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, ea având un rol esențial în Biserică, precum Apostolii şi Sfinții Părinți, acela de mediatoare, şi nu de co-mântuitoare, între om şi Dumnezeu.

Ultima parte a lucrării este consacrată *modernității şi mitologiilor speranței.* Autorul discută problematica fondării valorilor modernității, milenarismul, precum şi utopiile şi antiutopiile moderne. Există o parte critică care repune în discuție importanța mitologiei moderne, impactul mondializării ca o nouă formă de uniformizare şi alienare. Autorul ar fi putut lărgi această parte, printr-o analiză aprofundată asupra mitologiei mondializării ca o prelungire a utopiei comuniste.

Utilizând o bibliografie compozită, Claude-Gilbert Dubois ne propune, dintr-o perspectivă plurală a istoriei culturale, o lectură incitantă şi reflexivă asupra mitologiilor Occidentului. Scris într-un stil rafinat, coerent şi bine argumentat, acest volum reconfigurează marile axe ale culturii europene, impregnate de inflexiunile religioase. De fapt, miza acestei lucrări rămâne tocmai valorificarea acestui tip de civilizație, plecând de la fundamentul său religios al cărui primat este reprezentat de creştinism.

Vasile Paraschiv: în numele victimelor comunismului

Vasile Paraschiv, Strigăt pentru adevăr şi libertate. Scrisori adresate poporului român pentru trezirea şi redeşteptarea neamului*, Ed. ziarului Timişoara, Timişoara, 2009, 174 p. (cu un cuvânt de încheiere de Petru Vasile Tomoioagă)*

Mircea Stănescu

Cartea de față reprezintă o colecție de luări de poziție privitoare la modul în care se înfăptuiesc în România justiția şi memoria comunismului. Mijloacele alese sunt scrisoarea deschisă şi apelul, tipice pentru disidența est-europeană, al cărei reprezentant de seamă este muncitorul Vasile Paraschiv. Autorul o spune în felul său simplu şi direct: „eu aşa sunt obişnuit să spun oamenilor adevărul, în față şi în mod corect, căci pentru dreptate şi adevăr am luptat eu înainte de Revoluție." (p. 78)

Anchetat şi torturat de Securitate pentru solidarizarea cu Paul Goma, inițiatorul *Mişcării pentru drepturile omului din România anilor 1977*, anchetat, internat de mai multe ori în azile psihiatrice, torturat, dat afară din serviciu pentru că l-a interpelat pe Ceauşescu cu privire la drepturi-

Vasile Paraschiv şi Traian Băsescu

le muncitorilor şi pentru că, aflat la Paris, a denunțat teroarea comunistă, Vasile Paraschiv nu este un „erou", ci un om normal în vremuri anormale, fie că vorbim de comunism, fie de postcomunism. Ca şi Paul Goma ori Doina Cornea, el este vocea autorizată să vorbească în numele victimelor.

În cartea de față autorul îi interpelează pe intelectuali, pe ziarişti, îşi exprimă opinia despre politicile politicienilor de după 1989 ori despre cele ale puternicilor zilei, fie că este vorba de Ion Iliescu, Adrian Năstase, Emil Constantinescu, Călin Popescu Tăriceanu sau Traian Băsescu. Rezultatul este un denunț al acțiunilor şi inacțiunilor privitoare la gestionarea moştenirii regimului comunist.

Iată un exemplu referitor la fondatoarea Memorialului de la Sighet: „Ați făcut doamnă Ana Blandiana, un lucru minunat pentru țara şi poporul nostru. Însă doamna Ana Blandiana, am o nelămurire, nu-nțeleg de ce v-ați plafonat doar la a «arăta» publicului crimele şi nelegiuirile Partidului Comunist şi niciodată nu ați cerut, în funcția oficială ce o aveți, pedepsirea criminalilor, tragerea lor la răspundere în fața justiției sau cel puțin să părăsească scena politică a României, să fie dați afară din parlamentul României, din guvern, de la preşedinție şi mai ales din justiție, toți foştii membri ai Partidului Comunist Român. Cel puțin să nu mai poată fi aleşi în viitor în organismele statului democrat, pentru că ei au distrus şi au desființat statul democrat în România în 1945. De ce nu ați luat atitudine hotărâtă împotriva acestor criminali şi i-ați tolerat până în ziua de azi, i-ați «iertat»?" (p. 61) Şi Paraschiv nu se fereşte să ducă analiza până la ultimele sale consecințe: „Recunoaştem sau nu recunoaştem, asta înseamnă, în mod practic, o politică de solidaritate tacită cu cauza şi interesele lor." (p. 62)

Un leitmotiv străbate cartea: înfăptuirea justiției prin pedepsirea celor care, în funcțiile avute în statul comunist, au făcut crime şi nelegiuiri, au distrus destine, au mutilat vieți. Astfel, deşi aceştia nu reprezintă destinatarii privilegiați ai mesajelor lui Paraschiv, autorul li se adresează şi lor: „dumneavoastră, domnilor comunişti, vă cer să vă declarați mulțumiți pentru un moment, doar cu atât, să vă încadrați în muncă şi să vă câştigați existența muncind cinstit, cu gura închisă şi cu privirea în pământ, aşa cum voi neați obligat pe noi, toți cetățenii țării, să muncim şi să trăim 45 de ani până la Revoluție." (p. 12) Trecutul personal este foarte important pentru Paraschiv, căci a fi fost membru al Partidului Comunist – fără să fi renunțat la acea calitate sau să o fi denunțat – te face dator față de o ideologie, de anumite structuri, trimite la un mod de gândire şi o manieră prin care se perpetuează complicități. Dacă comunismul este un regim politic ilegitim şi criminal, atunci membrii de partid au fost aderenți ai unei organizații ilegitime şi criminale. Şi tocmai de aceea acțiunea civică, acțiunea politică, trebuie să aibă în vedere înlocuirea „moralei comuniste" cu moralitatea publică, de sorginte creştină, restabilirea valorilor de bine, adevăr şi dreptate, sau, pe scurt, a binelui public. În modul de a vedea lucrurile al autorului, individualitățile sunt cele care, prin efort şi exemplu personal, angajament moral, civic şi politic, pot schimba lucrurile în direcția dorită. Tocmai de aceea el se adresează intelectualilor în cuvinte sugestive precum următoarele: „ce ne facem noi, că[ci] cu o floare sau chiar două, nu putem să facem primăvară? Şi noi asta vrem, să aducem primăvara politică mai devreme în țara noastră, pentru că ne-am săturat după optsprezece ani de zile fără soare şi nopți fără stele." (p. 63) Şi tot de aceea el îi chestionează pe intelectualii de frunte ai României precum: Gabriel Liiceanu, Vladimir Tismăneanu sau Horia-Roman Patapievici: „cum să fac eu ca să aflu un răspuns la toate aceste întrebări?" (64) Cum să facem dară cu toții ca în țara aceasta justiția să se întroneze, iar crimele şi criminalii comunismului să fie pedepsiți?

În numele victimelor, neobositul luptător Vasile Paraschiv aşteaptă în continuare faptele-răspuns la toate aceste întrebări.

Critica acidă la adresa unor persoane din spațiul public, cu nume şi cu fapte (fie că cititorul o va împărtăşi ori nu) este a unui om bun, blând, blajin, cinstit, străin de goana după interese materiale, funcții şi onoruri, animat de autentica iubire față de țara şi societatea în care i-a fost dat să se nască şi a ales să trăiască.

Alexandru Mihăilă – între magie şi iubire

Viorel Patrichi

Romanul lui Alexandru Mihăilă *Sărută-mă, singurătate* este cartea unor iubiri sub imperiul magiei. Autorul elaborează practic firul epic din poemul „Şalul negru" al lui Aleksandr Puşkin, care fusese surghiunit la Chişinău. Acolo, poetul rus a descoperit un cântec popular despre blestemul iubirii trădate şi pedepsite prin moarte. Eroul lui Alexandru Mihăilă merge însă mai departe şi găseşte ieşirea din blestem pentru familia Vuza. Autorul evocă recurenţa blestemului iubirii în viaţa sentimentală a bărbaţilor din această veche familie boierească din Moldova istorică.

Vuza cel Mare, polcovnic în armata rusă, se îndrăgosteşte de o grecoaică focoasă, care îl trădează însă cu un armean. Prevenit de „un jidov mârşav" (apud Costache Negruzzi) că este înşelat, el îi ucide pe amândoi, în timp ce slujnica ţigancă a grecoaicei îi aruncă boierului în faţă blestemul nefericirii şi al singurătăţii din tată-n fiu. Aici s-a oprit Puşkin, nu a vrut sau nu a ştiut să meargă mai departe.

Alexandru Mihăilă dezvoltă drama de familie în mai multe ipostaze sentimentale. "Strămoşul ăsta al meu era polcovnic în armata generalului rus Rumeanţev, cel care-i învinsese pe turci la Chilia. De acolo, din acel loc, a început totul. S-a întâmplat ca el să se afle în dragoste cu o grecoaică tânără şi frumoasă ca o zână. Şi, în ceasul în care a descoperit că ea îl înşela cu un armean, s-a repezit la casa ibovnicei şi a ucis-o. De fapt, i-a măcelărit pe amândoi. Înainte de a-şi da sufletul, fata l-a blestemat, trimiţând un blestem de dragoste, singurătate şi moarte peste tot neamul Vuzeştilor. Roaba ţigancă, aflată în casă, a început să strige cuvinte neînţelese şi, smulgându-şi părul din cap, acolo pe loc, a făcut farmecele, întărind blestemul".

Toţi Vuzeştii vor trăi cumplite deziluzii din dragoste. Prilej pentru autor să treacă în revistă aproape două sute de ani de istorie a românilor - de la 1841 şi până la bombardarea Belgradului de către americani, în 1999. Blestemul se repetă implacabil şi devine mai devastator în momente de mare tensiune social-politică: revoluţia de la 1848 din Iaşi, îngropată în ridicol prin trădarea unei femei care l-a înşelat concomitent pe ofiţerul Scarlat Vuza; tentativa de comunizare a României prin rebeliunea bolşevică din 1917, când tânărul Tiberiu Vuza află că frumoasa lui, Vera, îl iubea mai mult pe Lenin, decât pe el; războiul de pe Nistru din 1992 dintre basarabeni şi trupele imperiale ale Rusiei şi până la demonstraţia de forţă a americanilor asupra sîrbilor din 1999. Astfel, blestemul iubirii şi al singurătăţii ajunge până la Costin Vuza, un reporter de front din Bucureşti. Ziaristul, trădat de iubita lui din Iaşi, se

aruncă printre bombele americanilor, dornic să încheie conturile cu viața. Costin accede însă la iubirea divină, revelată prin iertare, prin sublimarea suferinței provocate de patima trecătoare trădată. Prin suferință, îşi cucereşte liniştea sufletească şi vraja blestemului asupra Vuzeştilor se rupe.

"Am ieşit din istoria Vuzeştilor, dar nici povestea mea nu e mai frumoasă căci, asemeni lor, n-am ştiut să iert. Acum înțeleg că sângele lor răzbunător a dus mai departe pedeapsa, din generație în generație, alegând clocotul urii, în locul simplei iertări care ar fi stins pentru totdeauna blestemul".

Spuneam că distingem aici o succesiune de avataruri sentimentale, care dezleagă magia din „Şalul negru". Autorul este un cunoscător subtil al modelelor din marea literatură universală a iubirii. El topeşte în romanul lui esențe tari şi vechi: Sulamita, Melisende, Dulcineea, trubadurul Jaufré Rudel, încheind empatic cu euforia platonică a lui Don Quijote. De la farmecul frust al imaginilor vizuale, tactile chiar, din „Cântarea cântărilor", până la frenezia trubadurilor medievali. De aici şi senzația de mare densitate a lecturii. Nu lipsesc nici miresmele epocii Ienăchiță Văcărescu-Costache Conachi fiindcă poeții-boieri puneau fără sfială pe hârtie tot ce simțeau, deşi nu aveau totdeauna mijloace expresive şi nu le ajungeau cuvintele să-şi transpună „of-urile". Chiar dacă poezia lor ne pare vetustă astăzi, Alexandru Mihăilă ne liniştește indirect că trăirile acelor bărbați sentimentali rămân autentice tocmai prin puterea asumării unor revelații lirice intime, o floare rară în literatura contemporană. Ironia subțire străbate străveziu şi din versurile citate de autor: "Amăgit de jurământuri, cinste, dragoste ți-am dat/ Azi răpus de suferință, stau deoparte înşălat". Sau şi mai evident: "Zilele vieții mele ție astăzi le jărtfesc/ Hotărăşte a me stăpână rob să-ți fiu, să te iubesc./ Mă cutremur, stau deoparte, strig la cer, nu mă lăsa,/ Nimene nu mă agiută, făr' decât ființa ta." Era un mod de a iubi atunci, cu sfâşieri lăuntrice. O fetişcană din Bârlad i-a sucit mințile vornicului Todiraşu Vuza, vinde casa dăruită de boier şi fuge cu un ofițer. Amorezul bătrân priveşte când la icoana lui Hristos, când la Cel-de-pe-Comoară de pe cartea Sfântului Haralambie şi ar fi în stare să facă pactul cu Necuratu, numai să-i aducă ibovnica înapoi: "Îi stătea hohotul de plâns în gât şi săruta icoana, umplând-o de lacrimi şi de bale. Nu mai simțea nici o frică şi nici nu-şi mai afla sufletul muncit de căință. Apoi, aplecându-se gemând din încheieturi, trăgea cu ochiul la diavolul de pe coperta cărții, rugându-l cu durere: "Dă-mi-o înapoi! Ştiu că e în puterea ta. Pe tine nu te-a vândut nimeni, n-ai de ce fi viclean cu mine. Dă-mi-o înapoi şi mă

lepăd de Cel de Sus!" Dar nu-i venea nici un semn. Deasupra licărea luminița din candelă, aruncând străluciri pe chipul lui Iisus".

„E un blestem de dragoste şi singurătate, prințule", îi spune țiganca Zamfira lui Costin Vuza, pe malul Nistrului. Sau poate nu i-a spus eroului nimeni niciodată aşa ceva şi totul este creația mâniei după trădarea Augustei. Fata necredincioasă este frumoasă şi zveltă, mlădioasă „ca un hlandan". Este cea mai frustă comparație pe care am găsit-o în literatura modernă pentru o femeie tânără: hlandanul (cânepa de sămânță) este viguros, unduios şi suplu, semnifică viața cea mai puternică şi mereu biruitoare prin verdele lui întunecat, este amețitor şi dulce oniric prin aromele sălbatice, pe care le degajă. Fiindcă iubirea-patimă tulbură ca un drog. Bărbatul-fiară percepe femeia iubită cu toate simțurile, mai ales prin miros, nu doar prin reprezentare şi imaginație, care întregesc un chip ideal în mintea lui. Cine nu a visat în adolescență pe o chită de hlandani tăiați nu pricepe uşor ce spun eu aici.

"La şalul cel negru mă uit în tăcere/ Şi sufletu-mi rece e nemângăiat". Aşa traduce Costache Negruzzi. Puşkin spune însă mai mult: „Gliaju, kak bezumnîi, na ciornuiu şali,/ I hladnuiu duşu terzaet peciali". Ceea ce ar suna cam aşa mai pe româneşte: „Privesc, ca nebun, la şalul cel negru/ Şi tristețea îmi chinuie sufletul rece". Alexandru Mihăilă este mult mai aproape de atmosfera creată de poetul rus, dar eroul lui se salvează prin credință şi iertare.

Pentru Puşkin, drama din „Şalul negru" este doar o poveste exotică. De altfel, Basarabia i-a lăsat un gust cumplit, ceea ce se vede în versurile scrise în perioada surghiunului: „Adio, Chişinău jegos", „O, Chişinău, tu urbe-ntunecată", „Blestemată urbe Chişinău. Limba obosi-va să te certe", „Țiganii-n gloată zgomotoasă/ Prin Basarabia pribegesc", „În Moldova țiganii alcătuiesc o mare parte a populației", „Moldovenii cei adormiți", „Greoiul moldovan", „Mă bălăcesc în glodul moldovenesc", „Aici la noi e moldovanno şi grețos". După cum se vede, eritreeanul Puşkin nu a înțeles mai nimic despre români. Chiar dacă starea de spirit pe care o trăieşte e asemănătoare, Ovidiu a priceput mai mult despre dacii din Tomis, unde fusese exilat în alt mileniu.

Costin Vuza învață să ierte până şi trădarea cea mai abjectă şi ajunge astfel să trăiască misterul iubirii divine. Fiul risipitor s-a întors şi în cerul lui este sărbătoare lină. "Eu, fiul risipitor, care a rătăcit calea blândeții şi a iubirii aproapelui! Nu mă aştept ca tatăl să cadă cu milă pe grumazul meu şi să mă sărute, şi nici să înjunghie vițelul cel îngrăşat. M-am întors flămând şi însetat, dar m-am înfățişat la sărbătoarea întâlnirii cu o inimă plină de ură. Cu ea am vrut să-mi luminez răspântiile din drumul către Dumnezeu". Şi mărturisirea merge mai departe: "Voi aştepta resemnat şi mut, în ceasuri lungi şi amare, împlinirea voii cereşti. Şi voi fi singur. Sărută-mă, singurătate! Cum mai pot nădăjdui că voi fi primit, eu, cel din ceasul al unsprezecilea, la fel ca lucrătorul primului ceas? Cum?"

În evocarea războiului, se remarcă talentul reporterului de front. "Spre şesuri, bezna se însângerează brusc, un snop de trasoare țâşneşte dintr-un fagure de foc. O explozie depărtată, cu vuiet sinistru, călătoreşte încă pe sub umbrele nopții, trecând prin creier, prin gânduri, prin ochi, prin mâini."

Dacă pentru românii din Basarabia, scriitorul manifestă o afecțiune constantă, pe fondul unei exasperări provocate de răul istoric, sîrbii l-au cucerit însă prin puterea lor de sacrificiu. Ei sunt totuşi singurul popor din Europa, care chiar s-au bătut pentru neatârnarea lor cu toate imperiile: şi cu turcii, şi cu nemții, şi cu ruşii, şi cu americanii: "Dacă Dumnezeu mi-ar mai da o dată drumul pe pământ, l-aş ruga: Fămă, Doamne, sîrb, ca să rămân liber! (...) Văzusem şi citisem pe zidurile din Belgrad: Serbia până-n cosmos! Serbia până la stele! Sub coviltirul sinistru al morții, spiritul eroic al acestui neam, greu de istorie şi de jertfe, se afirmă cu pătrundere adâncă şi religioasă în fiecare sîrb".

Atunci când îți place o carte, te bate iluzia că puteai s-o scrii şi tu. Romanul lui Alexandru Mihăilă reflectă însă o vastă experiență de viață, o amplă documentare, spirit de sinteză şi, nu în ultimul rând, multă sensibilitate. De aceea, am admis, în cele din urmă, că nu puteam să scriu *Sărută-mă, singurătate...*

Reacționarismul unui spirit intolerant cu vremurile.

Evola şi ale sale „Orientări“

Dragoș Moldoveanu

Himera revirimentului postbelic, deşi contagioasă, nu a contaminat spiritele încă treze care priveau cu circumspecție şi dezolare transformările care aveau loc sub proprii ochi. „Ne aflăm astăzi (n.r. – în 1950) în mijlocul unei lumi de ruine. Şi problema pe care trebuie să ne-o punem este aceasta: mai există încă oameni rămaşi în picioare în mijlocul acestor ruine? Şi ce trebuie, ce pot ei să mai facă?”[1], scria Julius Evola, una dintre conştiințele reluctante pauperizării spirituale şi decadenței caracteristice epocii imediat postbelice.

În 1950, sub îngrijirea grupului revistei *Imperium*, Evola publică prima ediție a *Orientamenti* („Orientări”), o broşură politico-doctrinară reacționară în 11 puncte, destinată tineretului, precum şi tuturor celor care ripostează față de „prezentul dominat de civilizația tehnică şi de primatul economic”[2]. Percutant şi combativ la adresa deşănțării societății de consum, „în care asistăm la o degradare a caracterului şi a oricărei autentice demnități, la prioritatea celor mai josnice interese, la supraviețuirea de azi pe mâine”[3], filozoful italian pledează pentru formarea unei „alianțe de forțe”, canalizate pe contracararea regimurilor politice şi societale succesoare ale Revoluției Franceze. În acest marasm al valorilor, împotriva fariseismului egalitar care se extindea ca o tumoare, fără a masca aversiunea față de primatul cantității în detrimentul calității şi față de materialismul recrudescent, Evola contrapune stilul „celui care se menține pe poziții de fidelitate față de sine însuşi şi față de o idee, într-o demnă intensitate, într-o repulsie față de orice compromis, într-o angajare totală care trebuie să se manifeste nu doar în lupta politică, ci în orice expresie a existenței”[4]. Gherila evoliană anti-liberală şi anti-socialistă se datorează procesului de declin care îşi are obârşia în disoluția tradiției, nerecunoaşterea autorității şi a ierarhiei, denaturarea funcției individului în societate. În apărarea propriilor idei, Julius Evola îndeamnă la conştientizarea flagelului şi la intransigență – „a face concesii azi înseamnă a te condamna şi a fi cu totul doborât mâine”[5].

Evola consideră Uniunea Sovietică şi Statele Unite drept „gheare ale aceluiaşi cleşte în curs de a se strânge definitiv în jurul Europei”[6], distincția dintre cele două mega-puteri fiind mai degrabă de metodă, decât de principiu. Dacă socialismul lui Lenin şi al moştenitorilor săi presupune coerciție fizică şi nivelarea gândirii, occidentalismul american înseamnă consumerism, goană după bogății materiale şi o libertate de expresie iluzorie. Potrivit autorului „Orientărilor”, americanismul prezintă un potențial de risc mai mare decât comunismul, pentru că este „un soi de cal troian”. Aceasta se datorează acțiunii subtile şi insidioase de infiltrare şi redefinire a concepților şi valorilor pe care o practică americanismul, în comparație cu manifestările în acest sens ale sovietismului care sunt cât se poate de evidente,

[1] Julius EVOLA, *Oamenii şi ruinele. Orientări*, traducere de Mariana Adameşteanu şi Mihaela Manea-Busuioc, editura ANTET XX PRESS, Filipeştii de Târg, p. 314.

[2] Michele PROSPERO, *Gândirea politică de dreapta*, traducere de Antonela Ioniță, editura SAMIZDAT, 2007, p. 96.

[3] Julius EVOLA, *idem*.

[4] *Ibid*., p. 316.

[5] *Ibid*., p. 319.

[6] *Ibid*., p. 320.

Julius Evola

dând posibilitatea, astfel, a apariției unor reacții şi rezistențe. *Demonia economiei* şi *proletarizarea ideologică* vor fi subminate, în accepțiunea lui Evola, de „spiritul de responsabilitate, energie şi competență al celui care conduce, îmbinat cu solidaritatea şi fidelitatea forțelor muncitoare unite în jurul lui în acțiunea comună”[7]. În acest sens, ideea corporativă în economie este cea mai apropiată de şablonul gândirii evoliene. Materialismului economic, darwinismului, psihanalizei şi altor „focare de infecție”, Evola le contrapune idealul omului dedicat principiilor superioare, unui mod de cunoaştere autentică, unui echilibru al facultăților care îl determină să rămână „conştient, autonom şi suveran”[8]. O viziune eroică şi aristocratică a existenței presupune *ipso facto* toleranță zero față de orice demagogie, mediocritate şi idolatrie a noilor stiluri de viață corupte şi triviale.

Nici monarhia, şi nici republica nu constituie în sine alternative viabile ca regimuri de guvernare; în timp ce ideea de patrie intră în desuetudine în aceste momente epocale în care asistăm la construirea blocurilor supranaționale, precum şi la necesitatea descoperirii unui principiu unificator aparte de particularismul inerent fiecărui pământ. Evola este reluctant atât statului laic, cât şi statului clerical, dar acceptă necesitatea factorului religios „ca fundal pentru o adevărată concepție eroică a vieții”[9]. Sacralitatea unei existențe mai presus de cea pământeană conferă posesorului acestor convingeri un dinamism exemplar şi o forță imbatabilă.

Pentru a neutraliza şi eradica subversiunea modernă şi ale sale chipuri schimonosite liberale şi socialiste, Julius Evola, acest „maestru al tradiției”[10], a oferit generației postbelice o seamă de *orientări* pe care autorul însuşi le consideră „esențiale” în contextul noilor provocări extrem de tentante şi anevoios de evitat. Vitalitatea acestei scrieri se datorează nu mai puțin idealului formării unei noi elite care, prin abnegație, putere de sacrificiu şi responsabilitate, să ofere o direcție „omului rămas în picioare între ruine”[11]...

Concepțiile împotriva curentului şi opțiunea radical tradiționalistă a lui Julius Evola au constituit argumente suficiente pentru adversarii săi. La mai puțin de 1 an de la apariția „Orientărilor”, în primăvara anului 1951, Evola este arestat şi întemnițat, fiind acuzat de angajare în lupta politică de partea unor grupări de inspirație fascistă, *Fasci di Azione Rivoluzionaria* şi *Legione Nera*. Achitat din lipsă de probe, la sfârşitul aceluiaşi an, Evola îşi continuă lupta în plan intelectual şi cultural. De această dată, cu mai mult aplomb...

[7] *Ibid.*, p. 323.
[8] *Ibid.*, p. 329.
[9] *Ibid.*, p. 331.
[10] Michele PROSPERO, *idem.*
[11] Julius EVOLA, *op. cit.*, p. 333.

Centenar Dan Vizanty (2)

10 iunie 1944. O palmă usturătoare dată de români aviației americane

Daniel Focșa

Ziua de glorie a căpitanului Dan Vizanty, dar şi a Grupului 6 Vânătoare pe care îl comanda şi, de ce nu, a avionului românesc IAR 80 a fost, fără nicio îndoială, 10 iunie 1944. Printr-o conjunctură favorabilă, "printr-un miracol" ar zice Vizanty, într-o bătălie aeriană deasupra Bucureştiului, vânătorii români aveau să dea o lovitură şi totodată o lecție americanilor, pe care aceştia n-au putut-o uita.

Bombardamentele regulate ale americanilor (ziua) şi ale englezilor (noaptea) începuseră, după cum am arătat, încă de la 4 aprilie. Superiori tehnic şi numeric, aliații anglo-americani erau totuşi jenați în raidurile pe care le efectuau de artileria noastră antiaeriană, precum şi de aviația română de vânătoare, care ripostau cu tenacitate. În scopul anihilării acesteia din urmă, printr-o lovitură dată prin surprindere, Forța a 15-a Americană de la Foggia a decis efectuarea unui raid la joasă înălțime, care să suprindă aparatele noastre la sol şi să le distrugă. Iată cum descrie locotenentul american Armour Miller din 1FG (vânătoare) felul în care a fost plănuită această misiune: "La sfârşitul lunii mai a fost conceput un plan de atac la joasă înălțime asupra rafinăriei Româno-Americană, care scăpase de fiecare dată neatinsă în raidurile de altitudine executate cu bombardierele B-17 şi B-24. În plan se prevedea că apărarea germană, luată prin surprindere, nu va avea timp pentru a acoperi obiectivul cu ceață artificială". Americanii au subestimat însă stațiile radar Freya şi Wurzburg, greşeală fatală, după cum vom vedea. La acea dată, pe teritoriul românesc se găseau amplasate nu mai puțin de 18 stații de radiolocație Wurzburg româneşti (dintre care 8 la Bucureşti) şi 24 germane.

La ora 5.05 dimineața, în ziua de 10 iunie, două grupuri americane decolează din Italia, de la Foggia (mai precis, 82 FG de la Vincenzo şi 1 FG de la Salsola), cu direcția Bucureşti – Ploieşti. Cele două grupuri se vor întâlni în aer la ora 5,40, survolând ulterior Adriatica şi Jugoslavia, pentru a ajunge deasupra României. Ambele erau înzestrate cu aparate P-38 Lightning: 1 FG, cu circa 100 de avioane, avea misiune de însoțire şi de atac la sol a aerodroamelor româneşti din zona Bucureştiului, iar 82 FG, tot cu aparate Lightning, încărcate cu câte o bombă de 445 kg, cu rezervoare suplimentare cu o capacitate de 1200 de litri, tre-

buiau să bombardeze zona Ploieşti, urmând ca după aruncarea bombelor să acţioneze tot ca aparate de vânătoare.

Câteva date tehnice despre acest avion, de un tip special, deosebit de eficace, superior din multe puncte de vedere IAR-ului 80 românesc.

Avionul american de vânătoare Lockheed P-38 Lightning, care intrase în serviciu din 1941, era un bimotor bifuzelat, între cele două fuselaje aflându-se carlinga pilotului. Aparat modern şi redutabil, monoloc, monoplan cu aripa joasă, tren escamotabil, era dotat cu două motoare Allison cu 12 cilindri în linie, putând dezvolta 1600 CP fiecare. Foarte bine înarmat, dispunea de un tun de 20 mm şi patru mitraliere, armamentul aflându-se amplasat în partea centrală a aparatului (în "nas"). Atingea o viteză maximă de 665 km/oră, putea urca la 6095 metri în 7 minute, plafonul maxim fiind de 13.410 m, iar raza de acţiune de 4184 km.

Aşadar, o formaţie de 250 de astfel de aparate de vânătoare decolaseră de la Foggia la primele ore ale dimineţii şi se îndreptau spre ţara noastră. La Foggia, lt-col. Benjamin Mason, comandantul grupului 82 FG le făcuse piloţilor următorul instructaj:

"Veţi bombarda în picaj Ploieştiul, care este centrul industriei petroliere româneşti. Obiectivul principal este distrugerea rafinăriei Româno-Americane. Mai mulţi piloţi din 82 FG au participat la misiuni deasupra României, asigurând protecţia avioanelor de bombardament B-24 Liberator. Astăzi, veţi fi pe post de bombardieri şi surpriza este totul. Ea vă asigură succesul misiunii".

În ceea ce-l priveşte pe slt. Harry Noone, acesta povesteşte că, înainte de misiune, căpitanul Kevin Jackson le dăduse piloţilor asigurări liniştitoare: vor distruge aerodromurile şi avioanele inamice de la prima trecere, nu vor avea a se teme de vânătoarea română, care este ca şi inexistentă, singurul pericol fiind artileria antiaeriană, la care trebuie să fie atenţi.

Iată cum povesteşte începutul acestui raid un alt participant american, lt. Herbert „Stub" Hatch, comandant al grupului „Green Flight", de această dată din 1 FG:

„În dimineaţa zilei de 10 iunie ne-am trezit în jurul orei 4 dimineaţa, am luat micul dejun şi am mers la şedinţa de informare. Intrând în sală, mi-am dat seama că vom primi o misiune deosebită, iar când comandantul a trasat pe hartă linia spre Ploieşti, mulţi dintre noi au exclamat „Oh, oh !" Când ni s-a spus ce fel de misiune va fi, dintr-o dată s-a făcut linişte şi nu ne venea să credem că va trebui să zburăm peste 900 km ca să bombardăm rafinăria Româno-Americană, cu bombe şi rezervoare suplimentare în acel incredibil *flak* (artilerie antiaeriană – nota D.F.). Am răsuflat uşuraţi aflând că 82 FG va executa bombardamentul, iar noi, 1 FG, vom fi escorta lor. Am decolat la ora 5,05, am întâlnit 82 FG şi ne-am îndreptat spre coasta Jugoslaviei. Cine a zburat la joasă înălţime ştie cât de greu este să menţii o formaţie de 16 avioane; un întreg Grup, cum eram noi, era şi mai dificil".

În România, în acest timp, staţiile de radiolocaţie Freya şi Wurzburg intră în acţiune. La 7.10 dimineaţa, colonelul Eduard „Edu" Neumann – comandantul staţiei radar Freya de pe Otopeni şi bun prieten al lui Dan Vizanty – îl atenţionează pe comandorul aviator Gh. Miclescu că un grup compact de aparate americane survolează Jugoslavia. Unităţile de aviaţie şi bateriile ACA primesc ordinul „atenţie mărită".

Ce se petrecea în această vreme pe aerodromul de la Popeşti-Leordeni, la marginea de sud a Bucureştiului ? Nimeni nu bănuia încă apropierea celor 250 de „indieni cu două pene", aşa cum erau numite, codificat, avioanele P-38. Din efectivul de 38 de IAR-uri 81, de care dispunea în acel moment grupul, numai 23 erau apte de zbor, celelalte găsindu-se în revizie şi raparaţii. În principiu, încă 12 aparate urmau să fie gata de zbor în câteva ceasuri. Dan Vizanty povesteşte:

„Aerodromul militar Popeşti-Leordeni (20 km de Bucureşti). O dimineaţă splendidă de vară, soarele strălucitor învăluie aerodromul cu razele sale calde. Terenul este vast şi permite decolarea simultană a mai multor escadrile în patrule de câte patru. Nori groşi de timp frumos, de un alb imaculat sunt prezenţi pe cer, mici şi totodată imenşi, contribuind astfel la o perfectă vizibilitate. Puritatea atmosferei, transparenţa

aerului, claritatea formelor îngăduiau privirii să cuprindă aproape în totalitate câmpia Bărăganului.

Raportul grupului are loc, ca de obicei, la ora 7 dimineața. Se desfăşoară ceremonialul cotidian. Întregul personal este prezent: personalul navigant, tehnic, mecanici, armurieri, servanți, radiofoniști, trupa, şoferi etc., grupați pe escadrile, în careu, toți cu zâmbetul pe buze, conştienți de importanța fiecăruia în bunul mers al unității".

În vreme ce piloții Grupului 6 se pregăteau liniştiți pentru o nouă zi de activitate pe aerodrom, neaşteptându-se, în orice caz, la vreo alarmă înainte de ora 10 dimineața, americanii ajung la Giurgiu. Îşi continuă înaintarea spre Bucureşti, zburând la joasă înălțime, şi în drumul lor încep să întâlnească avioane româneşti şi germane care zburau către mici aerodroame şi terenuri de zbor, pentru a se dispersa, conform ordinului. Nu sunt, în general, avioane de luptă, ci aparate de şcoală, transport sau legatură, neînarmate sau slab înarmate. Multe dintre ele sunt doborâte uşor de către americani. Iată cum povesteşte lt. Lee Lette, din 82 FG, o astfel de doborâre: "În timp ce zburam spre obiectiv undeva la SE de Bucureşti am văzut un avion de observație Hs 126 îndreptându-se spre est şi situat la o distanță de jumătate de milă de avionul meu, în partea dreaptă a grupului. Am deviat de la traseu şi am tras 2-3 rafale scurte spre inamic. În timp ce reveneam în formație am văzut Hs 126 arzând într-o păşune. De data asta am avut mult noroc". Aparatele surprinse în curs de dispersare sunt victime uşoare, piloții yankei adăugându-şi la palmares cu această ocazie câteva victorii facile. Atunci când au însă ghinionul să întâlnească aparate înarmate, cum ar fi Messerschmitt 110 de vânătoare de noapte, acestea ripostează: "Am observat un Me-110 apropiindu-se dinspre ora 11 – consemnează colonelul Ben Mason. Când am văzut că a început să tragă cu tunurile spre mine, am tras brusc de manşă ca să evit rafala pilotului german care cu puțin noroc m-ar fi putut atinge".

Să-i dăm acum din nou cuvântul lui Dan Vizanty: „Să ne întoarcem la acea dimineață de 10 iunie 1944, în timpul raportului de dimineață. În timp ce se înalță drapelul, privirea mea trecea de la o escadrilă la alta, notând absența celor ce ne părăsiseră, absența acelor figuri, a acelor personalități, încă mai dragi şi mai apropiate acum tocmai prin absența lor. Nu puteam şi nu voi putea vreodată uita zâmbetul fermecător şi blânda voce a lui Constantin Dimache, cel care, seara, la un "pahar" ne cânta, acompaniindu-se la chitară: "Costică, Costică, fă lampa mai mică!" (...)

După terminarea raportului, spre ora 7 şi 30 min., Statul Major al Grupului s-a îndreptat ca de obicei către Cartierul General. În acea dimineață mă însoțeau: maiorul mecanic Trandafirescu, şeful Serviciului tehnic, comandorul Traian Gavriliu, şeful Biroului-Operații, şi cei trei comandanți de escadrilă: căpitanii Petre Constantinescu, Mircea Dumitrescu şi Gheorghe Posteucă. Pe drum discutau despre problema cea mai gravă a zilei: în caz de alarmă nu aveam imediat disponibile decât două patrule din fiecare escadrilă, adică 24 de avioane, fără să punem la socoteală celula mea de comandă, deci un total de 26 de avioane. Maistrul Păduroiu, şeful serviciului tehnic ne promisese că după ora 10 dimineața, fiecare escadrilă va mai avea la dispoziție încă o patrulă, deci încă 12 aparate. Puteam astfel fi gata cu 38 de aparate la ora obişnuită a raidurilor americane.

După ce am rezolvat provizoriu această problemă, am trecut în revistă, în minte, ordinele pe care le dădusem, în timp ce în jurul meu fiecare îşi vedea de treburile şi responsabilitățile sale: încălzirea motoarelor, verificarea armamentului şi a aparaturii radio, realizarea reparațiilor şi punerea la punct a avioanelor. Toate sarcinile se rezolvau într-o atmosferă de încredere, de speranță şi de voie bună.

Ora 8 dimineața. Postul de Comandă al Comandamentului Aviației din Balcani (nume de cod "Tigrul"), situat la Otopeni şi comandat de colonelul german Eduard Neumann, una din cele mai mari şi distinse personalități ale aviației de vânătoare germane, este dotat cu un ecran mare pe care apar, datorită aparatelor "Freja" şi "Wurtzburg" (strămoşii radarului) mişcările aviației americane. Pentru ca formațiile americane, plecate de la Foggia, survolând apoi Marea

Adriatică şi Iugoslavia, să poată fi înregistrate şi să apară pe ecranul P.C. "Tigrul", era necesar ca zborul lor să aibă loc la o anumită altitudine. De îndată ce o mişcare apărea pe ecran, ofiţerul de gardă trebuia să apese pe butonul de alarmă, punând astfel ansamblul sistemului de apărare al aviaţiei de vânătoare şi al apărării antiaeriene (întregul DCA), în stare de alarmă.

Cum raidurile aviaţiei americane asupra României nu avuseseră niciodată loc înainte de ora 10 dimineaţa, ofiţerii aflaţi de gardă la orele probabile ale raidurilor erau aleşi dintre ofiţerii superiori. Aşadar, la ora 8 dimineaţa, oră puţin probabilă pentru un raid, de gardă se aflau ofiţeri de grad inferior.

În acea dimineaţă s-a produs un fapt de necrezut, adevărat miracol (şi nu singurul în acea zi memorabilă, ceea ce dovedeşte că uneori se petrec evenimente care nu au nicio explicaţie normală, nicio justificare logică). Deci, la ora 8, ofiţerul de gardă, ca urmare a unei neatenţii a lăsat ecranul nesupravegheat un timp nedeterminat. Revenindu-şi, speriat, cu un reflex de aviator, el declanşează fără ezitare alarma pe întregul teritoriu.

Pe aerodrom, tocmai intrasem în birou să-mi parcurg corespondenţa, când... alarmă?... ora 8?!! Surprins pentru moment de ora neobişnuită, îmi iau pistolul de alarmă, ies repede şi lansez racheta verde prin care dau unităţilor mele ordinul de decolare imediată. Apoi, sărind la volanul micului meu Ford Taunus, mă îndrept în goană spre avionul meu şi spre cel al coechipierului meu din celula de comandă. După un minut şi 36 de secunde, prima patrulă decolează, urmată fără întrerupere de restul formaţiei. Deja echipat şi instalat în avion, îl privesc o clipă pe coechipierul meu, un surâs, un scurt salut, un semn de înţelegere şi decolăm şi noi. Pentru acest tip de situaţie stabilisem de mult un plan de luptă: escadrilele încolonate după decolare trebuiau să execute, luând altitudine, un viraj strâns, efectuând o jumătate de întoarcere care la 1500 m altitudine le aducea la verticala aerodromului. Coechipierul meu şi cu mine am decolat imediat după ultima patrulă şi, tăind traiectoria formaţiei, ne-am situat în fruntea ei, continuând să luăm altitudine şi îndreptându-ne spre un sector determinat în prealabil (sectorul S.N. la 100 km N.V. de Bucureşti), pe care îl atingeam, în general, la 10000 m altitudine. Această manevră repetată de atâtea ori ne era bine cunoscută. De obicei, în timp ce ne ridicam, primeam prin radio de la Postul de Comandă "Tigrul" de la Otopeni, infor-

maţii cu privire la raidul american: direcţia, înălţimea zborului fiecărui val de bombardiere, numărul aproximativ al acestora etc".

Jurnalul de operaţii al Flotilei 2 Vânătoare arată, pentru ziua de 10 iunie: „La 7.30 s-a dat ordinul: «Gata de decolare». La ora 8.18 minute au decolat toate cele 23 avioane IAR 80 şi 81 ale Grupului 6 Vânătoare".

În stilul uşor siropos al unor texte publicate în epocă, slt.av. Lulu Ionescu, din Grupul 6 Vânătoare – într-un text închinat memoriei lui Nae Limburg, „Generalul" – descrie debutul misiunii:

"Grupul piloţilor s-a adunat în jurul comandantului – cpt.av. Dan Vizanty – care cu ochii pătrunzători dă ordine scurte fixând fiecăruia locul în formaţie. Apoi, pentru o clipă chipul lui se luminează în zâmbet îmbrăţişând cu privirea pe «băieţii lui» care în curând vor cânta vitejiile în zumzet de motoare" ("Aripi Româneşti" nr. 68 din 25 iulie 1944).

Iată amintirile unui alt pilot, camarad şi subaltern al lui Dan Vizanty, slt.av. Ion Iatan, din Escadrila 61, Grupul 6 Vânătoare. Rememorarea acestuia completează şi nuanţează descrierea superiorului său:

„A fost ziua de glorie a Grupului 6 Vânătoare. Debutul zilei de 10 iunie 1944 nu a fost deosebit, a fost o zi complet senină cu căldura specifică acestei perioade. După pauza pe care americanii o făcuseră, speram să fie o zi liniştită. Avioanele erau pregătite pentru zbor, dar numai 28, atât cât au mai rămas. După orele 11,30 speranţele noastre încep să se destrame (orele date de Iatan Ion sunt inexacte – nota mea, DF). Centrul Român de Dirijare (CRD) transmite informaţii în legătură cu un eventual atac aerian, fără să precizeze categoria inamicului. Informaţiile erau confuze şi deşi se ordonă prealarmă, nu se ordonă decolarea la alarmă căci reţeaua de informaţii indică aviaţie numeroasă dinspre Est, la joasă înălţime şi care atacă aerodroamele Tecuci, Buzău şi Mizil. La ora 12,00, se precizează că este vorba de aviaţie de vânătoare americană cu avioane P-38 Lightning şi se ordonă decolarea urgentă şi patrularea la verticala aerodromului Popeşti-Leordeni. La orele 12,30 întrgul Grup decolase şi lua înălţime, grupându-se în urcare păstrând ordinea dintotdeauna: patrula de comandă a Grupului cu cpt.av. Vizanti Dan, Escadrila 59 Vânătoare cu cpt. av. Constantinescu Petre, Escadrila 61 Vânătoare cu lt. av. Dumitrescu Mircea, Escadrila 62 Vânătoare cu lt. av. Posteucă Gheorghe. La aproximativ 2500-2700 m, Grupul se regrupase după decolare, când staţia de radio de la sol ne-a anunţat că «indieni cu două pene» atacă aerodromul.

Pe aerodromul Popeşti-Leordeni se afla în acel moment cazată şi Şcoala de zbor fără vizibilitate condusă de cpt.-cdor.av. Popescu Ion (Oaie), care avea în dotare 4 avioane bimotoare Fw-58. De comun acord se stabilise cu comanda Grupului 6 Vânătoare, că în cazul în care pe aerodrom sună prealarma, avioanele Fw să decoleze imediat pentru a se dispersa pe izlazul Frunzăneşti unde se improvizase un aerodrom de zbor. În ziua de 10 iunie, din cauza confuziilor, decolarea avioanelor Fw nu a fost posibil să se facă înaintea avioanelor IAR şi au rămas să decoleze după.

În momentul în care formaţia Grupului vira către sud, fiind plasată în partea de vest a aerodromului la înălţimea de 2700 m, am văzut o formaţie compactă de avioane P-38 Lightning care atacau la sol aerodromul, surprinzând avioanele Fw în timpul decolării şi pe care le doborâseră.

Dezastrul a devenit evident pentru toţi cei aflaţi în zbor, decizia cpt.av. Vizanti Dan a fost promptă, a ordonat ca întreg Grupul să se angajeze în atac, în ordinea în care se afla regrupat".

Cu această ocazie îşi pierd viaţa câţiva piloţi români de mare valoare, care decolau în acel moment cu Focke-Wulf-urile 58 ale Şcolii de Zbor fără Vizibilitate: cpt.av. Dumitrescu Constantin, lt.av. Dinu Marian, lt.av. Rovenţa Octavian, precum şi slt.mec. Nanculescu Ion (din Grupul 6 Vânătoare) şi soldat mecanic Păloiu Ion.

Herbert „Stub" Hatch consemnează: „După un zbor dificil, am atins punctul iniţial de schimbare a direcţiei la nord de Bucureşti, conform orarului stabilit. Am schimbat direcţia spre nord, am aruncat rezervoarele suplimentare şi ne pregăteam să luăm înălţime pentru acoperirea 82 FG. În acel moment, am trecut peste un aerodrom inamic, surprinzând în aer patru sau cinci avioane bimotoare Do 217 (De fapt, Focke-Wulf

58, bimotoare – nota mea, DF). Comandantul escadrilei noastre, lt. Shepard, ordonă atacul asupra lor cu trei grupări. Bimotoarele au fost doborâte imediat fără ripostă. Am consumat şi eu muniție atacând unul dintre ele la sfârşitul luptei".

Cei de la sol, de pe aerodromul Popeşti-Leordeni, trăiau clipe de groază, iar americanii jubilau. În aer însă, în câteva clipe, raporturile de forță aveau să se schimbe...

Dan Vizanty: „În timp ce mă aflam la 1500 m altitudine în fruntea formației, am auzit în cască, codificat: «Atenție Paris, atenție Paris, indieni deasupra cuibului». Am recunoscut îndată vocea lui Traian Gavriliu, şeful Biroului Operații al aerodromului Popeşti-Leordeni care mă anunța astfel că avioanele de vânătoare americane (indienii cu două pene) se îndreptau spre aerodrom (cuib). Atunci, privind peste bord, văd val după val, la foarte joasă altitudine, formațiuni de Lightning-uri (avioanele de vânătoare americane cu dublu fuselaj) care se îndreptau, venind dinspre est (când, de obicei, veneau de la vest) direct spre aerodromul nostru. Imediat şi fără ezitare ordon prin radio: «Paris către Paris 1, 2, 3 (escadrilele mele), atacăm, urmați-mă!» şi, într-o fracțiune de secundă, situația se răstoarnă radical, căci Dumnezeu a vrut altfel. În locul surprizei pe care

americanii ne-o pregăteau venind la o oră neobişnuită şi dintr-o direcție neaşteptată, sosind în razmot de la Foggia peste Adriatica şi Iugoslavia, de-a lungul Dunării până la Oltenița, sperând astfel să scape de «radarul» de la Postul de control «Tigrul», ei sunt cei care cad în capcană, înainte de a-şi fi declanşat primul atac.

Ofensiva noastră fulgerătoare a fost o surpriză totală. Într-adevăr, cu toții, ca un singur om, într-un picaj vertiginos, ne-am năpustit asupra Lightning-urilor care, în acel moment, se aflau la nivelul liniei de centură a Capitalei şi se pregăteau să ne nimicească la sol. Cădea cerul peste ei, la propriu şi la figurat. Recunosc, primul nostru atac a fost decisiv şi am avut norocul, chiar din primele clipe, să-l doborâm pe comandantul formației care, de altfel, a fost singurul supraviețuitor dintre piloții americani participanți la raid".

Intercalez în amintirile lui Dan Vizanty mărturia lui „Stub" Hatch, care trăieşte momentul inițial al atacului românesc din perspectiva celor atacați şi luați prin surprindere:

„În acest moment, ne aflam la doar 80 spre 100 m altitudine în urcare spre nord, când cineva din escadrilă, cu o voce disperată, anunță prin radio: «Gragmore ! Pentru numele lui Hristos, virați stânga!» («Gragmore» era numele de cod al Escadrilei 71 – nota D.F.) Am privit spre stânga şi am văzut o formație mare de Fw-190 (de fapt, erau IAR-uri 81 româneşti – nota mea, D.F.) venind de sus dinspre ora 10. Întreaga formație a virat stânga. În timp ce viram foarte strâns, un Fw-190, singur, apărut de nicăieri tocmai vira dreapta în fața mea. Era atât de aproape, 50 sau 70 m distanță, încât tot ce am putut vedea în colimator a fost burta fuselajului şi încastrarea aripilor. Am deschis focul cu toate cele patru mitraliere calibru 50 şi tunul de 20 mm, aproape l-am rupt în două. Acest fapt mi-a salvat viața pentru că, urmărind 190-ul, am observat venind din dreapta, dinspre ora 2, o altă formație de patru 190. Am făcut singurul lucru posibil, am tras de manşă virând brusc dreapta şi deschizând focul. Capul formației era la 150 – 200 m în fața mea şi puțin la stânga, rafala mea a trecut prin motor, partea stângă a cabinei şi încastrarea aripii, 190-ul s-a răsturnat pe dreapta şi a trecut pe lângă

mine prin dreapta. Nu l-am văzut prăbuşindu-se, dar fotomitraliera a înregistrat 190-ul arzând şi coechipierul meu lt. Joe Marrison a confirmat prăbuşirea. Celelalte trei 190-uri din acea patrulă au trecut pe lângă mine ajungând în spatele comandantului formaţiei «Green» şi a coechipierului său, amândoi fiind doborâţi".

Din mărturiile piloţilor de Lightning-uri, s-ar spune că au fost mai multe IAR-uri doborâte, ori se ştie sigur că numai trei români s-au prăbuşit, dintre care doi, Limburg şi Tari, ciocnind-se între ei. Consemnăm totuşi povestirile americane, cu o uşoară rezervă, amintindu-ne şi de remarca lui Pierre Clostermann, care semnala, în cartea sa de memorii, *Marele circ*, tendinţa americanilor de a-şi exagera numărul de victorii aeriene.

Petre Constantinescu (comandantul Escadrilei 59): „Americanii sunt luaţi prin surprindere şi – aproape de pământ – între 50 şi 100 metri, se dezlnţuie un adevărat circ aerian, acolo, lângă şoseaua Olteniţei, chiar aproape de aerodrom. Lightning-urile sunt foarte frumoase: argintii, cu fuselaj dublu, cu câte un motor în capul fiecărui fuselaj; între fuselaje o gondolă de plexiglas, unde-l poţi vedea foarte bine pe fiecare pilot din avionul său".

Dan Vizanty: „Atacul nostru a fost atât de rapid încât niciunul dintre cele 100 de avioane americane nu a putut să tragă nici măcar un singur proiectil asupra avioanelor noastre de la sol. În această luptă aeriană protagoniştii se deosebeau cu uşurinţă, pe de o parte aflându-se avioanele cu dublu fuselaj Lightning şi, pe de altă parte, avioanele IAR 80. Marea dificultate a acestei lupte s-a datorat însă joasei altitudini la care s-a desfăşurat, din moment ce esenţialul s-a petrecut între sol şi 200 m înălţime, totul evoluând într-o confuzie totală, cumplită, având în vedere marele număr de aparate participante la luptă. După primul atac, în învălmăşeala care a urmat, principala noastră preocupare a fost să evităm ciocnirile în acest vârtej în care la fiecare clipă ne aflam faţă în faţă, încrucişându-ne cu viteze relativ uimitoare, depăşind uneori 1.000 km/oră.

Luaţi prin surprindere şi pierzându-şi din start comandantul, aproape jumătate dintre avioanele americane au încercat să degajeze şi au reuşit să părăsească terenul prin tehnica cercului defensiv, întorcându-se înapoi la Foggia.

Cu nervii încordaţi la maxim, cu sensibilitatea vie şi cu simţurile ascuţite, am înregistrat dintr-o privire întregul spectacol, ansamblul exaltant al acestui câmp de luptă aerian.

În acele momente m-am uitat încă o dată cu mândrie la «băieţii» mei precum şi la avioanele IAR 80 care, datorită extraordinarei lor manevrabilităţi, dominau lupta. Revăd în minte picajele lor nebuneşti, tonourile rapide, răsturnările şi întoarcerile, manevre însoţite de rafale scurte de mitralieră, spectacol impresionant, greu de descris, dar, totodată, dramatic pentru Lightning-uri, care păreau nişte păsări prea mari, stânjenite de propria lor forţă şi de joasa înălţime la care au fost silite să lupte".

Tensiunea extraordinară a bătăliei aeriene, care durează doar 12 minute lungi, interminabile, este simţită de fiecare participant altfel. Este o încleştare pe viaţă şi pe moarte, în care nu mai contează decât calităţile omului şi ale avionului. Şi totuşi, peste toate acestea, viaţa fiecăruia este în mâna lui Dumnezeu...

Iatan Ion: „Atacul nostru a fost o totală surpriză pentru atacatori, din spate, din soare, lansaţi cu viteză superioară şi în inferioritate numerică, formaţia americană număra în jur de 50 de avioane (de fapt, erau mai multe – nota mea, DF). Primele trei patrule, patrula comandant de Grup, patrula comandant al Escadrilei 62 Vânătoare şi patrula lt.av. Nicolaescu Teodor din Escadrila 61 Vânătoare au tras ca la poligon în ţinte terestre în mişcare. Rezultatul a fost nesperat, dar cu urmări tragice pentru patrulele care au urmat. Patrula lt.av. Posteucă Gheorghe a putut degaja, dar cea a lt. av. Limburg Nicolae, din care făceam şi eu parte, a primit în faţă riposta formaţiei americane care ieşise din momentul surpriză şi manevrase pentru a preîntâmpina atacul nostru. Lt.av. Limburg Nicolae a trebuit să manevreze către stânga, moment în care se pare că s-a lovit de coechipierul său, adj.av. Tari Mihail, deşi a existat şi posibilitatea să fi fost lovit de inamic. Eu împreună cu coechipierul meu adj.av. Mincu Grigore, am evoluat către dreapta sus, moment în care în faţa mea au apărut două avioane ameri-

cane care evoluau în urcare, situație ideală de atac. Având viteză, am urmărit cele două avioane din fața mea, unul a intrat în vizorul meu şi în momentul când am avut distanța necesară am apăsat pe ambele butoane ale armamentului de bord, tunuri şi mitraliere. Urmarea: s-a produs o explozie ca un glob de foc în fața mea. Momentul satisfacției a fost şi momentul dezastrului, căci în spatele meu se aflau alți doi vânători americani care m-au vizat şi au tras în avionul meu chiar în momentul când am dat comenzi de degajare. Lovitura a fost groaznică şi cu proiectile explozive, care mi-au spart plexiglasul cabinei, dar nefericirea cea mare a fost că ei erau doi, cel de al doilea m-a prins în momentul când instinctiv am încercat să degajez spre stânga şi mi-a plasat o rafală în burta avionului sub cabină care mi-a provocat răni grave şi stricăciuni serioase la avion. Am reuşit totuşi să manevrez, să mă desprind de cei doi atacatori şi prin evoluții aproape de sol, am reuşit să ies din zona de luptă cu gândul de a ateriza pe burtă într-un lan de grâu sau porumb. Prima constatare, după ce m-am desmeticit, a fost că sunt urmărit de două avioane P-38 Lightning, dar şi că motorul meu funcționează normal fără a putea regla turația având tija de comandă a turației tăiată. Trebuia totuşi să scap de cei doi urmăritori aşa că am continuat să manevrez la rasul solului. La un moment dat, când ştergeam ce îmi curgea în ochi, am zărit în față un obstacol, o casă mai înaltă plasată pe o pantă. Am manevrat ca să evit impactul cu acest obstacol fără să zăresc bine că în spatele casei se continua panta. Am reuşit totuşi să evit la timp impactul, am tras de manşă, moment în care vârfurile palelor elicei au muşcat fin din vârful dealului. A urmat o zonă amenajată pentru cultura de orez, ideală pentru o aterizare pe burtă, singura soluție deoarece pe atacatorii mei îi interesa în primul rând scoaterea din uz a avionului meu. Am reuşit să aterizez, cu ultimele forțe am părăsit avionul aruncându-mă într-un şanț de irigare, am asistat la încă un atac al celor două avioane americane asupra avionului meu IAR-81C nr. 334, care totuşi mi-a salvat viața. Am fost salvat de sătenii din Plătăreşti (comună aflată la sud de Bucureşti, pe malul Dâmboviței – nota mea, D.F.) ajungând până la urmă în spitalul Brăneşti, unde am fost spitalizat 50 de zile. Avionul meu a fost recuperat şi readus la aerodrom.

Către seară am primit vizita camarazilor din Grupul 6 Vânătoare şi din Escadrila 62 Vânătoare, de la care am aflat tot ce s-a întâmplat în acea zi. Rezultatele luptei erau apreciate ca dezastruoase pentru ambele părți, dar ca o victorie strălucitoare pentru Grupul 6 Vânătoare. Formația americană compusă din 50 avioane P-38 Lightning surprinsese în decolare 3 avioane Fw-58 în care şi-au pierdut viața 4 ofițeri. Grupul 6 Vânătoare a pierdut pe adj.av. Giurgiu Alexandru din patrula a treia a lt.av. Nicolaescu Teodor, pe lt.av. Limburg Nicolae din Escadrila 62 Vânătoare, comandantul patrulei a cincea, şi pe adj.av. Tari Mihai, coechipierul lt.av. Limburg Nicolae. Formația americană a pierdut în această luptă 24 avioane P-38 Lightning, cu o parte din piloți salvați, inclusiv comandantul".

Mărturiile piloților se completează una pe alta, fiecare venind cu subiectivitatea propriilor impresii şi emoții, însă cu toții întregind, ca pe un mozaic, istoria acestei zile memorabile.

Adj.av. Ilie Dumitru (Escadrila 61): „Fără să ştiu cum, mă găsesc cu degetul pe trăgaci, cutremurat de bubuitul tunurilor şi mitralierelor mele... Strâng virajul, pilotul american vrea să scape. O nouă rafală, şi proiectilele mele urcă spre motorul din dreapta, care ia foc. Îi ia foc şi aripa şi nu mai are scăpare. Cade în vrilă, prăbuşindu-se la pământ... Sunt năucit şi nu-mi vine să cred că i-am venit de hac".

Adj.av. Vlădăreanu Aurel (Escadrila 62): „Nu-mi venea să-mi cred ochilor. Repede apăs cu putere pe butonul tunurilor şi fuselajul avionului american se luminează de explozii. Prima mea rafală şi-a atins ținta". Adjutantul Vlădăreanu avea să doboare şi un al doilea Lightning, trimis la pământ deasupra comunei Frunzăneşti, aproape de casa lui Dobran, autorul celebrului jurnal la care am făcut deja referire. Iată ce-şi aminteşte acesta din urmă:

Ion Dobran: "Nu am decât o notiță fugară. 46 bombardiere şi 48 Lightning-uri (cifră inexactă, nota mea, D.F.) atacă zona Bucureşti – Ploieşti

venind din sud, pierd 22 de avioane (unul cade la 100 de metri de grădina casei noastre de la Frunzăneşti unde aveam mama şi sora refugiate, 18 km sud Bucureşti, aproape atingând în rasmot, coşul casei). Este ziua de glorie a Grupului 6 Vânătoare IAR-80 comandat de cpt. Dan Vizanty (Monşer). În această luptă cade şi colegul nostru de promoţie Nicolae Limburg «Generalul», regretat de toţi".

Talentatul zburător şi îndrăgitul camarad Nicolae (Nae) Limburg, poreclit „Generalul", fiul unui ofiţer superior de artilerie, intrase în coliziune cu avionul lui Mircea Tari, prăbuşindu-se amândoi. În articolul său, citat mai sus, slt.av. Lulu Ionescu afirmă că Limburg, angajat de trei aparate americane, ar fi fost lovit şi s-ar fi ciocnit de un Lightning, ambele avioane căzând în flăcări. Totuşi, această aserţiune este contrazisă de alte mărturii. Nu este greu de înţeles că într-un articol contemporan, era de preferat versiunea lui Lulu Ionescu...

Lupta aeriană a avut parte şi de public. Băieţii din Grupul 6 luptau sub privirile celor de la sol. Petre Constantinescu: "Pe şoseaua Oltenitei, acolo lângă linia de centură a Bucureştiului, era un mare număr de maşini, ieşite la prealarma din oraş, cu cetăţenii care se refugiaseră să scape de prăpădul bombardamentului. Dar nu numai maşini; erau şi oameni care ieşiseră din oraş mergând pe jos, unii cărând în cărucioare şi copii mici. Toţi aceştia avuseseră ocazia unică de a fi spectatori, de foarte aproape, ai unei lupte aeriene care-i entuziasmase pe toţi".

Tabloul final este completat de consemnarea lui "Stub" Hatch, un bun pilot de vânătoare, după cum se poate vedea:

„Am continuat virajul spre dreapta împreună cu coechipierul meu şi am văzut un 190 chiar în spatele unui camarad al meu, Joe Jackson din „White flight". M-am apropiat din dreapta spate şi am încercat să-i lovesc cupola cabinei de la 90 m, dar a fost prea târziu, avionul lui Joe era în flăcări prăbuşindu-se şi carbonizând pilotul. Am continuat virajul spre dreapta cu viteză redusă, după aproximativ 90 de grade am văzut pe unul dintre P-38-urile noastre venind frontal cu unul din 190-uri în coada sa. Mă aflam încă la o altitudine de 100 m şi P-38-ul a trecut pe deasupra mea. Am ridicat botul avionului şi am tras asupra 190-ului de la distanţa de 150 – 200 m. Acesta a continuat atacul, rafala mea a atins partea de jos a motorului, acesta a intuit de unde vine rafala şi a coborât botul începând să tragă în mine, aşa că a trebuit să împing manşa brusc ca să evit ciocnirea. Era în flăcări când a trecut pe deasupra mea la numai trei picioare, iar aripa lui dreaptă a tăiat 100 mm din vârful derivei din stânga a avionului meu. În timp ce 190-ul acesta trecea pe deasupra mea, am văzut încă trei 190-uri venind spre mine din stânga. Am virat atât de brusc încât l-am pierdut pe Joe Marrison. Au ratat interceptarea, dar acestea au trecut pe deasupra mea şi s-au dus după Marrison. Între timp am văzut alte trei 190-uri picând pe un P-38. Am tras în şeful formaţiei, i-am atins aripa stângă distrugându-i eleronul, apoi s-a răsturnat pe o aripă prăbuşindu-se. Era atât de jos încât nu cred că a mai avut timp să redreseze. Am continuat să virez spre stânga şi am tras în cel de-al doilea 190 care se depărta în stânga mea, am văzut sărind din el bucăţi, l-am atins dar nu

sunt sigur că l-am doborât. M-am uitat în sus spre ora 2 şi am văzut venind spre mine un alt 190, dar era prea târziu să schiţez vreun viraj, nu am putut decât să închid ochii şi să mă fac mic în cabină. Am crezut că mi-am cumpărat locul de veci chiar aici. Am avut noroc pentru că aveam viteză foarte mică faţă de inamic care m-a depăşit. Am început să virez şi am văzut alt 190, m-am apropiat de el şi când am avut distanţa optimă am declanşat focul, însă armele mele nu au tras decât câteva cartuşe şi s-au oprit. Rămăsesem fără muniţie. L-am avariat puţin, dar a continuat să zboare. Nici acum nu pot realiza aglomeraţia de avioane ce se afla în acea zonă, la joasă altitudine, între 70 – 90 m, unii chiar sub această cotă. Erau cel puţin 12 P-38 şi 25 – 30 de Fw 190, toate într-un perimetru foarte restrâns. Erau avioane care zburau în toate direcţiile. Topografia terenului era de genul unei câmpii între dealuri. Mai târziu am aflat că lupta nu a durat decât 3 – 6 minute".

Concomitent cu luptele din zona Bucureştiului, celelalte 150 de Lightninguri, din FG 82, folosite ca bombardiere, ajung în zona Ploieşti dar au parte de o zi la fel de lipsită de noroc. În zona atacată, cei de la sol produseseră deja ceaţă artificială, astfel încât bombardamentul a fost lipsit de precizie. Românii au ridicat în aer IAR-urile 80 ale Grupului 1 Vânătoare şi Messerschmitt-urile 109 ale grupurilor 7 şi 9 Vânătoare (în total, 33 de avioane). S-ar ridicat de asemenea, „la americani", 66 de aparate ale vânătoarei germane, care doboară 15 Lightning-uri. Alte aparate americane vor fi doborâte de aviaţia de vânătoare românească (30) şi de artileria noastră antiaeriană, foarte eficientă (8). În jurnalul de operaţii al comandamentului acesteia se poate citi, pentru această zi: „10 iunie 1944. Între orele 8,10 – 9,45, bombardierele americane, cu bazele în sudul Italiei, au executat o misiune pe teritoriul ţării, bombardând oraşele Bucureşti şi Ploieşti. Efectele bombardamentului în Capitală: 1 mort şi 5 răniţi. Diverse stricăciuni: cele două linii de 110.000 volţi au fost avariate prin căderea unui avion. Linia de 15.000 de volţi a fost ruptă în regiunea Cernica prin căderea unui avion. Un tren a fost mitraliat în apropiere de Colentina. Efectele bombardamentului în oraşul Ploieşti şi în jurul său: Rafinăria «Româno-Americană». S-au lovit conducte, rezervoare şi răcitoarele. La „Rafinăria de ulei" au fost avariate 2 rezervoare, linii şi conducte. «Rafinăria de petrol». Trei rezervoare avariate şi alte cinci distruse".

La întoarcere spre Foggia, americanii atacă tot ce întâlnesc, atât obiective militare cât şi civile. Atacă astfel Centrul Aeronauticei de la Pipera şi aerodromul Boteni (în ambele locuri distrug sau avariază avioane surprinse în aer sau la sol). Atacă şi mitraliază gări, trenuri, automobile pe şosele, sau pur şi simplu civili pe care îi surprind pe străzile şi ulităle satelor pe care le survolează. Numai în judeţul Ilfov, în localităţi din apropierea Bucureştiului, cum ar fi Cernica, Afumaţi, Tâncăbeşti, Plătăreşti, Brăneşti, sunt morţi şi răniţi, civili împuşcaţi din avion. Sunt mitraliate mici gări din câteva judeţe din Muntenia şi Oltenia (Balş, Titu, Gheorghieni, Mierle, Slatina), obiective fără importanţă militară şi lipsite de apărare, unde americanii trag cu armamentul de bord în cei care se găseau pe peroane.

Întorcându-ne la Dan Vizanty şi la Grupul 6 Vânătoare, se poate afirma fără dubiu că 10 iunie a reprezentat un apogeu şi o zi fastă, o zi eroică pe care niciunul dintre piloţii acestui grup, care au supravieţuit războiului, începând cu Vizanty, nu a putut-o uita. Bilanţul zilei a fost fantastic de bun: 23 de avioane americane doborâte, şi un al 24-lea, avariat, se prăbuşeşte la sud de Dunăre. Din Escadrila 59, au câte o victorie: cpt.av. Constantinescu Petre, lt.av. Baciu Dumitru (Tache), adj.av. Dimache Constantin, adj.av. Nicola Ioan, adj. av. Lepădatu Ilie. Din Escadrila 61, au câte două victorii: lt.av. Dumitrescu Mircea, slt.av. Ianculescu Eugen, adj.mj.av. Ilie Dumitru, adj.av. Dimache Ioan, adj.av. Ţuţuianu Gheorghe, şi câte o victorie: adj.av. Cocebaş Gheorghe, adj.av. Husea Ioan, adj.av. Zamfir Gheorghe. Din Escadrila 62, adj.av. Vlădăreanu Aurel are două victorii, iar adj.av. Coteanu Pavel, o victorie. Comandantul Grupului 6, căpitanul Dan Vizanty, are două victorii sigure şi una probabilă. Pierderi au fost puţine însă dureroase: lt. Limburg Nicolae, adj. Tari Mihail şi adj. Giurgiu Alexandru. Îl amintesc şi pe sublocotenentul mecanic Nanculescu, mort în aceeaşi zi.

Pentru întreaga sa activitate pe frontul de est şi în apărarea teritoriului, dar cu siguranţă, în special pentru felul în care şi-a condus grupul de vânătoare în acea memorabilă zi de 10 iunie, Dan Vizanty avea să fie propus pentru Ordinul „Mihai Viteazul". Va primi această decoraţie abia pe 3 octombrie 1944, când alianţele erau deja altele. Astfel că, pe brevet nu se poate citi decât că Ordinul i-a fost acordat „pentru fapte de arme excepţionale săvârşite pe câmpul de luptă"...

Tot ca o recunoaştere a valorii şi notorietăţii sale ca pilot şi comandant de grup, în urma victoriei de pe 10 iunie, Vizanty apare pe coperta revistei „Aripi Româneşti" nr. 65 din 15 iunie 1944, şi pe coperta revistei „Realitatea ilustrată" nr. 903, din 6-12 august 1944. În imaginea din „Aripi Româneşti", legenda glăsuieşte: „Căpitanul aviator Dan Vizanti, as cu 12 Liberatoare doborâte şi comandantul unui eroic grup de vânătoare, «comunică» mascotei unităţii victoria zilei". În ambele fotografii figura îi este luminată de un zâmbet larg, şi ridică în braţe un căţel. Era deja celebru.

Trei zile după victoria Grupului 6, ziarul „Universul" titra: „Unitatea căpitanului Vizanty, care s-a remarcat continuu în lupta contra avioanelor de teroare (americane – nota mea, subl. mea, D.F.), a reuşit în câteva minute să doboare 22 avioane inamice. Un comunicat german precizează că din circa 100 avioane care ne-au atacat teritoriul, 28 (cifră exagerată, nota mea, D.F.; în realitate, au fost 24) au fost doborâte de aviatorii noştri de vânătoare, în total fiind nimicite 48 aparate. Populaţia aflată pe unele şosele din afara capitalei, care cu câteva secunde mai înainte era îngrozită de jerbele de foc slobozite din gura mitralierelor şi tunurilor de bord inamice a avut satisfacţia să vadă prăbuşindu-se pe loc numeroase avioane duşmane" (Ioan Veliciu, *Splendida victorie obţinută sâmbătă de vânătorii noştri*, în „Universul" nr. 161 din 13 iunie 1944).

Bibliografia pe care se sprijină prezentul text va fi reprodusă la sfârşitul ultimului articol al acestui ciclu.

Fotografii din colecţiile Ana-Maria Vizanty şi Mihai Andrei

Arătările Mântuitorului după Înviere

Pr. Gheorghe Calciu

Nu vom face o simplă numărătoare a arătărilor lui Iisus, după Învierea Sa din morți, ci vom căuta să descifrăm, pe cât îi este dat minții noastre să înțeleagă, anumite sensuri ale acestor arătări şi, mai ales, cum s'a dovedit odată mai mult dumnezeirea Mântuitorului, prin arătările şi cuvintele Lui.

Ca metodă de lucru, nu vom mai folosi o Evanghelie de referință, cum am făcut în studiul Pătimirii Mântuitorului, ci fiecare Evanghelie sau carte a Noului Testament care spune ceva despre aceste "arătări" va fi citată şi, eventual, comentată. Dacă va fi o "intâietate" va fi numai în funcție de cronologia cărților, în sensul aşezării lor în Noul Testament.

Începem deci cu Sfânta Evanghelie de la Matei, capitolul 28. Aşadar, femeile mironosițe au venit la mormânt foarte de dimineață, când abia începea să se lumineze de ziuă. Înainte de a ajunge la mormânt, s'a făcut cutremur şi ele au văzut îngerul Domnului ca un fulger străbătând văzduhul, pogorîndu-se la mormânt, răsturnând piatra mormântului şi şezând pe ea.

Femeile ajung peste puțină vreme la mormânt, găsesc îngerul aşezat pe piatră şi ostaşii care păzeau mormântul zăcând ca morți. Autorul nu ne redă discuția dintre femei şi înger, ci numai «răspunsul» îngerului: «*Nu vă temeți, că ştiu că pe Iisus Cel răstignit căutați: nu este aici, căci S'a sculat precum a zis. Veniți de vedeți locul unde fusese pus; şi mergând degrabă spuneți ucenicilor Săi că S'a sculat din morți. Si iată că va merge mai înainte de voi în Galileea. Acolo Il veți vedea. Iată, eu v'am spus.*» (Mt. 28 : 5-7)

Relatarea Învierii la Sf. Marcu este foarte asemănătoare cu cea de la Sf. Matei cu mici deosebiri: el numeşte trei femeile mironosițe: Maria Magdalena, Maria, mama lui Iacob şi Salomeea care veniseră să ungă trupul Domnului cu mireasme. Pe drum se întrebau între ele cine le va prăvăli piatra de la uşa mormântului, care era foarte grea. Când s'au apropiat de mormânt şi şi-au ridicat privirile, au văzut piatra răsturnată. Probabil că s'au mirat în sinea lor, dar poate au socotit că grădinarul a făcut acest lucru. Intrând în mormânt, s'au spăimântat la vederea îngerului înveşmântat în alb şi care le-a spus exact aceleaşi cuvinte referitor la Iisus Cel răstignit pe care ele Îl căutau. Îngerul le îndeamnă să spună ucenicilor despre Înviere şi despre întâlnirea din Galileea.

La Sfântul Luca găsim o relatare asemănătoare cu câteva deosebiri mici față de primii doi Evangheliști: Femeile mironosițe merg la mormânt cu miresme, găsesc piatra răsturnată, ceea ce le miră, intră în mormânt şi constată că trupul Domnului nu era acolo, apar însă doi bărbați în haine strălucitoare – doi îngeri – care le spun : «*De ce pe Cel viu Îl căutați între cei morți?*» Apoi le vestesc Învierea şi le dau îndemnul de a spune ucenicilor despre Înviere şi să le amintească de întâlnirea din Galileea pe care Iisus le-o dăduse înainte de arestare. Deşi nu avem decât un singur text anterior Învierii Domnului care să ne vorbească despre întâlnirea pe care a fixat-o Iisus cu ucenicii Săi înainte de arestare (la Sf. Luca), faptul că toți trei Evangheliştii vorbesc despre ea cu fermitate, înseamnă că a existat această convenție, chiar dacă numai un evanghelist a pomenit-o. Sfântul Luca numeşte şi el trei femei mironosițe, dar în loc de Salomeea o pune pe Ioana, ceea ce înseamnă că au fost mai multe femei, cel puțin, patru.

După aceste relatări succesive ale Învierii Domnului la cei trei Evangheliști sinoptici, ne putem forma o părere privind cum s'a petrecut minunea. Cu siguranță, Iisus a înviat înainte ca femeile mironosițe să fi ajuns la mormânt, iar piatra mormântului a fost răsturnată de înger după Învierea Sa, aşa cum se vede din relatarea Sf. Evanghelist Matei, care spune că femeile, venind

dis-de-dimineață, au văzut îngerul ca un fulger oprindu-se la mormânt, apoi a răsturnat piatra şi a şezut pe ea.

Într'adevăr, Mântuitorul S'a sălăşluit în pântecele Sfintei Fecioare şi S'a născut fără a strica cheile fecioriei; după pogorîrea de pe cruce, Iisus a fost pus într'un mormânt nou, în care *nimeni niciodată nu mai fusese pus* (cf. Ioan 19: 41), simbol al naşterii din Fecioară. Şi aşa cum a ieşit din Pântecele Sfintei mamei Sale, tot aşa a ieşit din mormânt fără a sparge piatra de la intrarea mormântului. Îngerul a prăvălit piatra pentru ca femeile mironosițe să vadă că mormântul era gol şi, de asemenea, ca Petru şi Ioan, care vor veni la mormânt, după vestirea Învierii de către femeile mironosițe, să poată vedea mormântul gol şi giulgiul nedesfăcut. În Ardeal, există icoane care Îl arată pe Iisus trimfător, ieşit din mormânt şi stând pe piatra nerăsturnată a mormântului, însemnând că a ieşit prin piatră înainte de răsturnarea ei.

Simbolistica aceasta mi se pare foarte importantă şi țin să o subliniez şi în momentele următoare ale studiului nostru.

Prima arătare a Mântuitorului a fost către femeile mironosițe. La Matei ni se spune ca, după ce îngerul le vesteşte femeilor Învierea şi le arată, ca dovadă, mormântul gol, trimițându-le să vestească ucenicilor Învierea şi să le spună să meargă în Galileea, acestea au plecat în grabă. Înainte de a ieşi din grădină, Iisus li se arată, le spune «Bucurați-vă !». Femeile I s'au închinat *căzând la picioarele Lui.* Iisus le trimite să vestească ucenicilor Săi Învierea şi să le reamintească întâlnirea din Galileea. Am subliniat căderea la picioarele Lui pentru un argument ulterior.

După toate aparențele, următoarea arătare a lui Iisus a fost către Maria Magdalena, care venise cu femeile mironosițe, dar nu plecase cu ele. Neîncrezătoare în ceea ce văzuse (din ea Iisus scosese şapte draci şi ştia cât de înşelător este diavolul) s'a întors la mormânt căutând dovezi pentru veridicitatea Învierii. Avea o stare de pustiire care îi cuprinsese inima şi ea plângea la mormânt. Atunci a văzut doi îngeri înăuntru, unul la cap şi altul la picioarele locului unde zăcuse Iisus, care au întrebat-o de ce plânge. Ea le-a răspuns: *Pentru că au luat pe Domnul meu şi nu ştiu unde L-au pus.* (In. 20: 13). Fără îndoială că a auzit un zgomot, nu a mai aşteptat răspunsul îngerilor, s'a întors şi L-a văzut pe Iisus aproape, dar nu L-a recunoscut. Ca şi îngerii, Mântuitorul a întrebat-o de ce plânge, pe cine caută. Maria, a crezut că este grădinarul şi L-a întrebat dacă el a luat trupul lui Iisus, rugându-l să-i spună unde L-a pus ca ea să se ducă să-L ia. Atunci Iisus a chemat-o pe nume: *Marie!* În clipa aceea L-a recunoscut, a strigat *Rabuni!* şi s'a aruncat la picioarele Lui, dar El a oprit-o: *Nu te atinge de Mine căci încă nu M'am suit la Tatăl Meu; ci mergi la frații Mei şi spune-le: Mă sui la Tatăl Meu şi Tatăl vostru, la Dumnezeul Meu şi Dumnezeul vostru.* (In. 20 : 17)

Această întâlnire este plină de tâlcuri şi de simboluri. Cu puține minute mai înainte, Iisus îngăduise femeilor mironosițe să se arunce la picioarele Lui şi să-L atingă. De ce acum, nu-i permite Mariei să se atingă de El până ce nu Se va înălța la cer? Peste alte câteva ore, se va duce la Apostoli care stăteau încuiați în odaie de frica fariseilor şi-i va îndemna: *Pentru ce sunteți tulburați şi de ce se ridică astfel de gânduri în inimile voastre. Vedeți mâinile şi picioarele Mele, că Eu Însumi sunt. Pipăiți-Mă şi vedeți că duhul nu are carne şi oase*

aşa cum Mă vedeţi pe Mine având (Lc. 24: 39). Fără îndoială că ucenicii L-au pipăit şi totuşi au continuat să se îndoiască. Spre a-i convinge, Iisus i-a întrebat daca au ceva de mâncare. Ei I-au dat un fagure de miere şi peşte şi El a mâncat.

Aşadar, fără a Se fi înălţat mai întâi la cer, cum i-a spus Mariei Magdalena, Mântuitorul a permis femeilor mironosiţe să-I sărute picioarele şi, mai mult, i-a îndemnat pe Apostoli sa-I pipăie mâinile şi picioarele pentru a-i încredinţa că nu era un duh, ci El Însuşi. Acelaşi lucru îl va face şi cu Toma la arătarea către ucenici, după o săptămână. Atunci, de ce a oprit-o pe Maria Magdalena spunându-i să nu-L atingă pentru că încă nu S'a suit la Tatăl Său?

Aici trebuie să ne înălţăm duhul şi să ne gândim la o anumită simbolistică. Mântuitorul a folosit totdeauna simbolurile pentru a închipui o relaţie dintre oameni sau dintre oameni şi Dumnezeu. Când a fost însă vorba de adevăruri divine care nu pot fi înţelese cu mintea noastră, ci doar acceptate prin credinţă, atunci nu a mai folosit simbolul, ci afirmaţia directă şi susţinută. Când a spus că El este Fiul lui Dumnezeu, a făcut afirmaţia clară, nedisimulată sub simboluri şi a acceptat moartea fără să umbrească Adevărul în simbol. Când a spus că trupul Lui este adevărata pâine şi sângele Lui adevăratul vin şi că cine nu mănâncă trupul Lui şi nu bea sângele Lui nu va intra în Împărăţia Cerurilor, nu a folosit nici un simbol, ci afirmaţia clară şi Dumnezeu nu este un Dumnezeu mincinos cum este diavolul. În Capitolul 6 de la Ioan, Iisus face această afirmaţie neumbrită şi era gata să moară pentru ea şi să-şi piardă ucenicii, dar nu a umbrit afirmaţia Sa preluată la Cina de Taină într'un cadru ritual. Aşa că atunci când protestanţii afirmă că Cina de Taină şi pâinea şi vinul erau doar simboluri ale trupului şi sângelui, Îl fac mincinos pe Însuşi Dumnezeu şi ei urmează până astăzi calea înşelăciunii lor.

Simbolul Mariei Magdalena închipuia atunci neamurile care vor veni la credinţă abia după ce Iisus se va înălţa la cer şi va trimite Duhul Sfânt ucenicilor care vor pleca în lume la propovăduire. Mai este un aspect tulburător în această întâlnire dintre Iisus şi Maria Magdalena. Ea Îl văzuse pe Domnul ultima oară vineri seara, la punerea Lui în mormânt. Trăise mereu pe lângă El vreme de, probabil, doi ani sau mai mult, aproape zi de zi. Trupul Lui fusese neatins de stricăciune şi totuşi, chiar atunci când s'a uitat la El, lângă mormânt, nu L-a recunoscut. De ce?

Presupunem că Iisus, ieşit proaspăt din mormânt prin Înviere, trecând prin piatra mormântului, fără a o sparge, avea o anumită descărcare materială o străvezime care Îl îndepărta oarecum de la ochii omeneşti. Şi totuşi, când Iisus a strigat-o pe nume – Maria – ea L-a recunoscut fulgerător şi s'a aruncat la picioarele Lui. Iisus spusese: *Nimeni nu poate vine la Mine fără a fi mai întâi atras de Tatăl Meu.* (Ioan 6 : 44) De aceea nu venim la Dumnezeu dacă Iisus nu ne cheamă pe nume, pe fiecare. Odată chemaţi, reacţia noastră poate fi ca a Mariei – ne aruncăm la picioarele Lui, sau ca a lui Iuda, ne ducem la pierzanie. Chemată pe nume, Maria L-a recunoscut şi L-a numit *Rabuni*; Chemat, Toma a răspuns: *Domnul meu şi Dumnezeul meu.* Fiecare suntem atraşi/chemaţi de Iisus, pe multe căi, până ce mintea ni se luminează, înţelegem chemarea şi ne aruncăm la picioarele Lui.

La arătarea către ucenici, Iisus a mâncat peste şi un fagure de miere pentru a-i convinge că nu era un strigoi, deşi îl pipăiseră. În tot Orientul, până astăzi (şi în ţara noastră), există superstiţia adânc înrădăcinată că un strigoi te poate înşela cu un trup aparent din carne şi oase, dar ceea ce strigoiul nu poate face este să mănânce. Iisus le-a spulberat această îndoială. Subliniez că Iisus a dat ucenicilor Săi dovada pipăirii şi ei tot nu au crezut că El este, apoi dovada mâncării şi au crezut.

După o săptămână, tot Duminică, Iisus se arată iarăşi ucenicilor Săi, închişi în odaie (probabil aceeaşi). Toma era cu ei, data trecută lipsise. Când aflase de la ucencii că i-a vizitat Învăţătorul, el le-a răspuns că nu va crede până ce nu va pune degetul său în semnul cuielor Lui Iisus şi mâna sa în coasta Lui. Această arătare a fost făcută special pentru a-l convinge pe Toma, semn ca Iisus îl preţuia, dar şi pentru că, la Cina cea de Taină, spusese despre ucenicii Săi (Ioan, cap 17), că pe nici unul nu l-a pierdut decât pe fiul pierzării. Există o accepţiune generalizată în cazul Toma, ca să-l so-

cotim pe el ca prototip al necredinciosului, pentru că spusese – când ucenicii l-au anunțat că văzuseră pe Domnul – că el nu va crede până nu va pune degetul.

El fusese anunțat de ucenici, nu Domnul îi apăruse. Când femeile mironosițe i-au anunțat pe ucenici că l-au întâlnit pe Domnul în grădina mormântului şi că El era viu, nu le-au crezut, ci au socotit zicerea lor o *aiureală*; când Maria Magdalena vine şi le spune că a vorbit cu Domnul la mormânt şi că era viu, toți au zis că este halucinația unei femei doborîte de durere. Numai Petru şi Ioan au alergat la mormânt, dar nu pentru că ei crezuseră, ci pentru ideea: *Dar dacă... ?!*

A intrat Mântuitorul în odaia unde ucenicii erau adunați, i-a chemat să-L pipăie şi n'au crezut; I-au dat să mănânce şi abia atunci au crezut. A venit Iisus pentru Toma şi L-a chemat să-I pipăie rănile, dar Toma nu a venit, ci a spus: *Domnul meu şi Dumnezeul meu.* Toma este omul rațional care are nevoie de dovezi, dar nu atât de amănunțite cum i-au cerut apostolii lui Iisus. Toma nu era un necredincios, ci un om care avea nevoie numai de o mică dovadă, pentru a se arunca în marele întuneric al cunoaşterii lui Dumnezeu, pentru care va merge până la moarte.

Două din arătările care urmează au semnificații adânci şi chiar un anumit dramatism în relatare: aceste două sunt: Arătarea lui Iisus lui Luca şi Cleopa pe drumul spre Emaus şi arătarea lui Iisus celor şapte ucenici la Marea Tiberiadei.

Emaus era o localitate la o distanță cam de 60 de stadii, ceea ce ar veni, în măsurătoare metrică, ceva peste 11 km. Întâmplarea aceasta ne este semnalată numai de Sf. Evanghelist Luca, deşi majoritatea comentatorilor cred că ea se găseşte redată, în două versete, şi de Sf. Marcu (6: 12-13), unde spune că Iisus S'a arătat altor doi ucenici pe țarină. Vestea învierii lui Iisus tulburase cetatea Ierusalimului, unii o contestau, alții o credeau, fariseii şi cărturarii o blestemau ca pe o minciună, nimeni nu rămânea indiferent față de acest eveniment care depăşea dimensiunea naturală a vieții. Doi ucenici plecaseră spre Emaus. Unul dintre ei, menționat cu numele în relatarea Sf. Luca, era Cleopa; celălalt, aşa cum e şi firesc, trebuie, cu necesitate, să fi fost însuşi Sf. Luca, deoarece numai el menționează evenimentul detaliat. Erau şi ei tulburați, dezamăgiți de veştile contradictorii care circulau pe seama Învierii Domnului, dar mai ales, erau îndurerați de neputința lor de a crede.

La un moment dat, Iisus a apărut lângă ei, mergând şi El spre Emaus, îi întreabă de ce sunt tulburați şi după ce ei Îi spun, îi ceartă pentru necredința lor şi le tălmăceşte din Scriptură tot ceea ce era despre El. Ajung la Emaus, la gazda celor doi. Mântuitorul se face ca vrea să meargă mai departe, cei doi încearcă să-L determine să rămână cu ei şi el acceptă. Gazda le oferă o cină şi Iisus ia pâinea şi o frânge; atunci li se deschid ochii şi Îl recunosc, dar El se face nevăzut de la fața lor. Cei doi ucenici îşi dau seama că focul din inima lor, când le vorbea pe cale, le spusese cine era Cel care le vorbea. Au alergat înapoi la Ierusalim şi au relatat ucenicilor că au întâlnit pe Domnul şi ce le-a spus.

Cei doi ucenici nu L-au recunoscut pe Iisus, probabil, din cauza aceleeaşi transfigurări spirituale, dar poate că autorul nu asta a înțeles când spune că *ochii lor erau ținuți ca să nu-L cunoască* (pe Iisus, n.n.). Poate că Mântuitorul a vrut să le tălmăcească scrisul sfânt despre El, lucru pe care nu l-ar mai fi putut face în linişte, dacă le-ar fi spus, de la început cine era. Importanța impresionantă a evenimentului constă în aceea că ei L-au recunoscut la frângerea pâinii. Trebuie să ținem cont de faptul că Iisus nu-Şi proclama identitatea cu uşurință; a făcut-o mai puternic după Înviere, văzând necredința apostolilor. De data aceasta, li S'a revelat celor doi printr'un gest: frângerea pâinii. Mulți din teologi cred că El avea un fel inimitabil de a frânge pâinea, gest care a devenit sacru pentru Apostoli după ce l-au văzut la Cina de Taină. Acest gest inimitabil a fost proclamarea identității lui Iisus față de cei doi ucenici.

Arătarea lui Iisus unora dintre ucenicii Săi la Marea Tiberiadei, când a avut loc cel de al doilea pescuit bogat, este de o frumusețe mistică inegalabilă şi de o semnificație ascunsă la fel de tulburătoare. Şapte ucenici: Petru, Toma, Natanail, Iacob şi Ioan şi încă doi nenumiți, s'au dus să pescuiască pe Marea Galileii, dar în noaptea aceea nu au prins nimic. Începea să se crape de ziuă, era o linişte nefirească, marea, de obicei tulburată, se

întindea ca o apă moartă, străvezie şi luminată de stele încât îi puteai număra pietrele de pe fund. Barca se îndrepta încet spre țărm. Deodată acolo, pe mal, a apărut un om. Acesta i-a întrebat: *Fiilor, nu cumva aveți ceva de mâncare?* Ei au răspuns că nu. Fără vreo explicație, omul de pe țărm le-a spus: *Aruncați mreaja în partea dreaptă a corăbiei.* Au aruncat mreaja şi îndată s'a umplut de peşti, de parcă toate pietrele de pe fund s'ar fi prefăcut în peşti.

Sf. Evanghelist Ioan stătea lângă Sf. Apostol Petru. Privea intens spre bărbatul de pe țărm şi i-a şoptit lui Petru: *Domnul este!* (In. 21:7). Petru era dezbrăcat până la brâu. Auzind că este Domnul, şi-a îmbrăcat haina şi s'a încins aruncându-se în apă şi venind înnot la Învățător. După aceea, vin şi ucenicii cu corabia, o trag la țărm şi aleargă la Iisus, căci aflaseră de la Ioan cine era bărbatul care le cerea mâncare. Când au ajuns la El, au găsit focul aprins şi jăratec şi peşte pus de-asupra şi pâine. Iisus văzuse graba lor şi le atrage atenția: *Aduceți din peştii pe care i-ați prins acum.*

Petru a mers la corabie, a tras mreaja plină la mal, cu 153 de peşti mari, cu mult peste rezistența mrejei care, totuşi, nu s'a rupt. S'au întors la foc, pentru că Iisus i-a îndemnat: *Veniți de prânziți!* Au venit în tăcere şi nici unul nu a îndrăznit să-L întrebe: *Tu cine eşti?* Toți ştiau că este Domnul. Iisus S'a apropiat, a luat pâinea, a frânt-o şi le-a dat-o. De asemenea şi peştele.

Interesant este faptul că ucenicii au ascultat de Iisus, înainte de a-L fi recunoscut şi au aruncat mreaja în dreapta corăbiei la îndemnul Lui.

Am fost cu vaporul pe Marea Galileii. Apa era absolut limpede, încât vedeai peştii mişcându-se şi pietrele pe fund. Dacă în timpul nopții, când întunericul făcea oarecum invizibilă mreaja, Apostolii nu prinseseră nimic, un pescar versat îşi putea da seama imediat că în zori, la răsăritul soarelui, nu era nici o speranță de prins vreun peşte. Totuşi, au ascultat de El fără ezitare. Sunt convins că, în mintea lor, a fost un declic neconştientizat, poate, amintind-şi când, la primul pescuit bogat, Iisus i-a spus lui Petru, după ținerea predicii de pe lac, (Lc. 5) să arunce mreaja în partea dreaptă a corăbiei şi acesta a protestat: *Învățătorule, toată noaptea ne-am trudit şi n'am prins nimic. Dar, după vorba ta, voi arunca mreaja.* Şi minunea s'a petrecut. Petru a ascultat instinctiv porunca lui Iisus, dar Ioan, luminat prin dragostea temeinică prin care era legat de Domnul, L-a recunoscut şi i-a spus lui Petru. Acesta avea firea năvalnică pe care i-am văzut-o, în special, în timpul patimilor: La Cina de Taină, declară în fața Domnului şi a Apostolilor că, chiar dacă toți se vor lepăda de Învățător, el nu se va lepăda şi chiar de va trebui

să moară, tot nu se va lepăda. Iisus îl domoleşte prevenindu-l că, înainte de a cânta cocoşul, Petru se va lepăda de El de trei ori. Într'adevăr Petru s'a lepădat de Domnul de trei ori: prima dată prin simplă negaţie, a doua oară prin jurământ, a treia oară prin blestem. A cântat cocoşul, el şi-a adus aminte de mustrarea Domnului şi a plâns pocăindu-se

În altă împrejurare, când Iisus a venit la Apostoli în corabie, mergând pe apă, Petru I-a strigat: *Doamne, dacă eşti Tu, porunceşte să vin la Tine pe apă!* (Mt. 14:29) Iisus i-a poruncit şi el a coborît imediat din corabie şi a început să meargă pe apă, dar i s'a făcut frică şi a strigat cu spaimă să-l scape. Iisus l-a apucat de mână mustrându-l dojenitor: *Puţin credinciosule, pentru ce te-ai îndoit.*

Toate aceste întâmplări legate de Petru, este bine ca cititorul să le reţină, pentru că ele ne vor servi ca argumente în partea a doua a eseului nostru despre arătarea lui Iisus la Marea Tiberiadei.

Revin la gestul inimitabil a lui Iisus în frângerea pâinii, care L-a descoperit de astă dată celor şapte ucenici, chiar dacă unii aveau încă îndoieli. Dacă citim cu atenţie textul deja analizat, vedem că, la venirea ucenicilor la ţărm, au găsit jăratec şi peşte pus de-asupra, deşi ei, în graba lor de a-L întâlni pe Învăţător, nu adusesera din peştele prins de ei. Probabil că acest peşte, voia să amintească ucenicilor de îndoiala lor, când Iisus li S'a arătat în noaptea Învierii şi nu au crezut că este El, decât numai după ce a mâncat din peştele lor, iar focul trebuia să-i amintească lui Petru de lepădarea lui la focul din curtea arhiereului. Cât despre cei *153 de peşti mari*, nu am găsit nici un comentariu asupra numărului de peşti şi a semnificaţie lor, în afară de o încercare la Fericitul Augustin, care era foarte complicată şi iezuită (comentariul), folosind înmulţiri şi adunări şi apoi împărţiri pentru a ajunge la o semnificaţie care mi s'a părut nejustificată şi pe care am şi uitat-o.

Partea a doua a întâlnirii cu Iisus la Marea Galileei este foarte tulburătoare, şi în sensul mistic, şi în sensul contradicţiei dintre ortodocşi şi catolici privind primatul lui Petru şi, în consecinţă, al Papei. Catolicii iau textul ca atare, desprins de orice contextualitate, privind lepădarea lui Petru, şi ignoră mustrările Mântuitorului pentru graba lui de a face afirmaţii mari pe care nu şi le respecta, până la a-l numi *satană*.

Dar să urmărim textul lui Ioan. De îndată ce Iisus S'a revelat celor şapte Apostoli prin frângerea pâinii, s'a făcut linişte desăvârşită, au mâncat toţi în tăcere şi fiecare aştepta ceva care trebuia să se întâmple. Percepţia mea personală este că, atât Petru, cât şi ucenicii ceilalţi, bănuiau ce trebuie să se întâmple. O jenă gravă plutea în atmosfera mistică a întâlnirii. Poziţia lui Petru în rândurile Apostolilor era foarte fragilă, după lepădarea lui şi ei ştiau că Domnul va trebui să clarifice această poziţie în vreun fel. Petru fusese multă vreme verhovnicul apostolilor. Vârsta îi dădea o întâietate între ceilalţi şi toţi îi acordau cinstea cuvenită vârstei şi poziţiei lui în faţa lui Iisus. Totuşi, în toate împrejurările mai intime, niciodată Mântuitorul nu l-a luat numai pe Petru, ci şi pe Iacob şi pe Ioan. La Cina de Taină, este evidentă o preferinţă a Domnului faţă de Ioan, nu numai pentru faptul că a stat cu capul pe pieptul Învăţătorului – Ioan era un copil şi Învăţătorul îl proteja – ci, mai ales că, atunci când Domnul a spus că unul din ei Îl va vinde, Petru l-a rugat pe Ioan să-L întrebe cine este vânzătorul, ceea ce Iisus i-a descoperit lui Ioan în şoaptă şi, fără îndoială, acesta i-a spus după aceea lui Petru.

Dar Iisus spusese atunci ceva mult mai important pentru mântuirea lui Petru de păcatul lepădării, text pe care îl găsim la Sf. Evanghelist Luca (22: 31): *Simone, Simone, iată că satana v'a cerut să vă cearnă ca pe grâu, dar Eu M'am rugat pentru tine ca să nu-ţi piară credinţa, iar tu, revenindu-ţi oarecând, întăreşte pe fraţii tăi* (Luca 22 : 31-32). Cuvintele acestea puternice răsunau încă în inima lor tot aşa de adevărate ca şi proorocirea că, *înainte de a cânta cocoşul, de trei ori te vei lepăda de Mine*. Cred că pentru aceste cuvinte ale lui Iisus, Ucenicii n'au avut nici o ezitare să-l reprimească pe Petru în rândurile lor. Aceasta este opinia mea şi ea nu figurează în comentariile generale ortodoxe referitor la reinstalarea lui Petru în treapta uceniciei.

După ce Iisus şi ucenicii au terminat prânzul (Ioan 21: 15 şi urm), Domnul l-a întrebat pe Petru, fără nici un fel de pregătire; cunoscând gândurile tuturor, această întrebare era continuarea gându-

rilor lor pe care Iisus trebuia să le lumineze. Întrebarea lui Iisus se lega direct de afirmația lui Petru făcută la Cina de Taină (referindu-se la colegii săi întru apostolie, că el nu se va lepăda niciodată de Învățător). Iisus i-a spus acum: *Simone, fiul lui Ioan, Mă iubeşti tu pe Mine mai mult decât aceştia?* Şi firea năvalnică a lui Petru s'a răsfrânt încă odată în graba răspunsului, uitând, pentru o clipă, de lepădare: *Da, Doamne, Tu ştii că te iubesc*. Totuşi mi se pare că există o anumită prudență în răspunsul lui Petru, care nu s'a mai înălțat pe sine de-asupra apostolilor celorlați; aceasta ne face să credem că amintirea lepădarii era vie în mintea lui. Iisus i-a încredințat paşterea mieluşeilor, fără vreun comentariu sau o aluzie la primatul lui între apostoli. Dimpotrivă, ca într'o judecată unde prima mărturie trebuia întărită pentru a fi acceptată (*în astfel de situații se cereau trei mărturii*), Iisus îl întreabă a doua oară, fără referire la ceilalți apostoli: *Simone, fiul lui Ioana, mă iubeşti?* Petru confirmă fără a mai adăuga nimic rostind aceleaşi cuvinte: Da, Doamne, tu ştii că te iubesc. Iisus îi încredințează paşterea oilor. Mântuitorul îl întreabă pentru a treia oară – ca o ultimă verificare a primei afirmații: *Simone, fiul lui Iona, Mă iubeşti?*

În ciuda convingerii lui Petru şi a Apostolilor că Iisus făcea restaurarea lui Petru în treapta apostoliei, această a treia întrebare l-a întristat adânc pe Petru pentru că Învățătorul i-a zis *a treia oară* mă Iubeşti şi I-a răspuns cu mare întristare în glas: *Doamne, Tu toate le ştii, Tu ştii că Te iubesc*. Cu aceasta, Petru afirma indirect că toată această interogație repetată de trei, se referea la cele trei lepădări ale sale, prin care i se ştergea păcatul comis atunci şi era reintegrat printre ceilalți apostoli.

Este evident pentru orice om de bună credință că nu i se acordau acum lui Petru puteri speciale, fiindcă, în acest caz, de ce s'ar fi întristat el la cea de a treia întrebare. Când Iisus S'a adresat Apostolilor după Înviere şi le-a spus: *Mergeți în toată lumea şi propovăduiți Evanghelia la toată făptura*, (Mc. 16 :15), Învățătorul nu s'a referit la Petru cu nimic special, astfel că situația lui rămăsese oarecum confuză printre ceilalți. Iisus intenționa să-l reintegreze pe cel lepădat de El printr-o reinstituire solemnă, un fel de primire a unui eretic în ortodoxie în vremea noastră. Când catolicii afirmă că acum i s'a dat o putere specială, se înşeală cu bună ştiință: lui Petru i s'a dat acum puterea pe care ceilalți Apostoli au avut-o de la început, pe care ei nu o pierduseră ca Petru şi care le fusese întărită de Iisus în Duminica Învierii. Acum, Petru a fost reprimit în treapta lor şi i s'a redat şi dreptul de propovăduire la toată făptura: *Paşte mieluşeii mei, Paşte oile mele*.

Dacă în toată această tainică perioadă de după Învierea Domnului a existat ceva special pentru vreun Apostol, atunci au fost doi privilegiați: Toma, pentru care Iisus a venit în mod special pentru a-l convinge de Învierea Sa şi Ioan, despre care a spus lui Petru, la această arătare discutată de noi: *Dacă vreau Eu ca acesta* (adică Ioan n.m.) *să rămână până ce voi veni, ce te priveşte? Tu urmează-Mă pe Mine* (Ioan 21: 22). Astfel Iisus mustră încă odată îndrăzneala lui Petru.

În legătură cu Petru, mai este ceva important, dar nu atât pentru el, cât pentru modalitatea Învierii Domnului. După ce Maria Magdalena anunță Apostolii că a vorbit cu Domnul la mormânt şi că era viu, aceştia s'au îndoit. Numai Petru şi Ioan au alergat la mormânt pentru a vedea ce se întâmplase acolo. Ioan, mai tânăr, alerga mai repede, s'a uitat în mormânt, a văzut giulgiul gol, dar nu a intrat, din respect pemtru vârsta lui Petru. După puțină vreme, Petru a ajuns şi el la mormânt şi au intrat pe rând înăuntru. Acolo au văzut giulgiul zăcând pe pământ, dar marama cu care fusese acoperită fața lui Iisus, nu era la un loc cu giulgiul, ci era făcută sul şi pusă în altă parte. Atunci, adaugă Sf. Evanghelist Ioan, au văzut şi au crezut.

Dacă giulgiul ar fi fost desfăcut şi ar fi zăcut la pământ ca o bucată oarecare de pânză, nu cred că ar fi avut efectul de şoc pe care l-a avut asupra celor doi Apostoli. Fără îndoială ca era ceva straniu în modul în care giulgiul zăcea pe pământ, încât Sf. Ioan să scrie că au văzut giulgiul şi au crezut, fiindcă ei încă nu ştiau Scriptura că *El trebuia să invie din morți* (In. 20: 9).

Ținând cont de ceea ce am citit din capitolele anterioare şi de tradiția iudaică legată de înmormântări, ne aducem aminte că, după moartea pe

cruce a Mântuitorului, iudeii căutau acum să scape de trupurile celor răstigniți (Iisus şi cei doi tâlhari) deoarece a doua zi era paştele şi mozaismul nu permitea neîngroparea morților de paşti.

Iosif din Arimateia, ucenic în ascuns al lui Iisus, s'a dus la Pilat şi i-a cerut să-i dea trupul lui Iisus. Acesta s'a mirat de faptul că Învățătorul murise aşa de curând, a chemat centurionul şi l-a întrebat şi acesta a confirmat moartea (probabil era sutaşul care strigase la moartea Mântuitorului – văzând toate fenomenele supranaturale: *Cu adevărat, Fiul lui Dumnezeu a fost acesta* (Mt. 27: 54).

Ştim din relatarea Sf. Ioan că Pilat a trimis totuşi ostaşi să verifice, că aceştia au văzut că cei doi tâlhari nu muriseră şi le-au zdrobit fluierele picioarelor (fapt care crea un şoc şi aducea moartea fulgerătoare), iar lui Iisus nu i-au zdrobit fluierele picioarelor, ci numai i-au străpuns inima cu lancea. Iosif Arimateianul a luat trupul lui Iisus de pe cruce; a venit şi Nicodim, cel care mersese noaptea la Iisus să-L întrebe (vezi In. Cap 3), care a adus ca la o sută de litre de amestec de smirnă cu aloe, au muiat giulgiul în amestec, apoi au înfăşurat trupul Domnului cu giulgiul muiat în mirodenii şi l-au pus în mormântul *în care nimeni niciodată nu mai fusese pus* (In. 19: 42).

Aceste mirodenii aveau capacitatea de a face pânza giulgiului mai dură, ca un ulei sicativ. Ceea ce au văzut Petru şi Ioan a fost giulgiul nedesfăcut, păstrând forma trupului lui Iisus, ceea ce însemna că Domnul ieşise prin giulgiu fără a-i fi stricat forma pe care o luase după trupul Lui. Coroborînd toate fenomenele supranaturale de la Naşterea Mântuitorului şi până la Invierea Sa, vedem o serie de simboluri care se înlănțuiesc spre o finalitate supremă: dumnezeirea lui Iisus. El S'a născut din femeie fără de bărbat şi această femeie era fecioară şi nu mai avusese în pântece, aşa cum, la îngropare, Iisus fusese pus într'un mormânt nou în care nimeni nu mai fusese pus; Mântuitorul a ieşit din giulgiu fără a-l sfâşia sau a-l desface şi apoi, şi din groapă, prin piatra neridicată, fără a o sparge, aşa cum a ieşit din pântecele mamei Sale fără ca ea aibă durerile naşterii şi fără a-i strica cheile fecioriei.

O altă arătare a Mântuitorului către Apostoli şi alți credincioşi ne este amintită de Sfântul Pavel, care însă nu elaborează deloc asupra împrejurărilor. De altfel, el nu intenționează să ne relateze arătarea lui Iisus, ci numai o citează ca un argument al Învierii Domului, în Epistola 1 către Corinteni, cap. 15. Iată textul: *...că Hristos a murit pentru păcatele noastre, potrivit Scripturilor, că a fost îngropat şi că a înviat a treia zi, după Scripturi, şi că i S'a arătat lui Chefa, apoi celor doisprezece: după aceea S'a arătat, în acelaşi timp, la peste cinci sute de frați dintre care, cei mai mulți trăiesc până astăzi, iar unii au adormit. După aceea S'a arătat lui Iacob, apoi tuturor Apostolilor. Iar la urmă, ca unuia nenăscut la vreme, S'a arătat şi mie...* (V. 3-8)

Unele din aceste arătări, pomenite de sf. Apostol Pavel, au avut loc înainte de Înălțarea Domnului (F. A. 1: 9-11), altele după. Când Apostolul Neamurilor spune că Iisus S'a arătat celor 12, acest fapt s'a petrecut după Înălțare şi după ce a fost ales de către conclavul Apostolilor, Matia, spre a completa numărul apostolilor, după spânzurarea lui Iuda. Despre arătarea lui Iisus lui Pavel avem, pe larg, relatarea din Faptele Apostolilor, minune petrecută pe drumul Damascului.

Sfârşit şi Slavă Învierii Tale, Doamne!

Notă: Toate citatele sunt după ediția jubiliară a Bibliei, a Î.P.S. Bartolomeu Anania.

Prietenul Marcel Petrișor

L-am cunoscut pe dl Marcel Petrişor pe la mijlocul anilor ´90, cu prilejul unei vizite pe care a făcut-o pe neaşteptate la Bacău. Domnul Profesor, cum îi spunem mulți dintre apropiații săi, m-a fermecat cu dezinvoltura, veselia, cultura sa vastă, poveştile sale minunate şi mai ales cu dragul pentru ceilalți, pe care îl expiră prin toți porii. Au mai trecut cîțiva ani pînă ne-am cunoscut mai bine şi i-am cîştigat prietenia – prin care mă onorează şi mă obligă. Felul său, zîmbitor şi discret, dar adînc lucrător, de a-şi manifesta credința, precum şi modul, tenace dar lipsit de încrîncenare, în care îşi urmăreşte idealurile, sînt pilduitoare pentru mine. De aceea m-am bucurat mult că a acceptat să se implice de la bun început în Proiectul "Rost". Am scris, în ultimii ani, de mai multe ori despre Domnul Profesor, în diverse gazete, şi i-am închinat şi un număr din ROST, pentru că viața sa are valoare de exemplu. Dar încă mai sînt multe de spus despre această personalitate-reper. Aşa încît, acum, cînd Domnul Profesor împlineşte 80 de ani, preiau aici o evocare a lui Lucian D. Popescu, un mai vechi prieten al său. Îi aducem astfel un modest omagiu şi îi urăm: La mulți şi frumoşi ani! Şi pentru că s-ar putea ca urarea mea să pară nepotrivită, avînd în vedere vîrsta adresantului, am să vă spun pe scurt o istorie care m-a marcat. Acum vreun an, poate doi, dl Marcel Petrişor constata, nu fără o uşoară urmă de nostalgie, că i-a slăbit puterea. „Cum aşa dom' profesor?", zic eu. „Păi, uite, pînă anul ăsta, ridicam singur sacul de ciment de jos şi îl duceam pînă la biserică, în deal. Acum trebuie să mi-l pună cineva pe umăr." Ei, cu aşa puteri slăbite, cred că dom' profesor ar putea să mă vadă pe mine ieşind la pensie la limită de vîrstă. (Claudiu Târziu)

Lucian D. Popescu

Îl cunosc de pe la sfîrşitul anilor '70. Prieten de familie, venea în casa noastră, plăcîndu-i atmosfera salonului care, mulțumită bunicii, salva nuanțe interbelice. Era un povestitor extraordinar şi, copil fiind, mă fascinau amintirile copilăriei lui. Mai tîrziu, deşi nu l-am avut profesor la şcoală, mi-a devenit cel mai bun dascăl: era subtil şi eficient în cea mai mare măsură, combinînd larghețea cu rigoarea, non-conformismul cu un tradiționalism creştin care în epocă era foarte rar[1]. Primit în apropierea lui, am descope-

Marcel Petrişor, nedespărțit de pipa lui şi la 80 de ani

[1] În completarea normei şcolare de la liceul unde funcționa, avea ore şi în altă parte, undeva la seral. Iar acolo, celor care nu erau de trecere la franceză le zicea: "Mă, tu nu ştii nimic şi nu te pot trece. Dar învață măcar Tatăl nostru şi Crezul în franceză şi te trec. Că alții sînt doctori academicieni şi nu ştiu nici atît...".

rit ceva ce discreția absolută – el nepărînd să fie în mod obişnuit un păstrător de secrete, ba din contră – şi culoarea dominantă a vremurilor nu indicau defel: că era un rugător profund şi nesmintit. Am sfîrşit, în ciuda enormei diferențe de vîrstă, prin a deveni prieteni.

Ştiam că prietenia cu nepotul marelui poet Aron Cotruş îl băgase prima dată în puşcărie. În 1951, chiar de ziua lui, a fost arestat pentru că "organele", arestîndu-l cu cîteva zile înainte pe Ovidiu Cotruş, găsiseră asupra acestuia cartela de cantină a studentului Marcel Petrişor. Mîncau cu rîndul, azi unul, mîine celălalt, căci Ovidiu era "dat în urmărire generală". Multă vreme Marcel îl ascunsese chiar la părinții săi, în satul zărăndean Ocişor, foarte aproape de locul unde mulți ani s-a ascuns şi .

Ştiam că în 1954 fusese din nou condamnat pentru "favorizarea infractorului", ceea ce în cazul lui Marcel era un eufemism juridic pentru ajutarea prietenilor unor prieteni. Pur şi simplu, proaspăt ieşit din puşcărie, le transmisese să abandoneze orice activitate ce putea fi privită ca subversivă, întrucît riscurile erau enorme. Cînd, după cîtva timp, aceia au fost arestați, a fost arestat şi condamnat, pentru acea avertizare, şi Marcel.

Ştiam că în 1956 prietenia cu unii care au fost arestați în urma proiectatei, dar nereuşitei manifestații de susținere a revoluției maghiare dusese şi la arestarea sa.

"M-au băgat într-o cameră la Interne, unde Saşa [Alexandru] Ivasiuc era pe rangă. Scoseseră totul din el: era plin de sînge amestecat cu fecale şi urină. Pur şi simplu îl loveau de pereți apucînd cîte doi de rangă şi făcîndu-i vînt cu putere. Carnea se supunea şi aluneca inerțial, iar pe parchet rămîneau urmele acelea înfiorătoare de sînge, fecale şi urină. Numai creierul nu ieşea din el. L-au întrebat, arătînd spre mine: «Îl cunoşti?». Nu cred că ochii tumefiați mă vedeau, dar a mişcat din cap. Mi-am zis: «Nu m-a văzut, dar, oricum, are dreptate». În timp ce eram împins afară, pe Ivasiuc au reînceput să-l bată. Mă gîndeam: «La ce bun? Poate că le face plăcere». Apoi: «Acu' ce făcurăm? Condamnarea ştiam eu c-o s-o luăm, dar măcar de izbutea manifestația!». Întrebările şi răs-

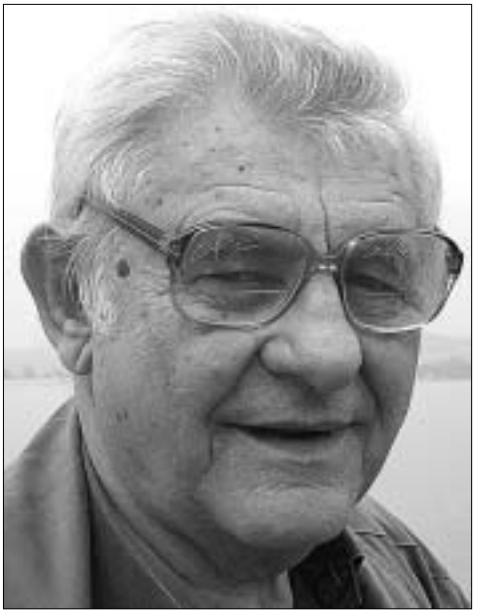

punsurile de genul ăsta erau inutile. Dar un intelectual prins într-o atare situație foloseşte instinctiv supapa asta. Îşi exersează mentalul şi seamănă cu un şoarece rațional care dă cu ideile din colț în colț. M-au dus în altă cameră şi m-au pus pe rangă. După cîteva ore, dacă m-ar fi aşezat lîngă Ivasiuc, nu ne-ar mai fi deosebit nimeni: aceeaşi poziție, aceeaşi diformitate, aceleaşi scurgeri involuntare – efecte mai dureroase decît cauzele –, aceeaşi zbatere în şi din cap. La început te abții, apoi urli, apoi leşini, apoi eşti trezit cu o găleată de apă, apoi nu mai poți urla, deşi ai vrea, apoi nu mai simți nimic, apoi simți că dai din cap şi nu ştii în ce sens. Ordinea lucrurilor astea poate fi alta. Iar îngerul se roagă lîngă tine pînă la capăt, chiar şi după ce ultimele tale reflexe mistice s-au dizolvat sub argumentul contondent... Şi în anchetă se mai întîmplă multe altele care te rup pe-afară şi pe dinăuntru, dar după ce se termină ancheta şi se vindecă rănile, dacă nu mori şi dacă nu rămîi beteag rău de tot, treci într-o existență interesantă. E o nesfîrşită puşcărie în care un singur lucru e cert: că te vei întîlni cu prietenii cei mai buni...". Cam asta spune el despre 1956.

După anchetă, în 1956, a fost condamnat la moarte. A stat 6 luni pe pragul morții, apoi moartea s-a transformat în muncă silnică pe viață şi

pînă la urmă i s-au dat 25 de ani de temniță grea. Adică urma să fie eliberat pe la vreo 52 de ani.

În 1964, după ce adunase în total 13 ani de închisoare, din 34 cîți avea, a ieşit o dată cu ultimii deținuți politici. Deşi nu fusese în Mişcare ori în Frățiile de Cruce, pe dosarele de la Securitate i se aplicase cea mai periculoasă ştampilă: "legionar". E adevărat, era prieten cu mulți legionari, iar cît a stat în Aiud, din Zarcă nu ieşise niciodată, căci nu acceptase nici cea mai vagă formă de reeducare (a se vedea, de pildă, Sorin Lavric, *Noica şi Mişcarea legionară*, Ed. Humanitas, Buc., 2007, p. 285). Iar dacă-l întrebi despre asta, îți spune: "Nu te face legionar ştampila securiştilor... Culmea e că nici dacă erai înscris la legionari, nu era suficient să devii legionar... Era complicat la ei... Numai că mă gîndesc la altceva: s-or mîntui mulți dintre ăştia care au făcut politică, şi de la țărănişti, şi de la liberali, şi de la toți, dar care să tragă a sfinți eu n-am văzut decît la legionari".

La eliberare, deținuții politici au fost obligați să semneze că nu vor întreține legături între ei. Dar nici el şi nici prietenul său, Gheorghe (Ghita) Calciu, nu puteau respecta aşa o promisiune. În plus, pentru că, vorba lor, "nu se putuseră abține", transcriseseră toate versurile lui . Iar Marcel îşi scria amintirile din puşcărie. Şi pentru că Marcel, fiind din nou student, se simțea liber, vorbea despre chestiunile respective cu te-miri-cine. Securitatea a aflat şi în 1968 l-au arestat din nou. Pe Ghiță Calciu nu l-au arestat, dar îl audiau aproape zilnic la Securitate. Perchezițiile au scos la iveală caietul cu poeziile lui Oprişan şi memorialistica lui Marcel. Caraghioşii de securişti nu putuseră crede că cei doi au memorat atîtea versuri, aşa că în actul de acuzare scria că Petrişor şi Calciu au scos acel caiet din închisoare (Arhiva C.N.S.A.S., Dosar nr. P13773)! După opt zile, pe Marcel l-au eliberat şi s-a decis scoaterea lor de sub urmărire penală, dar obiectele confiscate au fost restituite doar după anul 2000, "la cerere". Piesele din dosarul aflat azi la C.N.S.A.S. nu explică arestarea aceasta şi nici eliberarea. Adevărul este că totul s-a sfîrşit cînd a devenit inutil scopul principal, adică încercarea securiştilor de a baga în puşcărie pe altcineva, pe un anume prieten al lor. Iar Petrişor şi Calciu n-au mai fost victimele colaterale ale prieteniei pentru că acel prieten al lor murise la sfîrşitul celor opt zile, în condiții extrem de suspecte.

Ştiam de prietenia lui Marcel cu părintele Gheorghe Calciu şi fusesem martorul unor întîmplări extraordinare în perioada 1984-1985, cînd părintele Calciu, tocmai eliberat din închisoare, era urmărit de Securitate fără întrerupere. Era o prietenie impresionantă şi înduioşătoare, care izvora din Casimca Jilavei, unde duhul lui Costache Oprişan biruise moartea. Acolo, Marcel şi Ghiță se salvaseră pe ei înşişi – şi unul pe altul – şi făgăduiseră în taină că toată viața i-o vor da Lui.

Apoi, cînd în perioada 1979-1984 părintele Calciu a fost iarăşi în închisoare, singur în închisoare şi într-un regim de exterminare rapidă, Marcel i-a transmis prin preoteasa Adriana să reziste, că se va elibera: "Spune-i aşa: şi Marcel şi Aurel de asta trăiesc de dimineață pînă la amiază şi de la amiază pînă seara" (convorbire înregistrată de Securitate în locuința Adrianei Calciu – Arhiva C.N.S.A.S., Dosar nr. I.155109, vol.19, p. 309).

Iar Aurel este eroul Aurel State, care, învins pe front, a biruit iadul în prizonierat şi în închisoare. Între el şi Marcel a fost o prietenie atît de strînsă încît pînă şi Securitatea a ținut seama de ea, plasîndu-i, în libertate, în garsoniere alăturate, pentru a fi lesne spionați[2]. Numai că Aurel State a murit în 1983, înainte de eliberarea părintelui Calciu. Fusese şi el urmărit şi abuzat de Securitate pînă la ultima suflare, pentru că de curînd i se publicaseră în Germania, în nemțeşte, memoriile din închisoare[3]. A murit în spital, post-operator, fiind găsit într-o dimineață cu perfuziile, drenurile şi celelalte legături smulse. Apoi, pentru că altfel nu s-a putut, Marcel a transportat cu maşina sa trupul lui Aurel State către cimitirul locului natal din părțile muscelene. Asta a fost ulti-

[2] Cînd Marcel Petrişor era profesor la Liceul "Spiru Haret", un absolvent de la seral i-a destăinuit că e securist şi că în blocul de pe str. Baicului, unde stătuseră cei doi, fusese organizat pentru ei un post fix de filaj şi de interceptare audio, într-o garsonieră lipită de ale lor.

[3] Editura Predania pregăteşte o mult aşteptată reeditare a acestor memorii, publicate sub titlul *Drumul Crucii*.

Marcel Petrişor, sărbătorit de prieteni

ma lor călătorie comună, după multele pelerinaje pe care le făcuseră pe la mînăstiri. Securitatea a filmat înmormîntarea, iar Marcel a transmis celor veniți cuvintele prințului gruzin Ciabua Amiredjibi, prietenul lui Aurel State din vremea lagărelor sovietice: "Trebuie să ştiți că acesta a fost cavalerul fără pată, căruia nici prietenii, nici adversarii nu au avut ce să-i reproşeze"...

Ştiam, deci, multe despre prietenia lui Marcel şi beneficiam din plin de ea cînd prin 1988 l-am întrebat pe regretatul Simion Ghinea unde şi cum l-a cunoscut pe Marcel în puşcărie. Făcuse şi el 16 ani de închisoare, fuseseră în Aiud în aceeaşi perioadă, deci presupuneam că se ştiau din puşcărie. Dar Simion Ghinea nu se întîlnise cu el în închisoare: "La *nea Petrică* l-am văzut prima dată".

Cît timp a putut merge la Athénée Palace pentru o cafea, mai mulți din intelectualitatea şi boema bucureşteană îl pîndeau acolo, pe teren neutru, ca să-l asculte. După aceea, însă, în anii '80, puțini se încumetau să-l viziteze şi să-l ajute pe Petre Țuțea. Securitatea veghea şi numai cîteva persoane îl suportau pe bătrînul care, ca aproape toți bătrînii ajunşi de slăbiciune, era, în intimitate, un om dificil. Între aceste cîteva persoane erau Simion Ghinea şi Marcel Petrişor.

Simion Ghinea, care fusese un om al marilor acțiuni, a reuşit de două ori să strîngă ajutoare din Franța, de la Cioran, Eliade, părintele Boldeanu şi de la alții. Pe atunci aşa ceva nu era la îndemînă. Tot el a avut ideea "tragerii unor sfori", încît *nea Petrică* să primească de la Uniunea Scriitorilor ceva bani şi de la Casa Scriitorilor ceva mîncare.

Pînă în 1990, cînd, cu voia lui Dumnezeu, s-au înmulțit asistenții, Marcel Petrişor l-a susținut pe Țuțea zilnic, satisfăcîndu-i cerințele cele mai variate, de la nevoia dialogului pe teme kantiene şi pînă la neputințele cele mai de rînd. Îmbarcați în prietenia lor, Marcel şi *nea Petrache* au traversat cu umor şi seninătate mizeria unui deceniu care, pentru unii ce nu gustaseră nici măcar o

fărîmă din golgota acestora doi, devenise "obsedant".

Simion Ghinea spunea: "Abia după eliberare, în garsoniera lui *nea Petrică* de lîngă Cişmigiu, l-am *văzut* prima dată pe Marcel. Pentru că de auzit, auzisem despre el în puşcărie. Am reţinut numele lui cînd într-o celulă avea loc o frumoasă discuţie între nişte profesori de filosofie. Discutau despre prietenie. Eram ca la conferinţă, ascultam fără să intervin. Nu ţin minte argumentaţiile lor savante. Discuţia a fost lungă. Au pornit de la antici, l-au fost pomenit pe Fericitul Augustin şi şi-au prezentat, contrazicîndu-se, propriile teorii. Au ajuns la exemple. Şi iarăşi nu ţin minte ce a povestit unul dintre ei, dar era o poveste de puşcărie, o poveste adevărată. Era istoria unei prietenii exemplare între oameni ca noi, cei din celulă. Toată dezbaterea aceea s-a isprăvit nu cu concluzia teoreticienilor, ci cu un exemplu care i-a împăcat pe cei iubitori de înţelepciune. Iar numele prietenului exemplar, pe care l-am reţinut, era *Marcel Petrişor*. După foarte mulţi ani, l-am cunoscut şi ne-am împrietenit".

Nu cred în teoriile de tip aristotelic, ci cred că prietenia nu are nevoie de reciprocitate. Prietenia poate sau nu să fie biunivocă. Fireşte, prietenia împărtăşită împlineşte o relaţie după chipul asemănat al relaţiei intra-treimice, însă o prietenie neîmpărtăşită este tot prietenie şi, într-un fel, este o imitare a lui Hristos faţă cu creaţia căzută. La limită, trebuie să-i fii prieten şi duşmanului. Dar, ca teorie, asta nu face doi bani...

Ceea ce e valoros sînt actele efective ale unei prietenii precum cea a lui Marcel Petrişor: fie să-ţi pui viaţa pentru prietenii tăi, fie să fii generos fără socoteală, fie să-l oblojeşti pe aproapele fără perspectiva unui sfîrşit, profit sau mulţumire, fie să îngădui păcătosului de parcă ai fi tu însuţi, fie să mîngîi pe cel slab – de minte, de înger ori de mădulare – cu dragostea şi smerenia ta, fie să iei în răspăr o lume întreagă pentru Hristos şi neamul tău, fie cu curaj, fie cu teamă, fie cu nădejde, fie cu disperare.

Şi cine îi este prieten lui Marcel mărturiseşte că unele ca *acestea* vor rămîne, iar nu altele, spre slava lui Dumnezeu şi spre veşnică pomenire. Amin.

CĂRŢI PUBLICATE DE MARCEL PETRIŞOR

(n. 13 aprilie 1930, Ocişor-Hunedoara)

- *Serile-n sat la Ocişor* [povestiri], Bucureşti, 1968;
- *Curente estetice contemporane*, Ed. Univers, Bucureşti, 1972;
- *Grünewald* [album], Ed. Meridiane, Bucureşti, 1972 (ed. a II-a: 1985);
- *La Rochefoucauld. Aventura orgoliului*, Ed. Albatros (Col. "Contemporanul nostru"), Bucureşti, 1973;
- *Măreasa* [roman], Ed. Albatros, Bucureşti, 1975;
- *Călătorie spre Soare-Răsare,* Ed. Cartea Românească, Bucureşti, 1976;
- *Crişan* [roman], Ed. Albatros, Bucureşti, 1977;
- *Vitralii* [eseuri], Ed. Eminescu, Bucureşti, 1978;
- *Temeri* [roman], Ed. Eminescu, Bucureşti, 1985;
- *Căruţa cu scînduri* [roman], Ed. Eminescu, Bucureşti, 1990;
- *Fortul 13. Convorbiri din detenţie*, Ed. Meridiane, Bucureşti, 1991;
- *Secretul Fortului 13. Reeducări şi execuţii*, Ed. Timpul, Iaşi, 1995;
- *N. V. Gogol şi paradoxurile literaturii moderne*, Institutul European (Col. "Eseuri de ieri şi de azi"), Iaşi, 1996;
- *La capăt de drum*, Institutul European, Iaşi, 1997;
- *Drumuri întortocheate. Jurnal de călătorie în Asia, Europa şi America de Nord*, Ed. Junimea, Iaşi, 2001;
- *Cei din Aciua* [roman], Ed. Vremea, Bucureşti, 2004;
- *Strigoii Ocişorului*, Ed. Vremea, Bucureşti, 2005;
- *Trecute vieti de domni, de robi si de tovarasi*, Ed. Vremea, Bucureşti, 2008;
- *De la Jilava la Aiud. Anii de mucenicie ai temniţelor comuniste* (în curs de apariţie la Ed. Christiana din Bucureşti).

Despre „a trece în nefiinţă“

ÎPS Bartolomeu Anania

Dacă ar fi să concedem că momentul intim al Învierii Domnului a avut, totuşi, un martor, acesta a fost, în mod paradoxal, vidul: giulgiurile care s-au pomenit fără trup, mormântul care s-a pomenit fără conţinut. Când femeile mironosiţe au venit dimineaţa să tămâieze mortul, piatra de pe mormânt fusese prăvălită, iar îngerul le-a poftit să privească golul. Tot golul i-a întâmpinat şi pe apostolii Petru şi Ioan, veniţi în fugă să cerceteze spusa femeilor. Înainte de a-L fi văzut pe Iisus cel înviat, toţi aceştia au văzut că Iisus nu mai era. Dar tocmai absenţa Domnului avea menirea de a-i convinge că Domnul înviase şi că El era mai prezent ca oricând.

Aşadar, când Domnul lipseşte dintre cei morţi, El trebuie căutat, neapărat, printre cei vii. Moartea nu este altceva decât o sincopă existenţială, asemenea unei pauze într-o partitură muzicală, despre care toată lumea ştie că face parte din muzica însăşi; şi dacă Domnul este „pârga celor adormiţi”, începutul şi garanţia propriei noastre învieri, e de la sine înţeles că în acelaşi chip trebuie să asimilăm relaţia viaţă – moarte – Viaţă în propria noastră existenţă.

Scriu acestea gândindu-mă la unii confraţi din mass-media, adică din presă, radio şi televiziune, care continuă, fără voia lor, să mă contrarieze prin uşurinţa cu care încă mai păstrează una din sechelele limbajului de lemn al erei ateo-comuniste. Despre ce e vorba?

Aproape zilnic ni se transmite o ştire sau un comentariu despre moartea cuiva. Pentru a spune că cineva a murit, limba română posedă o foarte bogată gamă de expresii echivalente şi nuanţate, precum: „a decedat”, „s-a săvârşit”, „a încetat din viaţă”, „s-a petrecut”, „s-a stins”, „ne-a părăsit”, „a plecat dintre noi”, „a pornit pe ultimul drum”, „a închis ochii”, „şi-a plecat pleoapele”, „şi-a dat sufletul”, „şi-a dat duhul”, „şi-a dat ultima suflare”, „a trecut la cele veşnice”, „s-a mutat la Domnul”, „a fost chemat de Dumnezeu”... şi încă multe altele, în toată literatura, în tot graiul şi la îndemâna oricui. Ei bine, în ciuda acestei bogăţii de limbă română, încă mai citim sau auzim, destul de des, că cineva „a trecut în nefiinţă”.

Dacă „trecerea în nefiinţă” s-ar referi la un om care în viaţa lui nu a crezut în Dumnezeu, nici în suflet şi nici în viaţa viitoare, încă am mai înţelege solidaritatea redactorului cu mortul de a cărui existenţă s-a ales praful. Dar ca să spui că „a trecut în nefiinţă” un Dosoftei, un Varlaam, un Eminescu, un Brâncoveanu, aceasta e o impietate nu numai asupra celui pomenit, ci şi asupra simţului comun al unui popor care s-a născut creştin şi care, iată, se încăpăţânează să rămână creştin.

Şi dacă m-am hotărât să scriu aceste rânduri chiar acum şi chiar aici e pentru că, de foarte curând, prin postul nostru naţional de televiziune mi-a fost dat să aud că s-au împlinit atâtea secole şi atâţia ani de la „trecerea în nefiinţă” a Sfântului Sergiu, patron al creştinismului rusesc. E prea mult!

Şi n-ar fi doar atât. Expresia e o impietate şi faţă de limba română. Există o gravă inadvertenţă gramaticală între verbul „a trece” şi substantivul „nefiinţă”. „A trece” înseamnă mişcarea de tranziţie dintr-un mediu în altul, de la o stare la alta, de la un mod de existenţă la alt mod de existenţă. Or, în cazul de faţă, verbul nu are şi nu poate avea obiect, de vreme ce „nefiinţa” e negarea oricărui mediu, a oricărei stări, e negarea oricărui mod de existenţă şi a existenţei însăşi. În nefiintă nu se poate „trece”, pentru că nu ai unde, cum şi în ce, ea definindu-se pe sine ca non-existenţă, ca neant. Neantul însă nu e ceva în sine, ci un simplu concept cu care se operează în filosofie, aşa cum în matematici se operează cu numărul negativ. Agramatismul expresiei e pe măsura celui ce a născocit-o.

Vrem o folosire corectă şi cuprinzătoare a verbului „a trece”? Iat-o în una din cântările noastre pascale: „că din moarte la Viaţă şi de pe pământ la Cer, Hristos-Dumnezeu ne-a trecut pe noi”.

Fie ca aşteptarea şi bucuria Învierii Domnului să vă fie sporite de toate bunătăţile lui Dumnezeu şi să vă devină o necurmată înviere lăuntrică.

Liberalismul taliban

Alexandru Racu

Văzut lucru, în ultima vreme „dreapta românească”, băsesciană şi PDL-istă, a pornit un adevărat jihad împotriva (ne)credincioşilor. Pe de o parte, un cotidian bucureştean de centru dreapta – în care se exprimă săptămânal diverşi „senatori” băsescologi, şi care s-a remarcat mai deunăzi prin linşajul de presă aplicat Înalt Preasfinţitului Bartolomeu Anania – îi cheamă pe credincioşii liberali la cruciadă, de data asta nu împotriva evreilor care otrăvesc apele, ci împotriva credincioşilor ortodocşi care răspândesc boala în popor[1], întrucât, înapoiaţi cum sunt, nu vor să se înveţe cu împărtăşania „europeană”, cu linguriţă de unică folosinţă. Pe acest fundal, iată că vin şi declaraţiile europarlamentarului Cristian Preda, un fel de Mustafa Kemal autohton, care, „liberal laic” fiind, afirmă şi el că detestă „ambiguitatea prezenţei religioase” pe care o vrea nu doar eliminată din şcolile publice ci chiar şi din gestica stradală. La doar o replică distanţă după ce o califică pe „baba care îşi face cruce în troleibuz” ca fiind „de o mie de ori mai simpatică decât politrucul care merge la biserică pentru voturi” (de, trebuia să o complimenteze cât de cât şi pe babă, căci la urma urmei cu voturile babei se aleg politrucii din PDL), domnul Preda, care spune că „îşi face cruce când intră în biserică nu când e în troleibuz”, o afuriseşte pe biata babă cu anatema laicităţii în următorii termeni: „Ritualizarea stradală a religiei mi se pare o *specie infamă*” (sublinierea îmi aparţine).

Mă întreb ce fel de cruce îşi face domnul Preda atunci când intră în Biserică din moment ce atunci când vede omul făcându-şi cruce pe stradă, mai, mai că-l apucă spasmele? Cruce întoarsă, aşa ca sataniştii? Care va să zică nu *Libertatea*, nu *Click* (căreia i se făcea reclamă acum câţiva ani taman în *Dilema*), nu *Cancan*, ci babele care îşi fac cruce în troleibuz poluează spaţiul (public) mioritic! Într-o ţară în care jumătate de troleibuz se delectează cu „fata de la pagina cinci”, problema o reprezintă baba „infamă” care îşi face cruce. Babele astea sunt agenţi de transmitere nu doar a maladiilor fizice, ci şi a celor psihice. Dacă cu împărtăşania babele ne umplu de aviară şi porcină, cu crucea, babele aduc nevroza în popor, făcând rău în special la ăia mici care nu şi-au rezolvat încă complexul lui Oedip. Şi iac-aşa compromit babele toate „realizările” revoluţiei sexuale de la Freud încoace.

[1] Comparaţia dintre evreii din Evul Mediu şi credincioşii din România de azi îi aparţine lui M. Platon.

Crucea e problema, nu manelizarea generalizată! Şi cum ar putea să fie aceasta din urmă? Păi nu i-au cântat, atât de duios, manea electorală lu' domn preşedinte în campania de anul trecut Guţă şi cu Prinţesa Ardealului? Şi, că tot veni vorba, hai să ne întrebăm la câte paranghelii popeşti nu l-a împins până acum marea evlavie pe politrucul şef al statului şi şef pe linie de partid al domnului Preda? De ce nu se leagă domnul Preda direct de marinarul politruc care, deşi de o mie de ori mai antipatic decât infama babă, este cât se poate de simpatic atunci când le aranjează intelectualilor un loc pe liste la "europene"? Acelaşi evlavios conducător care, alături de doamna ministru Macovei, le băga pe gât bucureştenilor, acum cinci ani, ritualizarea stradală a identităţii sexuale. Aia nu mai e o specie infamă, e o specie europeană! O dovadă de adevărată civilizaţie europeană, în numele căreia unii reprezentanţi ai aripii conservatoare, dacă nu chiar pravoslavnice, a PD-L ne impun chiar şi ritualizarea europeană a Liturghiei! Cert este că, încet, încet, în ţara asta, orice e firesc, orice ţine de rânduiala milenară a vieţii românilor devine infam, şi orice este nefiresc ni se impune ca fiind european.

Dacă o ţinem tot aşa, în curând o să li se taie mâna credincioişilor vinovaţi de infamie. O să fie ca în ţările arabe, la fel cum poate că o să li se taie şi capul credincioşilor ălora nepasteurizaţi care ne umplu pe toţi de boli cu unica lor linguriţă de multiplă folosinţă. Dacă porcina a omorât câteva sute de români, păi să se aplice legea talionului, că aşa scrie chiar şi în cartea de căpătâi a credincioşilor! Ce mai, a sosit vremea să le arătăm (ne)credincioşilor ce e aia sharia europeană. Să-i înmatriculăm pe toţi cu cip, apoi să-i scoată la vot cu arcanul domnu' Pleşu, să-i scaneze pe toţi la intrarea în secţie luptătorii anticomunişti ai comisarului (european) Tismăneanu, ca nu cumva să voteze vreun anticomunist mistico-legionar, ci doar anticomuniştii foşti comunişti. Şi după ce şi-au împlinit toţi obştească datorie, în mod organizat, încolonat, că tot e Duminică, să-i ducă pe toţi domnul Baconsky să se cuminece igienic, împreună cu fraţii, la messa de seară. Şi după ce terminăm cu ingineria asta socială, la urmă, o să le împace Alah pe toate, că doar d-aia este cel mai

transcendent dintre toţi zeii. Cu Alah e bine, că nu se mănâncă cu linguriţa precum Dumnezeul creştinilor, aşa încât să se transmită boli. În plus, fiecare politruc va avea haremul lui privat, iar în spaţiul public babele or să poarte toate batic încă de mici.

E clar. Singura noastră şansă este Eurabia liberală, că numai aşa pot fi învăţaţi talibanii ortodocşi atât igiena cât şi ecumenismul, ca să se reconcilieze cu fraţii de pretutindeni, ca să fie pacea lui Alah peste toţi copiii lui. O să se reconcilieze şi dreptul omului cu dreptul lui Alah, nu aşa cum zicea Bonald că o să înceapă Revoluţia cu primul şi o să se termine cu al doilea. Nicidecum. O să fie teocraţie liberă, coane Fănică, aşa cum visa Soloviov: economică, ecologică, ecumenică şi mai ales igienică. Şi dacă nu se potolesc credincioşii ăştia, la nevoie, o să fie şi eugenică. Numai în Eurabia liberală se va civiliza odată si odată norodul ăsta nespălat, cu radiografia ca fecala.

Alah Akbar şi în rest *laissez-faire, laissez-passer*. Asta e soluţia (finală)! Viitorul arată bine, doar că acum lumina nu mai vine de la Răsărit, ca în vremea lui Mitrea Cocor, ci şi de la Răsărit şi de la Apus, vine aşa de pretudindeni, de te trezeşti într-un întuneric d-ăsta apofatic, unde mâna invizibilă a lui Alah uneşte toate religiile, rezolvă toate problemele, lămureşte toate dilemele.

Abonați-vă la ROST!

Avantaje:

● Primiți revista acasă ● Nu pierdeți nici un număr al acestei reviste de colecție
● Taxele poştale sunt suportate de redacție

Vă puteți abona:

● trimițând contravaloarea prin mandat poştal (în care specificați citeț numele, adresa completă, telefonul şi perioada de abonament) pe numele Târziu Claudiu Richard, Oficiul Poştal 23, Căsuța Poşatală 27, sector 6, Bucureşti;

● achitând contravaloarea abonamentului în contul **RO25BACX0000000107363250**, deschis la **Unicredit Țiriac Bank, Sucursala Orizont – Bucureşti,** pe numele **Asociației** ROST, cod fiscal 12495302**,** după care veți trimite copia chitanței şi o scrisoare în care solicitați abonamentul la **CP 27, Oficiul Poştal 23, Bucureşti**.

Prețul în țară şi în Rep. Moldova:
– 24 lei – 6 luni
– 48 lei – un an

Prețul în străinătate:
- 50 euro/ an în Europa
- 70 USD/ an pentru celelalte continente

În acest număr semnează: ● **Mihail Albişteanu** – profesor, doctorand în Istorie, publicist ● **ÎPS Bartolomeu Anania** – mitropolit al Clujului, Albei, Crişanei şi Maramureşului, scriitor, ultima carte publicată: *Memorii* (Polirom, 2008) ● **Răzvan Codrescu** – scriitor, ultima carte publicată: *În jurul lui Eminescu* (Christiana, 2009) ● **Dan Dungaciu** – prof. univ. dr. în Sociologie, Universitatea Bucureşti, publicist, ultima carte publicată: *Cine suntem noi?* (Cartier, 2009) ● **Daniel Focşa** – istoric, publicist, autor al volumului *Escadrila albă. O istorie subiectivă* (Ed. Vremea, Bucureşti, 2008) ● **Paul Ghițiu** – scriitor, regizor şi publicist, ultima carte publicată: *Reabilitarea politicii* (Dacia, 2000) ● **Constantin Mihai** – doctor în Litere la Universitatea Michel de Montaigne, Bordeaux 3, lector universitar, ultima carte publicată: *Biserica şi elitele intelectuale interbelice* (Institutul European, 2009) ● **Dragoş Moldoveanu** – masterand în Ştiințe Politice la Universitatea Bucureşti, publicist, traducător ● **Adina Nanu** – critic şi istoric de artă, membră a Uniunii Artiştilor Plastici din România, autoarea a peste 30 de cărți, din care ultima publicată este *Bărbatul şi moda* (Polirom, 2009, scrisă împreună cu Ovidiu Buta) ● **Viorel Patrichi** – jurnalist, ultima carte publicată: *Ochii şi urechile poporului. Convorbiri cu generalul Nicolae Pleşiță* (2001) ● **Lucian D. Popescu** – magistrat, teolog, publicist ● **Alexandru Racu** – doctorand în Ştiințe Politice la Ottawa – Canada, publicist ● **Mircea Stănescu** – doctor în istorie, ultima carte publicată: *Reeducarea în România comunistă* (1945 – 1952) ● **Claudiu Târziu** – jurnalist ● **Liliana Ursu** – scriitoare, ultima carte publicată: *Lightwall / Zidul de lumină* (Zephyr Press, Boston, 2009, versuri, ediție bilingvă, română şi engleză)

Cei care doresc să-şi completeze colecţia publicaţiei ROST *pot trimite contravaloarea revistei (3 lei/exemplar), prin mandat poştal, pe numele:*
Târziu Claudiu Richard, OP 23, CP 27 Bucureşti.
Precizaţi pe mandatul poştal ce număr al revistei doriţi, în cîte exemplare şi adresa dvs.
Pentru informaţii sunaţi la tel.: 0740.103.621

Nr. 1 – martie 2003, dedicat lui Nicu Steindhardt
Nr. 2 – aprilie 2003, dedicat lui Mircea Eliade
Nr. 3 – mai 2003, dedicat lui Lucian Blaga
Nr. 4 – iunie 2003, dedicat lui Mihai Eminescu
Nr. 5 – iulie 2003, dedicat lui Nicolae Paulescu
Nr. 6 – august 2003, dedicat lui Sandu Tudor
Nr. 7 – septembrie 2003, dedicat lui Nae Ionescu
Nr. 8 – octombrie 2003, dedicat lui Valeriu Gafencu
Nr. 9 – noiembrie 2003, dedicat Părintelui Dumitru Stăniloae
Nr. 10-11 – decembrie 2003, dedicat lui Vasile Băncilă
Nr. 12 – februarie 2004, dedicat lui Nichifor Crainic
Nr. 13 – martie 2004, dedicat lui Mircea Vulcănescu
Nr. 14-15 – aprilie-mai 2004, dedicat lui Radu Gyr
Nr. 16 – iunie 2004, dedicat lui Vintilă Horia – **epuizat**
Nr. 17 – iulie 2004, dedicat lui Ştefan cel Mare – **epuizat**
Nr. 18 – august 2004, dedicat lui Ernest Bernea
Nr. 19 – septembrie 2004, dedicat lui Constantin Noica
Nr. 20 – octombrie 2004, dedicat Părintelui Arsenie Boca – **epuizat**
Nr. 21-22 – noiembrie-decembrie 2004, dedicat Părintelui Constantin Galeriu
Nr. 23 – ianuarie 2005, dedicat lui Vasile Lovinescu
Nr. 24 – februarie 2005, dedicat lui Octavian Goga
Nr. 25-26 – martie-aprilie 2005, dedicat Părintelui Constantin Voicescu
Nr. 27 – mai 2005, dedicat lui Nicolae Iorga – **epuizat**
Nr. 28 – iunie 2005, dedicat Părintelui Arsenie Papacioc – **epuizat**
Nr. 29 – iulie 2005, dedicat Părintelui Zosim Oancea - **epuizat**
Nr. 30 – august 2005, dedicat lui Vasile Voiculescu - **epuizat**
Nr. 31 – septembrie 2005, dedicat Părintelui Liviu Brânzaş
Nr. 32 – octombrie 2005, dedicat lui Aron Cotruş
Nr. 33 – noiembrie 2005, dedicat Părintelui Iustin Pârvu
Nr. 34 – decembrie 2005, dedicat lui Paul Goma
Nr. 35 – ianuarie 2006, dedicat lui Horia Bernea
Nr. 36 – februarie 2006, dedicat lui Ioan Alexandru
Nr. 37 – martie 2006, dedicat Părintelui Teofil Părăian
Nr. 38 – aprilie 2006, dedicat Părintelui Calciu
Nr. 39 – mai 2006, dedicat lui Pan M. Vizirescu
Nr. 40-41 – iunie-iulie 2006, dedicat lui Ion Gavrilă
Nr. 42-43 – august-septembrie 2006, dedicat Părintelui Adrian Făgeţeanu
Nr. 44 – octombrie 2006, dedicat lui Gabriel Constantinescu
Nr. 45 – noiembrie 2006, dedicat lui Simion Mehedinţi
Nr. 46 – decembrie 2006, dedicat Părintelui Rafail Noica
Nr. 47-48 – ianuarie-februarie 2007, dedicat Părintelui Benedict Ghiuş
Nr. 49 – martie 2007, dedicat luiIoan Ianolide
Nr. 50 – aprilie 2007, dedicat lui Marcel Petrişor
Nr. 51 – mai 2007, dedicat părintelui Nicodim Mândiţă
Nr. 52 – iunie 2007, dedicat Mitropolitului Bartolomeu
Nr. 53-54 – iulie-august 2007, dedicat Părintelui Trifa
Nr. 55 – septembrie 2007, dedicat lui Alexandru Mironescu
Nr. 56 – octombrie 2007, dedicat Părintelui Sofian Boghiu
Nr. 57 – noiembrie 2007, dedicat lui Teodor M. Popescu
Nr. 58 – decembrie 2007, dedicat lui Demostene Andronescu
Nr. 59-60 – ianuarie-februarie 2008, dedicat Părintelui Ioanichie Bălan
Nr. 61 – martie 2008, dedicat lui Dan Botta
Nr. 62 – aprilie 2008, dedicat Maicii Mihaela Iordache
Nr. 63 – mai 2008, dedicat Mitropolitului Nicolae Colan
Nr. 64 – iunie 2008, dedicat Aspaziei Oţel Petrescu
Nr. 65 – iulie 2008, dedicat Părintelui Mina Dobzeu
Nr. 66 – august 2008, dedicat Mariei Brâncoveanu
Nr. 67 – septembrie 2008, dedicat Părintelui Chesarie Gheorghescu
Nr. 68 – octombrie 2008, dedicat Părintelui Marcu de la Sihăstria
Nr. 69 – noiembrie 2008, dedicat lui George Racoveanu
Nr. 70 – decembrie 2008, dedicat lui Constantin Oprişan
Nr. 71-72 – ianuarie-februarie 2009, dedicat lui Gheorghe Stănescu
Nr. 73 – martie 2009, dedicat lui Grigorie Leu
Nr. 74 – aprilie 2009, dedicat Părintelui Cleopa
Nr. 75-76 – mai-iunie 2009, dedicat lui George Popescu Glogoveanu
Nr. 77 – iulie 2009, dedicat lui Petru C. Baciu
Nr. 78 – august 2009, dedicat părintelui Dimitrie Bejan
Nr. 79 – septembrie 2009, dedicat monahului Atanasie
Nr. 80-81 – octombrie-noiembrie 2009, dedicat părintelui Roman Braga
Nr. 82 – decembrie 2009, dedicat lui J. V. Iamandi
Nr. 83-84 – ianuarie-februarie 2010, dedicat părintelui Vasile Vasilachi
Nr. 85 – martie 2010, dedicat lui Silviu Dragomir
Nr. 86 – aprilie 2010, dedicat lui Nicu Naum